

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TEMEL
GÖSTERGE YÖNETİMİ İLE OPERASYONEL
RİSKE ESAS TUTARIN HESAPLANMASI VE
BASEL III FINAL OPERASYONEL RİSK
KRİTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mehmet ÇARAL

2501201965

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Serhat YANIK

İSTANBUL – 2022

ÖZ

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TEMEL GÖSTERGE YÖNETİMİ İLE OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTARIN HESAPLANMASI VE BASEL III FINAL OPERASYONEL RİSK KRİTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet ÇARAL

Bir güven kurumu olarak faaliyet gösteren bankaların temel faaliyetlerinden biri mudilerden topladığı mevduatı, bankanın stratejisi doğrultusunda kâr elde etmek amacıyla çeşitli finansal enstrümanlarla değerlendirmesidir. Bu durum bankaların mevduat topladıkları mudillere, dolayısıyla içinde bulundukları topluma karşı sorumlu olmaları demektir. Bankacılık tarihine bakıldığında zaman zaman, bu sorumluluğun zaman zaman yerine getirilmediği durumlarda ekonomik ve toplumsal etkilerin katlanarak büyük zararlara yol açması sebebiyle uluslararası otoriteler tarafından bankalara asgari sermaye yeterliliği zorunluluğu getirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Bu sebeple ortaya çıkan Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatının uygulanmaya başlamasının ardından uluslararası bankacılık sektöründe meydana gelen gelişmeler mevcut sermaye yeterlilik mutabakatının yetersiz kalmasına neden olmuş ve yeni bir sermaye mutabakatının öngörülmesinin önünü açmıştır.

Bu doğrultuda; “Basel II Yeni Sermaye Mutabakatı” muhtelif tarihlerde yayımlanan taslaklar halinde paydaşların bilgisine sunulmuş, yeni düzenlemeler ile ilgili geri dönüşlerin ardından 2007 senesi başlangıcında uygulamaya konulmuştur.

Çalışmamızda, Türk bankacılık sektöründe Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan Operasyonel Riske Esas Tutarı oluşturan mali verilerin etkisi sayısal analiz yöntemiyle tespit edilmiştir.

Buradan hareketle, Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatının çizmiş olduğu çerçevenin, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığı olarak açıklanan operasyonel risklerin tanımında bildirilen hususları ne derecede yansıttığı gösterilmiştir.

Bununla birlikte, Ocak 2023 tarihi itibarıyla Türk bankacılık sektöründe yürürlüğe girecek olan Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda operasyonel risk yönetimine dair kriterler değerlendirilmiştir. Basel Komitesinin yerel düzenleme ve denetleme otoritelerine, dolayısıyla Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun inisiyatifine bırakmış olduğu kararların Türk bankacılık sektörüne muhtemel etkileri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Risk, Risk Yönetimi, Operasyonel Risk, Sermaye Yeterliliği, Basel II, Basel III Final.

ABSTRACT

CALCULATION OF THE OPERATIONAL RISK CAPITAL CHARGE USING THE BASIC INDICATOR APPROACH IN THE TURKISH BANKING SECTOR AND EVALUATION OF THE BASEL III FINAL OPERATIONAL RISK CRITERIA

Mehmet ÇARAL

One of the main activities of the banks operating as a trust institution is to collect deposits from the depositors and to evaluate the deposits with various financial instruments in order to make a profit in the direction the bank's strategy. This means that banks are responsible to the depositors they collect deposits from, and therefore to the society in which they live. When we look at the history of banking, the need to impose a minimum capital adequacy requirement on banks has emerged by international authorities due to the fact that economic and social effects cause exponentially large losses in cases where this responsibility is not fulfilled sometimes.

Developments in the international banking sector after the implementation of the Basel I Capital Adequacy Accord, which emerged for this reason, caused the existing capital adequacy accord to be insufficient, and paved the way for a new capital accord.

Accordingly, the "Basel II New Capital Agreement" was presented to the information of the stakeholders in drafts published on various dates and was put into practice at the beginning of 2007 after the feedbacks regarding the new regulations.

In the study we have carried out, the effect of the financial data, which forms the Operational Risk Capital Charge, calculated with the Basic Indicator Approach in the Turkish banking sector in line with the Basel II Capital Adequacy Framework, has been determined by numerical analysis method.

From this point of view, it has been shown to what extent the framework drawn by the Basel II Capital Adequacy Accord reflects the issues reported in the definition of operational risks, which are explained as the possibility of loss, including legal risk, arising from inadequate or unsuccessful internal processes, people and systems, or external events.

In addition, criteria in the Basel III Final Capital Adequacy Accord regarding operational risk management have been evaluated, which will enter into force in the Turkish banking sector as of January 2023. The possible effects of the decisions that the Basel Committee has left to the local regulatory and supervisory authorities, and therefore to the will of the Banking Regulation and Supervision Agency for the Turkish banking sector, on the Turkish banking sector have been evaluated.

Keywords: Risk, Risk Management, Operational Risk, Capital Adequacy, Basel II, Basel III Final.

ÖNSÖZ

Çalışmamızda operasyonel riske esas tutarı oluşturan mali veri kalemlerinin operasyonel riske esas tutarı hangi oranda etkiledikleri tespit edilerek mali veri kalemleri arasında kıyaslama yapılmaya çalışılmış olup; tamamı Basel II Sermaye Yeterlilik Mutabakatı ve yerel düzenlemeler doğrultusunda Temel Gösterge Yöntemini kullanan Türk bankalarının hesapladıkları operasyonel riske esas tutarların operasyonel riskin tanımında belirtilen hususları ne derece yansıttığının tespiti amaçlanmıştır.

Çalışmanın konusunun belirlenmesinden, son aşamasına kadar değerli fikirleriyle bana her daim yol gösteren saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Serhat YANIK'a, Prof. Dr. Davut PEHLİVANLI'ya ve Dr. Öğr. Üyesi Oya EKİCİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, yüksek lisans eğitimimi teşvik edici ve müsamahalı tutumları ile çalışmamdaki teknik destekleri sebebiyle Vakıfbank aileme müteşekkirim.

Son olarak; sevgisini, güvenini ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli eşime ve eğitim hayatımda bugüne gelmemde büyük emeği olan babama ve merhume anneme teşekkür ederim.

MEHMET ÇARAL

İSTANBUL, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

RİSKİN TANIMI VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE RİSK OLGUSU

1. RİSK OLGUSU VE RİSK YÖNETİMİ	5
1.1 Bankacılık Sektöründe Risk Kavramı	7
1.1.1 Kredi Riski	8
1.1.2 Piyasa Riski	10
1.1.2.1 Faiz Oranı Riski	11
1.1.2.2 Kur Riski	12
1.1.2.3 Hisse Senedi Fiyat Riski	13
1.1.2.4 Emtia Fiyat Riski	13
1.1.3 Operasyonel Risk	13
1.1.4 Likidite Riski	15
1.1.5 Sair Riskler	15

İKİNCİ BÖLÜM

BANKACILIK SEKTÖRÜ RİSK YÖNETİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ ve ULUSLARASI DÜZENLEMELER

2. BANKACILIK SEKTÖRÜ RİSK YÖNETİMİ ULUSLARARASI DÜZENLEMELERİ	16
2.1 Uluslararası Ödemeler Bankası (BİS) ve Basel Bankacılık Denetleme Komitesinin (BCBS) Kuruluşları ve Çalışmaları	17
2.2 Basel Sermaye Yeterliliği Mutabakatları	18
2.2.1 Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatı	18
2.2.2 Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı	20
2.2.2.1 Birinci Yapısal Blok: Asgari Sermaye Gereksinimi	22
2.2.2.2 İkinci Yapısal Blok: Denetim Otoritesinin Gözden Geçirmesi	24
2.2.2.3 Üçüncü Yapısal Blok: Piyasa Disiplini	25
2.2.3 Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatı	26
2.2.4 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BANKACILIK SEKTÖRÜNDE OPERASYONEL RİSK OLGUSU VE RİSK ÖLÇÜM
YÖNTEMLERİ

3. OPERASYONEL RİSK TANIMI VE OPERASYONEL RİSKLERİN ÖLÇÜLMESİ	31
3.1 Operasyonel Risk Sermayesinin Ölçümünde Kullanılan Araçlar	36
3.1.1 Operasyonel Risk Veri Tabanı	37
3.1.2 Operasyonel Risk Göstergeleri	38
3.2 Bankacılık Sektöründe Düzenleyici Otoriteler Tarafından Önerilen Yöntemler.....	39
3.2.1 Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Operasyonel Riske Esas Tutar Hesaplaması	40
3.2.1.1 Temel Gösterge Yaklaşımı	40
3.2.1.2 Standart Yaklaşım	42
3.2.1.3 Alternatif Standart Yaklaşım	43
3.2.1.4 İleri Ölçüm Yaklaşımı	44
3.2.2 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Operasyonel Riske Esas Tutar Hesaplaması	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK BANKALARININ OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTARLARININ TEMEL
GÖSTERGE YAKLAŞIMI İLE HESAPLANMASI VE ANALİZİ

4. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTAR HESAPLAMASI.....	48
4.1 Literatür Taraması	52
4.2 Araştırmanın Konusu	57
4.3 Araştırmanın Amacı ve Önemi	57
4.4 Araştırma Verisinin Temini	58
4.5 Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi	59
4.6 Araştırmanın Yöntemi	60
4.7 Bulgular ve Değerlendirme	61
4.7.1 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Tüm Bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi	62
4.7.2 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Mevduat Bankalarının Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi	63
4.7.3 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi	64
4.7.4 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Kamusal Sermayeli Bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi	66
4.7.5 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Özel Sermayeli Bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi	67
4.7.6 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Yabancı Sermayeli Bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi	68
4.7.7 Sayısal Etki Analizi Nihai Değerlendirmesi ve Sonuç	70

BEŞİNCİ BÖLÜM
BASEL III FİNAL SERMAYE YETERLİLİĞİ MUTABAKATI HÜKÜMLERİ
DOĞRULTUSUNDA OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTAR HESAPLAMASI VE
TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ

5. BASEL III FİNAL SERMAYE YETERLİLİĞİ MUTABAKATI HÜKÜMLERİ DOĞRULTUSUNDA OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTAR HESAPLAMASI VE TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ	73
5.1 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Hükümleri Doğrultusunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Çalışmaları	77
5.2 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Hükümleri ile İlgili Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Alacağı Kararların Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkileri	79
5.3 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Hükümleri ile İlgili Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Alacağı Kararlar Hakkında Nihai Değerlendirme ve Sonuç	81
SONUÇ	83
KAYNAKÇA	88
EKLER	96

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Risk Yönetimi Unsurları ve Tanımları.....	6
Tablo 2.1. Basel Sermaye Yeterliliği Mutabakatları Tarihçesi	21
Tablo 2.2. Basel II Asgari Sermaye Gereksinimi Hesaplama Yöntemleri.....	23
Tablo 3.1. Operasyonel Risk Veri Sınıfları.....	32
Tablo 3.2. İş Kolları İçin Belirlenen Beta Katsayıları	43
Tablo 3.3. İş Göstergesi Aralıkları ve Marjinal Katsayıları.....	46
Tablo 4.1. Temel Gösterge Yaklaşımı ile ORET Hesaplamasına Esas Kalemler....	51
Tablo 4.2. Türk Bankacılık Sektörü Tüm Bankaların ORET Mali Veri Etki Oranları.	62
Tablo 4.3. Türk Bankacılık Sektörü Mevduat Bankaları ORET Mali Veri Etki Oranları	63
Tablo 4.4. Türk Bankacılık Sektörü Kalkınma ve Yatırım Bankaları ORET Mali Veri Etki Oranları.....	64
Tablo 4.5. Türk Bankacılık Sektörü Kamusal Sermayeli Bankalar ORET Mali Veri Etki Oranları.....	66
Tablo 4.6. Türk Bankacılık Sektörü Özel Sermayeli Bankalar ORET Mali Veri Etki Oranları	67
Tablo 4.7. Türk Bankacılık Sektörü Yabancı Sermayeli Bankalar ORET Mali Veri Etki Oranları.....	69
Tablo 5.1. İş Göstergesi Aralıkları ve Marjinal Katsayıları.....	75
Tablo 5.2. Basel III Final Mevcut Duruma Göre ORET Değişimi.....	79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Bankacılık Sektörü Risk Hiyerarşisi	8
Şekil 1.2. Kredi Geri Ödenmeme Olasılık Grafiği.....	9
Şekil 2.1. Basel II Mutabakatı Yapısal Blokları	22
Şekil 2.2. Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatı Temel Değişiklikler	29
Şekil 3.1. Operasyonel Riskin Ölçümüne İlişkin Yaklaşımlar	36

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BG	: Brüt Gelir
BI	: Business Indicator
BIC	: Business Indicator Component
BIS	: Bank for International Settlements
BCBS	: Basel Committee on Banking Supervision
CVA	: Credit Valuation Adjustment
FC	: Financial Component
ILDC	: Interest Leases and Dividend Component
ILM	: Internal Loss Multiplier
IMF	: International Monetary Fund
IIA	: Institute of Internal Auditors
İSEDES	: Bankaların İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci
İDES	: İnceleme ve Değerlendirme Süreci
LC	: Loss Component
NBD	: Net Bugünkü Değer
ORET	: Operasyonel Riske Esas Tutar
SC	: Services Component
SG	: Sermaye Gereksinimi
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
VAR	: Value at Risk
WB	: The World Bank

GİRİŞ

Ekonomik krizler gerek yerel gerekse küresel düzeyde birçok yıkıcı etkiye sahiptir. Söz konusu krizlerin sosyal etkileri ise çok geniş bir nüfuz alanına sahip olması nedeniyle toplumların her daim en büyük korkusu olagelmıştır. Bu bakımdan ülkelerin ekonomi yönetimleri her daim muhtemel ekonomik darboğazlar ve krizlere karşı tetikte olmak amacıyla çalışmalar gerçekleştirmektedirler.

Günümüz küreselleşen finansal sistemi içerisinde bankalar, yerine getirdikleri fonksiyonlar sebebiyle finansal istikrarın sağlanabilmesi adına kritik bir rol oynamaktadırlar. Bu bakımdan, bankacılık sektörünün sağlamlığının sağlanabilmesi demek dolaylı olarak finansal ekosistemin tamamının güçlü ve dayanaklı olabilmesi demektir.

Bankacılık sektöründe, dolayısıyla tüm finansal ekosistemde yaşanabilecek krizlere karşı dayanıklılık olgusunun kritik bir unsur olarak ortaya çıkmasıyla bankacılık sektöründe risk yönetimi çok mühim bir hal almıştır. Globalleşen ve birbiri içerisine girerek girift bir yapıda bulunan günümüz ekonomik sisteminde münferit bir bankada yaşanacak krizin tüm ekosistemi etkilemesi ihtimali göz önüne alınarak bankacılık sektörü risk yönetiminde uluslararası standardizasyonun sağlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Bu doğrultuda, bankaların dayanıklı ve istikrarlı bir sermaye yapısına kavuşabilmesini teminen, 1930 yılında kurulan Bank of International Settlements tarafından 1988 yılından itibaren gerçekleştirilen çalışmalarla Basel sermaye yeterliliği standartları ortaya çıkmıştır.

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatı, temel olarak bir tür detaylandırılmış sermaye yeterliliği rasyosu hesaplaması olarak düzenlenmiştir. Düzenlemenin ilk aşamasında sadece uluslararası aktif bankalar için öngörülen yeterlilik rasyosu, sonraki aşamalarda dünya genelinde yüzden fazla ülkede geçerli sermaye yeterliliği düzenlemesi olarak benimsenmiştir. Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatı, ilk yayınlandığı 1988 senesinden sonra önemli revizyonlara uğramıştır. Bu revizyonlardan en önemlisi 1996 senesinden itibaren kredi riski ile beraber piyasa riskinin de yeterlilik rasyosu hesaplamasına dâhil edilmesidir.

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatının uygulanmaya başlamasının ardından uluslararası bankacılık sektöründe meydana gelen gelişmeler mevcut sermaye yeterlilik mutabakatının yetersiz kalmasına neden olmuş, gün geçtikçe ölçeği genişleyen bankacılık riskleri yeni bir sermaye mutabakatının öngörülmesinin önünü açmıştır.

Bu doğrultuda; ilk olarak Haziran 1999'da taslak metni yayımlanan "Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı" muhtelif tarihlerde yayımlanan taslaklar halinde paydaşların bilgisine sunulmuş, yeni düzenlemeler ile ilgili geri dönüşlerin ardından 2007 senesi başlangıcında uygulamaya konulmuştur.

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı sermaye yeterliliği hesaplamasına yönelik olarak düzenlenmiş olmasına rağmen, mutabakat muhteviyatında mevcut olan hesaplamalar için gerekli veriler ve bunların düzenli olarak analizi ve gözetimi bankaların risk yönetimi etkinliğini artırmıştır.

2007 yılında patlak veren ve 2008 yılında geri ödenmeyen krediler sebebiyle gerek Avrupa'da gerekse ABD'de bazı bankaların iflasını beyan etmesi ve devletin bu bankalara el koyması ile yaşanan küresel finansal kriz, finansal piyasalarda Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı düzenlemelerinin sorgulanmasına neden olmuş ve yeni düzenlemelere ihtiyacın olduğu değerlendirilmiştir.

ABD'de, özellikle mortgage sisteminde borçlanma kâğıtlarına dönüştürülen konut kredilerine ait risklerin bazı derecelendirme kuruluşları tarafından olduğundan düşük gösterilmesi ve yatırımcıların bu türden menkul kıymetleri elde ederken objektif kıstaslarla yatırım kararlarını alamamaları muhtelif problemlere sebep olmuş ve Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı hükümlerinde yer alan denetim otoritelerinin değerlendirme faaliyetleri ile piyasa disiplini uygulamalarına yeterli önemin verilmediği ortaya çıkmıştır. Söz konusu aksaklıkların giderilmesi amacıyla, "Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatı" 2010 senesi sonunda kamuoyuna duyurulmuştur.

Bankacılık sektörünün son dönemlerinde ortaya çıkan muhtelif fikirlerde, gelişmiş risk yönetim modelleri kullanan ve benzer risk seviyesine sahip bankaların risk ağırlıklı varlıklarının birbirinden ne derece farklı olduğu üzerinde durulmuştur. Bu fikirler neticesinde, paydaşlar tarafından kullanılan gelişmiş risk yönetim modellerinin riskin hassas ölçümü ve buradan hareketle yeterli sermaye tahsisi ile birlikte paydaşların kıyaslanabilmesine imkân vermediği endişeleri genel kabul görmüştür.

Basel Komitesi, söz konusu hususta muhtelif önerilerde bulunmakla birlikte Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatında ilave değişikliklere gitmiştir. Söz konusu değişiklikler Aralık 2017 tarihinde Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı olarak yayımlanmıştır.

Bankacılık sektörü tarihsel sürecinde yaşanan gelişmeler neticesinde operasyonel risk kavramının ortaya çıkması ile ilk defa 2006 yılında uygulanmaya başlanan Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda “Operasyonel Riske Esas Tutar” olgusu ortaya çıkmış ve sermaye yeterliliği hesaplamalarına dâhil edilmeye başlanmıştır.

Bununla birlikte; Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı standartlarında operasyonel riskler için ayrılacak sermaye gereksiniminin hesaplanması ile ilgili olarak gelişen süreçte muhtelif tenkitler yapılmıştır. Söz konusu tenkitlerin odak noktası operasyonel risk için ayrılacak sermaye gereksiniminin bir ölçüsü olarak “Brüt Gelir” verisinin kullanılması ve brüt gelirin operasyonel riskin tanımının bir göstergesi olarak kabul edilip edilemeyeceği hususu olmuştur.

Bu bakımdan, Aralık 2017 tarihinde yayımlanan Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile birlikte Basel Komitesi operasyonel risk sermayesi hesaplama çerçevesini tüm bankalar tarafından kullanılacak riske duyarlı tek bir standart yaklaşım ile değiştirmiştir.

Çalışmamızın birinci bölümünde, riskin ve risk yönetiminin genel tanımı gerçekleştirilmiş olup; risk yönetiminde yer alan çeşitli unsurlara değinilmiş, bankacılık sektöründe risk kavramı bakış açısı ile kredi riski, piyasa riski, operasyonel risk, likidite riski ve sair riskler örnekleriyle birlikte aktarılmıştır.

İkinci bölüm kapsamında, bankacılık sektöründe risk olgusunun ve risk yönetiminin tarihsel gelişimi anlatılmış olup; bankacılık sektörü risk yönetimi ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan uluslararası düzenlemelere değinilmiştir. Buradan hareketle, BIS (Bank for International Settlements) bünyesinde oluşturulan Basel Komitesinin [BCBS (Basel Comitee on Banking Supervision)] kurulduğu günden bu yana bankacılık sektörünün risk yönetimi ile ilgili olarak ortaya koyduğu sermaye yeterliliği standartları izah edilmiştir.

Üçüncü bölümde ise, bankacılık sektörü risklerinden operasyonel riskin tanımlaması detaylı olarak anlatılmış olup; operasyonel risk yönetimi kapsamında risk sermayesi ölçümünde kullanılan araçlardan risk veri tabanı ve risk göstergelerine değinilmiştir. Bununla birlikte, bankacılık sektörü operasyonel risk yönetimi kapsamında düzenleyici ve denetleyici otoriterler tarafından önerilen yöntemlerden Operasyonel Riske Esas Tutar kavramı detaylandırılmış, söz konusu hususta Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım, Alternatif Standart Yaklaşım ve İleri Ölçüm Yaklaşımı doğrultusunda hesaplama yöntemleri detaylı olarak anlatılmıştır.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde, Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda Türk bankacılık sektöründe yer alan ve Temel Göstergesi Yöntemi ile 2017, 2018, 2019 ve 2020 yılları için Brüt Gelir hesaplaması gerçekleştirmiş 44 bankanın Operasyonel Riske Esas Tutarlarını oluşturan mali verilerinin ilgili tutar üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Ayrıca, söz konusu bankalar faaliyet ve sermaye yapısı bakımından mevduat bankaları ile yatırım ve kalkınma bankaları, kamusal sermayeli bankalar, özel sermayeli bankalar ve yabancı sermayeli bankalar olarak sınıflandırılmış olup; söz konusu analiz çalışması neticesinde ortaya konan sonuçlar kıyas edilmiş ve 2020 ile 2021 yılları arasındaki değişim gözlemlenmiştir. Tüm veriler ışığında, Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda gerçekleştirilen operasyonel risk yönetiminin, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığı olarak açıklanan operasyonel riskin tanımında bildirilen hususların idaresinde ne derece başarılı olduğu yorumlanmıştır.

Çalışmamızın beşinci bölümünde ise, Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girmesi beklenen Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda operasyonel risk yönetimi ile ilgili yaşanacak değişimler ve Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplamasında uygulanacak olan yeni formülasyon detaylı olarak anlatılmıştır. Bununla birlikte, Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplama formülasyonunda yerel düzenleyici ve denetleyici otoritelerin inisiyatifine bırakılan, dolayısıyla Türk bankacılık sektörü özelinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun iradesinde bulunan hesaplama yöntemi seçeneklerinin Türk bankacılık sektörüne etkileriyle ilgili Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun gerçekleştirdiği sayısal etki analizi çalışması yorumlanmış ve alınacak kararlar ile ilgili politika önerisinde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

RİSKİN TANIMI VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE RİSK OLGUSU

Bankacılık sektöründe görülen hızlı gelişme sağladığı birçok faydanın yanında muhtelif riskleri ve muhtemel kayıpları da beraberinde getirmiştir. Genellikle günlük hayattaki kullanımında tehlikeli bir durumu akla getiren risk kelimesi iş literatüründeki kullanımında ise tehlikeli durumları da ihtiva eden muhtelif unsurları içinde barındırmaktadır. Bu doğrultuda, bankacılık sektöründe risk yönetimini tanımlamak adına çalışmamızın bu bölümünde riskin tanımı ile risk yönetiminde yer alan çeşitli unsurlara değinilmiş olup, bankacılık sektöründe riske sebebiyet veren unsurlara detaylı olarak yer verilmiştir.

1. RİSK OLGUSU VE RİSK YÖNETİMİ

Dilimize İtalyancadan geçen risk (riziko) kelimesi zarara yol açabilecek bir durumun ortaya çıkması ihtimâli olarak tanımlanmıştır.¹ Bu tanımıyla riskin temel olarak üç ana unsurunun olduğu söylenebilir. Bunlar; riski içinde barındıran muhtemel kaybın konusu, riskin doğası gereği gerçekleşme olasılığı ve riskin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkacak zarardır.

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün (IIA) terimler sözlüğünde ise risk hedeflere ulaşılması üzerinde etkisi olacak bir olayın meydana gelme olasılığı olarak tanımlanmış olup, etki ve olasılık açısından ölçüldüğü belirtilmiştir.²

Riskin tek bir tanımı olmadığı gibi, başta finans ve sigorta sektörleri olmak üzere birçok farklı alanda ve farklı sektörlerde yer alan farklı disiplinler risk olgusunu kendi hedefleri doğrultusunda tanımlamaktadırlar.³

¹ Türk Dil Kurumu, **Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü**, (Çevrimiçi), <https://sozluk.gov.tr/>, 27 Aralık 2021.

² The Institute of Internal Auditors, **Standarts Glossary**, (Çevrimiçi), <https://www.theiia.org/en/standards/what-are-the-standards/mandatory-guidance/standards/standards-glossary/>, 04 Ocak 2022.

³ Murat Akkaya, **Finansal Risk Yönetimi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s.24.

Finans sektörü açısından bakıldığında ise riskler, beklenen ve arzu edilen getirinin elde edilememesi ihtimali olarak tanımlanmaktadır. Bu bakımdan risk olgusu, gelecekle ilgili bir kavram olup, beklentilerin gerçekleşmemesi durumunu izah eder.⁴

Yukarıda izahı gerçekleştirilen risk kavramı ile belirsizlik kavramı sıklıkla birbirine karıştırılabilmektedir. Tehlike arz eden bir durumu ifaden risk kavramında, riskin meydana gelmesinden önce risk yönetim araçları ile kalitatif ve kantitatif yöntemlerle muhtemel kayıp durumu hesaplanabilmektedir. Belirsizlik olgusu ise bu noktada risk olgusundan ayrılmaktadır. Belirsizlik durumunda risk yönetimine girdi teşkil edecek bilgi eksikliği sebebiyle hesaplama ve önlem alma ihtimali zayıflar.⁵

Riskin izahı ile ilgili olarak literatürde birçok farklı tanımlama yer almakla birlikte, riskin kapsamı, niteliği, gerçekleşme olasılığı, riskin değerlendirilmesi gibi kavramlar üzerinde ortak bir görüşün var olduğu görülmektedir. Risk kavramına dair genel kabul görmüş olgular ve tanımlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.⁶

Tablo 1.1. Risk Yönetimi Unsurları ve Tanımları

Risk Yönetimi Unsurları	Tanımlamalar
Riskin Kapsamı	Muhtemel risklerin tanımlanması, riskin kapsamının belirlenmesi
Riskin Niteliği	Risklerin tasnifi, muhtemel etkilerinin belirlenmesi
Riske Maruz Taraflar	Organizasyon içi ve dışı paydaşların belirlenmesi ve paydaşların hedeflerinin tespit edilmesi
Riskin Değerlendirilmesi	Tespit edilen riskin ortaya çıkma olasılığının, riskin muhtemel büyüklüğünün ve yönetim metotlarının belirlenmesi
Risk Stratejisi	Hedefler doğrultusunda risk yönetimi stratejilerinin belirlenmesi
Risk İştahı	Organizasyonun kabul etmeye veya tahammül etmeye veya maruz kalmaya hazır olduğu risk miktarı
Riske Tepki ve Risk Yönetimi	Organizasyon iç kontrol sistemleri, organizasyonun kontrollere olan uyumu, risk yönetim süreçlerinin gözetimi ve revize işlemleri

Kaynak: Nazmi Zarifi Gürkan, **Kurumsal Risk Yönetimi Türk Kamu Kesiminde Uygulanması**, Ankara, Gazi Kitabevi, 2020, s.14.

⁴ Erdinç Altay, **Bankacılıkta Risk: Piyasa Riski ve Operasyonel Riskin Ölçümü ve Yönetimi**, 2. bs., İstanbul, Der, 2015, s.1.

⁵ Hakan Bakkal, İlker Tunç, Alper Kasımoğlu, **İç Kontrol ve Kurumsal Risk Yönetimi**, İstanbul, İdeal Kültür Yayıncılık, 2016, s.38.

⁶ Nazmi Zarifi Gürkan, **Kurumsal Risk Yönetimi Türk Kamu Kesiminde Uygulanması**, Ankara, Gazi Kitabevi, 2020, s.14.

Günümüz gelişmiş organizasyonlarında belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için ortaya çıkacak risklerin hesaplanabilmesi durumu fırsatları da beraberinde getirmiştir. Risklerin hesaplanabilmesi demek hedefe ulaşmada belirlenecek strateji ile riske karşı aksiyon alma seçeneğinin var olması demektir. Bu durum risk yönetimi kavramı ile açıklanmaktadır.

Risk yönetimi hedefe ulaşmada hangi risklerin önemli olduğunun tespit edildiği ve tedbirlerin alındığı süreçtir. Bununla birlikte risk yönetimi muhtemel riskleri tamamen ortadan kaldıracak, riskin muhtemel kayıplarını yok edecek bir disiplin değildir. Risk yönetimi potansiyel riskleri sistematik olarak değerlendiren, muhtemel zararların etkisini azaltıcı yönde kararlar almaya yarayan bir süreçler bütünüdür.⁷

1.1 Bankacılık Sektöründe Risk Kavramı

Bankacılık sektöründe risk yönetimi; bankanın aktif kalitesinin korunması ile birlikte karlılık hedefinin de gerçekleştirebilmesi amacıyla faaliyette bulunulurken ortaya çıkabilecek risklere karşı uygulanan politikalar olarak tanımlanabilir.

Bankacılık sektöründe toplumların finansal yapı içerisine gün geçtikçe daha fazla entegre olması, finansal aracılık görevini üstlenen bankaların bu talebe karşılık olarak finansal ürünlerini çeşitlendirmesi, teknolojik gelişmelere bağlı olarak bankacılık işlemlerinde hizmet kalitesinin artırılmasının sektörteki rekabetin ana unsuru haline gelmesi gibi birçok faktör bankacılık sektör yapısında hızlı bir değişime yol açarken, farklı kompozisyonlarda birçok risk unsurunu da beraberinde getirmiştir.⁸

Bankalar faaliyetlerini başarılı olarak devam ettirebilmeleri için kesintisiz bir süreç arz eden söz konusu gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkması muhtemel riskleri belirlemek, ölçmek, önlem almak ve analiz etmek durumundadırlar.

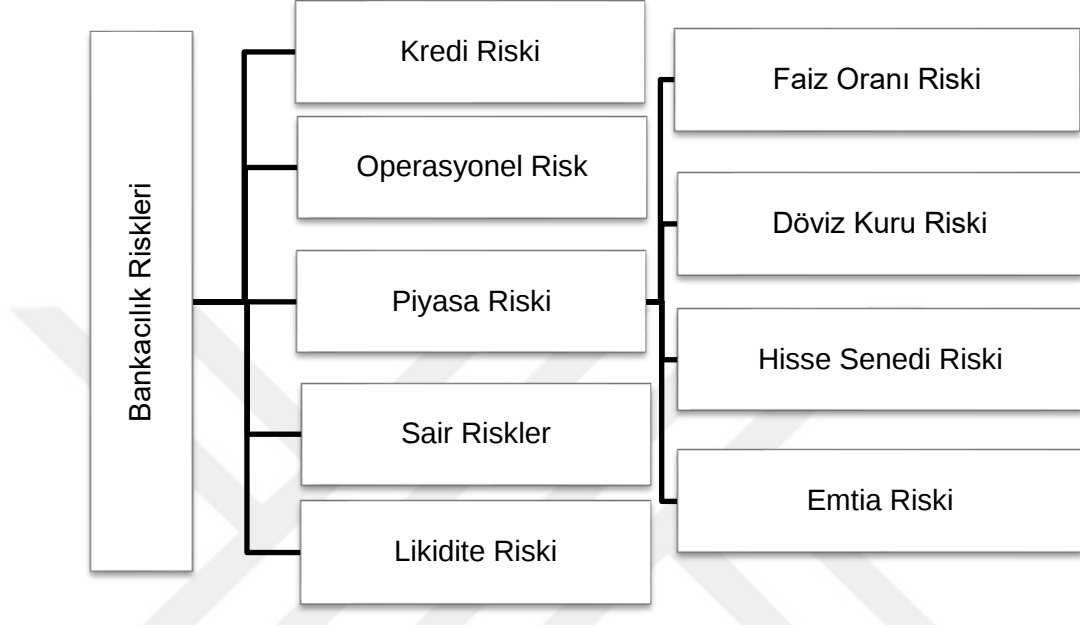
Bankacılık sektöründe geçmişte yaşanan krizler sebebiyle beklenmedik çöküşlerin kök analizi gerçekleştirilirse, risk yönetiminde meydana gelen akametin krizi yönetememeye yol açtığı görülecektir.⁹

⁷ Şenol Babuşçu, Adalet Hazar, Arya İskender, **Banka Risk Yönetimi - Basel I-II-III-IV Düzenlemeleri**, 2 bs., Ankara, Akademi Consulting, 2021, s.15.

⁸ Michael E. Murphy, "Assuring Responsible Risk Management in Banking: The Corporate Governance Dimension", **Delaware Journal of Corporate Law**, Vol. 36, Issue 1, 2011, p.130.

⁹ Stijn Claessens, Daniela Klingebiel, Luc Laeven, "Financial Restructuring in Banking and Corporate Sector Crises: What Policies to Pursue?", **National Bureau of Economic Research Working Paper Series**, Cambridge, July 2001, p.2.

Bankacılık sektöründe organizasyon içi ve dışı birçok farklı nevi ve mahiyette riskler mevcut olmakla birlikte, genel olarak Şekil 2.1.'de görüldüğü üzere tasnif edilmektedir. İlgili risk türlerine dair tanımlara aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 1.1. Bankacılık Sektörü Risk Hiyerarşisi

Kaynak: Mark Laycock, **Risk Management at the Top: A Guide to Risk and Its Governance in Financial Institutions**, New York, John Wiley & Sons, 2014, p.121.

Bankacılık riskleri kredi riski, piyasa riski, operasyonel risk, likidite riski ve sair riskler olarak tasnif edilmiş olup, detaylı izahatı şu şekildedir:

1.1.1 Kredi Riski

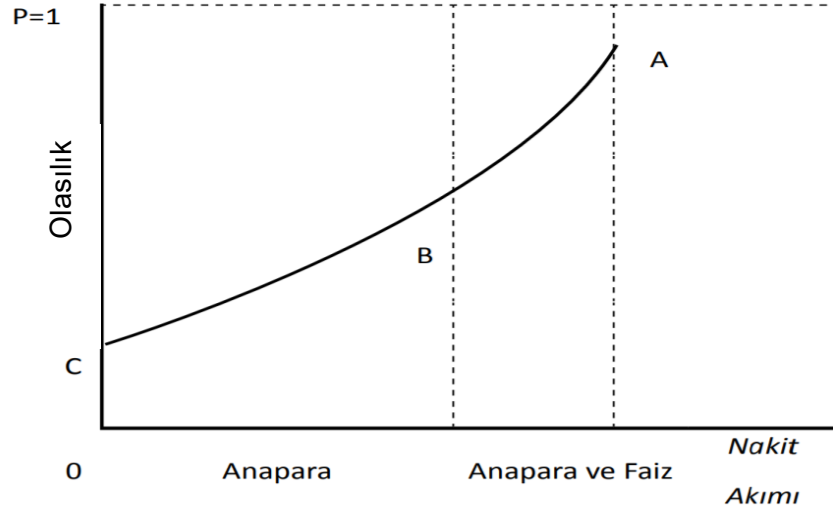
5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 48. maddesine göre kredi şu şekilde tanımlanmıştır:

"Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve BDDK tarafından kredi olarak kabul edilen işlemler" izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.¹⁰

¹⁰ **Bankacılık Kanunu**, (Çevrimiçi), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5411.pdf>, (06.01.2022)

Kredi riski ise özetle bankaların kredi olarak tanımlanan fonlamanın anapara ve faizinin kısmen ya da tamamen geri ödenmemesi olarak tanımlanmaktadır.

Bankalar kullandıkları fonların geri tahsil edilememesi riskiyle her zaman karşılaşmaktadırlar. Bankaların kullandıkları kredilerin geri ödenme olasılığını gösteren grafiğe aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 1.2. Kredi Geri Ödenmeme Olasılık Grafiği

Kaynak: Hakan Ertürk, “Bankacılık Sektörünün Karşılaştığı Riskler ve Risk Yönetimi”, **Denetim Dergisi**, Sayı:4, Mayıs 2010, s.66.

Yukarıdaki grafikten anlaşılabileceği üzere, A noktasında banka tarafından kullanılan kredinin en yüksek ihtimal ile anapara ve faizi ile birlikte geri ödendiği, B noktasında A noktasına nazaran daha düşük bir ihtimalle kullanılan kredinin sadece anaparasının tahsil edilebildiği, C noktasında ise en düşük ihtimalle kullanılan krediden hiçbir geri dönüşün sağlanmadığı görülmektedir. Her ne kadar C noktası en düşük olasılıkta yer alsada söz konusu riskin mevcut olması sebebiyle bankalar temerrüt olasılıklarını hesaplayarak söz konusu kredi risk primlerini kredi faiz oranı tespitinde hesaplamaya dâhil etmektedirler.¹¹

Kredi riskine sebebiyet veren başlıca unsurlar temerrüt riski, teminatlandırma riski, marj riski, yoğunlaşma riski ve korelasyon riski olup, detaylı izahatı şu şekildedir.¹²

¹¹ Hakan Ertürk, “Bankacılık Sektörünün Karşılaştığı Riskler ve Risk Yönetimi”, **Denetim Dergisi**, Sayı 4, Mayıs 2010, s.66.

¹² Arindam Bandyopadhyay, **Managing Portfolio Credit Risk in Banks**, Cambridge, Cambridge University Press, 2016, p.3.

- **Temerrüt Riski:** Borçlunun borçluya özgü veya piyasaya özgü faktörler nedeniyle yükümlülüklerini yerine getirememesi durumudur.
- **Teminatlandırma Riski:** Temerrüt durumunda kredi teminatının değerinin beklenmedik bir şekilde azalması durumudur.
- **Marj Riski:** Borçlunun kredi kalitesindeki değişikliğin kredinin piyasa değerinin düşmesine yol açması durumudur.
- **Yoğunlaşma riski:** Kullanılan kredilerin bir bireyde, grupta, bir işletmede ya da sektörde yoğunlaşması durumudur.
- **Korelasyon Riski:** Farklı borçlular, endüstriler veya sektörler arasında eşzamanlı temerrüde yol açabilecek ortak risk faktörlerinin var olması durumudur.

Kredi riskiyle bağlantılı kayıplar, bankaların kredilendirme işlevinin yadsınamaz bir parçasıdır ve kredi riskine bağlı kayıplar tüm organizasyonu etkilemektedir. Günümüz gelişmiş risk yönetimi uygulamalarında, bankalar bu nevi risklere karşı ayırdıkları rezervler ile aksiyon almaktadırlar.

Her ne kadar kredi temerrüdü sebebiyle yaşanacak kayıpları gerçekleşmeden önce hesap edebilmek ve beklenen zararı tespit etmek zor bir süreç olsa dahi, kullanılan birçok teknik bu konuda banka risk yönetimine yardımcı olmaktadır. Kredi süreçlerinin oluşturulması, erken uyarı sistemlerinin tesisi, derecelendirme ve risk primi sistemlerinin uygulanması, kredi limitlerinin belirlenmesi, kredi teminatlandırma politikalarının belirlenmesi, kredi türev ürünlerinin riske karşı kullanımı, istatistiki kredi risk ölçümü, ekonomik sermaye hesaplaması, senaryo analizi ve stres testleri söz konusu risk yönetimi tekniklerine örnek olarak verilebilir.¹³

1.1.2 Piyasa Riski

Piyasa riski; piyasa fiyatlarındaki hareketlerden kaynaklı olarak faiz oranı riski, kur riski, hisse senedi pozisyon riski ve emtia riski kapsamında bankanın bilanço içi ve bilanço dışı pozisyonlarının maruz kalabileceği zarar olasılığı olarak tanımlanmaktadır.¹⁴

¹³ Babuşçu, Hazar, İskender, a.g.e., s.99.

¹⁴ **Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik**, (Çevrimiçi), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/yonetmelik/7.5.21192.pdf>, 06 Ocak 2022.

En temel anlatımıyla piyasa riski, piyasada oluşan fiyatların ve oranların değişimi sebebiyle gerçekleşen kârın beklenen kârdan düşük çıkma olasılığıdır. Piyasa riski; faiz oranı riski, kur riski, hisse senedi fiyat riski ve emtia fiyat riskleri olarak dört başlık altında toplanmıştır.¹⁵

1.1.2.1 Faiz Oranı Riski

Genel tanımı ile faiz oranı riski, piyasada mevcut ürünlerin faiz oranlarındaki muhtemel değişimlerin bankanın karında yaratacağı etki olarak tanımlanabilir.

Bankalar mevduat toplamak amacıyla fon piyasasında talep tarafında yer alırlarken, topladığı fon ve mevduatı kredi olarak vermek suretiyle arz tarafında yer almaktadırlar. İzahı gerçekleştirilen durumun tabi bir neticesi olarak bankalar gerek talep gerekse arz tarafında piyasada oluşan faiz oranlarından olumlu ya da olumsuz anlamda riske maruz kalmaktadırlar. Piyasada oluşan faiz oranları, ödünç verilen ya da alınan fonun arz ve talep oranına, piyasanın geleceğe yönelik beklentisine, piyasanın içinde bulunduğu ülkenin para politikalarına, fon talep edenin kredibilitesine göre değişkenlik göstermektedir.¹⁶

Temel görevi finansal aracılık hizmeti vermek olan bankalar, maliyetine katlanarak topladıkları kaynaklar için belirlenen faiz oranı ile kredi olarak verdikleri kaynaklar için belirledikleri faiz oranı arasındaki marjdan kâr elde etmektedirler. Bankacılık sektöründe genel olarak toplanan kaynakların vadesi, kullandırılan kredilerin vadesine nispeten daha kısadır. Gerek kaynak toplama işlemlerinde gerekse toplanan kaynakların kredi olarak verilmesi işlemlerinde faiz oranı işlem anında sabit olarak belirlenmekte ve vadeleri boyunca faiz oranları değişmemektedir. Örnek vermek gerekirse; kullandırılan kredinin vadesi gelmeden önce kaynak toplama aşamasında piyasa faiz oranlarında bir yükselme olması durumunda, kredi vadesine göre daha kısa vadeli olarak toplanan kaynaklar için kaynak toplama maliyeti artmasına rağmen, daha uzun vadeli olarak verilen kredilerde faiz oranı sabit kalacağı

¹⁵ Yunus Kishalı, Davut Pehlivanlı, "Risk Odaklı İç Denetim ve İMKB Uygulaması", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı 30, Nisan 2006, s.78.

¹⁶ Tuğçe Çetin, "Türk Bankacılık Sektöründe Temel Gösterge Yaklaşımı ile Operasyonel Risk Analizi", T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2019, s.7.

için söz konusu işlemler neticesinde krediden elde edilecek marjinal kâr azalacak ya da zarar edecektir.¹⁷

Bankalar söz konusu risklerini yönetebilmek amacıyla çeşitli teknikler kullanmaktadırlar. Bu tekniklerden en yaygın kullanılanlar aşağıda temel olarak anlatılmıştır.¹⁸

- **Gap Analizi:** Belirli bir dönem için faiz oranına duyarlı aktif kalemleri ile faiz oranında duyarlı pasif kalemleri arasındaki ilişki ve muhtemel riski tespit edebilmek amacıyla kullanılır. Faiz oranına bağlı olarak net faiz gelir ve gideri ile buna bağlı olarak oluşacak nakit akımlarının zamanlamasındaki değişim üzerinde durur.

- **Durasyon Analizi:** Durasyon analizinde kullanılan durasyon süresi temel olarak bankaların aktif ya da pasiflerinde yer alan nakit akışlarının ait oldukları döneme göre ağırlıklandırılmış toplam NBD'lerinin aktif ya da pasifte yer alan ilgili enstrümanın fiyatına bölünerek bulunmaktadır. Bu analizde, durasyon süreleri üzerinden faiz oranı değişimi ile ilgili enstrümanların değeri arasındaki ilişki incelenerek pozisyon alınmaktadır.

- **Parametrik Yöntemler:** Daha spesifik bir yapıya sahip olan parametrik yöntemlerde bankalar, belirledikleri kalitatif ya da kantitatif yöntemlerle oluşturdukları modeller vasıtasıyla alım satım hesaplarından kaynaklanan piyasa risklerini ölçmede ve bu risklere istinaden elde bulundurmaları gereken sermaye tutarını belirlemede parametrik yöntemleri kullanmaktadırlar.

1.1.2.2 Kur Riski

Günümüz piyasalarının küreselleşmesi ve birbirleri arasında entegre olması ile birlikte, bankalar birçok farklı ülkede faaliyet yürütmektedirler. Bunun bir neticesi olarak, birçok farklı döviz cinsi ile işlemler gerçekleştirmeye ve bunu bir kâr aracı olarak kullanmaya başlamışlardır. Diğer yandan bankaların gerçekleştirdikleri döviz işlemleri kur riskini de doğurmuştur. Bankalar ilgili işlemlerden kâr elde edebilecekleri gibi zarar etme olasılıkları da bulunmaktadır.¹⁹

¹⁷ Takashi Yasuoka, **Economics: Current and Future Developments**, Tokyo, Bentham Science Publishers, 2018, p.149-158.

¹⁸ Babuşçu, Hazar, İskender, **a.g.e.**, s.55.

¹⁹ G. Andrew Karolyi, Ying Wu, "Understanding The Pricing Of Currency Risk in Global Equity Markets", **Journal of Multinational Financial Management**, Vol. 63, March 2022, p.1-2.

Döviz kurlarının belirlendiği piyasalarda; kur rejimi, döviz arz-talep dengesi, ilgili ülkelerde uygulanan para ve maliye politikaları, ilgili ülkeler arasındaki faiz, enflasyon ve ödemeler dengesi farklılıkları gibi kuru belirleyen birçok etken bulunmaktadır.

Bankalar kar elde etmek amacıyla gerek kendilerine ait muhtelif işlemler için, gerekse müşterilerinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla farklı döviz cinslerinden yeterli düzeyde aktif ve pasif kalemleri bulundurmak durumundadır. Kurların değişmesi tabii olarak bankalar açısından risk doğurucu etkiye sahiptir. Bankalar muhtelif döviz cinsinden aktif ve pasif kalemlerinin değerlerini dikkate alarak belirleyecekleri stratejileri doğrultusunda aldıkları kararlar neticesinde kur riskini yönetmektedirler.²⁰

1.1.2.3 Hisse Senedi Fiyat Riski

Bankalar, kâr elde etmek veya sermaye kazancı sağlamak amacıyla ya da likidite kabiliyeti yüksek menkul kıymet ürünlerini elde bulundurmak amacıyla muhtelif hisse senetleri yatırımı yapabilirler. Hisse senetlerinin elde bulundurma süresi boyunca hisse senedi fiyatlarının yükselme ihtimalinin yanında düşme ihtimali de bulunduğundan bankalar nihai durumda zarar edebilmektedirler. Söz konusu risk hisse senedi fiyat riski olarak adlandırılmaktadır.²¹

1.1.2.4 Emtia Fiyat Riski

Bankaların elinde bulundurdukları altın haricindeki değerli madenler dâhil olmak üzere emtia olarak değerlendirilen ürünlerin fiyat hareketleri sebebiyle maruz kalabileceği zarar ihtimalini ifade etmektedir.²²

1.1.3 Operasyonel Risk

Operasyonel risk; yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığı olarak tanımlanmaktadır.²³

²⁰ Kemal Çağatay Şimşek, **Bankacılıkta Kur Riski Yönetimi: Kur Ölçüm Yöntemleri ve Türev Ürünler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.142.

²¹ Hasan Kaval, **Bankalarda Risk Yönetimi**, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2000, s.187.

²² Babuşçu, Hazar, İskender, **a.g.e.**, s.32.

²³ **Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik**, (Çevrimiçi), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/yonetmelik/7.5.21192.pdf>, 06 Ocak 2022.

İlk resmi kullanımı 1990'ların ilk yıllarına uzanan operasyonel risk terimi; öncelikle hileli mali raporlamaları tanımlamak amacıyla finans sektöründe kullanılmış olup; 2010'lu yıllardan itibaren operasyonel risk ve dolayısıyla operasyonel risk yönetimi kavramı daha geniş bir anlama ulaşmıştır. Günümüz risk yönetimi algısında ise, operasyonel risk yönetimi finansal işlemler de dâhil olmak üzere herhangi bir operasyonda ortaya çıkması muhtemel bir aksaklığın olasılık ve etkisini azaltan süreçler bütünü olarak tanımlanmaktadır.²⁴

Bir diğer tanımı ile operasyonel risk, artık bir ölçüttür. Kredi riski, faiz oranı riski, döviz kuru fiyat riski, hisse senedi fiyat riski vb. gibi net olarak tanımlanabilir tüm risklerden arda kalan risklerin tamamı operasyonel risk olarak sınıflandırılmıştır.²⁵

Operasyonel riski bankacılık sektöründe mevcut diğer risklerden ayıran en önemli husus, bu nevi risklerin diğer risklerden farklı olarak bankacılığın tanımına girecek tüm soyut ya da somut faaliyetlerde ortaya çıkabilme durumudur.

Bu duruma operasyonel risk sınıflarından örnek vermek gerekirse; muhtemel kayba neden olabilecek, yazılım uygulamalarının yanlış kullanılması, eksik bilgi içeren raporlar veya hatalı lehtara yapılan ve telafi edilemeyen ödemeler gibi süreç hataları, eksik bilgi akışı sebebiyle hatalı bir ticaret stratejisi oluşturulması, karlı olabilecek bir ticareti faaliyetin reddedilmesi gibi karar alma hataları, veri temini ve veri tedariki sürecinde yaşanacak aksaklıklar neticesinde yazılım sisteminin eksik veriler sebebiyle hatalı raporlamalar oluşturması gibi donanım ve yazılım hataları, belirsiz süreç adımlarına sahip iş akışları gibi süreç tasarım hataları, yetkisiz işlemler veya kredi kartı vb. sahteciliği gibi dolandırıcılık ve hırsızlık olayları, yangın ve deprem gibi harici zararlar gibi farklı konularda operasyonel riske sebebiyet veren unsurlar bulunmaktadır.²⁶

Bankacılık sektöründe operasyonel riske ve yönetim araçlarına dair kapsamlı bilgilere çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde değinilecektir.

²⁴ C. Ariel Pinto, Luna Mylene Magpili, Raed M. Jaradat, **Operational Risk Management**, Ed. by William R. Peterson, New York, Momentum Press, 2015, p.3.

²⁵ Linda Allen, Turan G. Bali, "Cyclicality in Catastrophic and Operational Risk Measurements", **Journal of Banking & Finance**, Vol 31, Issue 4, April 2007, p.1214.

²⁶ Reimer Kühn, Peter Neu, "Functional Correlation Approach to Operational Risk in Banking Organizations", **Physica A: Statistical Mechanics and its Applications**, Vol. 322, May 2003, p.651.

1.1.4 Likidite Riski

Bankaların dönemsel olarak yeniden borçlanma ya da menkul kıymet satışı vb. yollar ile mümkün olan en iyi maliyet ile nakit sağlama ve nakit akışını düzenleme zorunluluğu olarak tanımlanabilir.²⁷

Likidite riski, riskin muhtemel etkileri bakımından oldukça önemlidir. Bir güven kurumu olan bankalarda likidite darboğazına girilmesi birçok hayati sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu bakımdan bankalar risk yönetiminde likidite riskine azami önem vermektedirler.

1.1.5 Sair Riskler

Bankacılık sektöründe önem arz eden ve yukarıda tasnif edilen temel riskler haricinde birçok muhtelif risk türü bulunmakta olup; bankalar hedefleri ve belirledikleri stratejileri doğrultusunda söz konusu risklere karşı aksiyon almaktadırlar. Bu tür risklere örnek olarak; iklim riski, bilanço dışı riskler, yasal risk, ülke riski, itibar riski, stratejik risk, bilgi-işlem riskleri, model riski gösterilebilir.²⁸

²⁷ Meltem Keskin Köylü, **Uluslararası Bankacılık ve Finans Sistemi**, 2. bs., Ankara, Astana Yayınları, 2016, s.19.

²⁸ Hasan Emre Vatan, “Basel Yaklaşımları Sonrası Risk Yönetimi ve Banka Risklerinin Hesaplanması”, T.C. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008, s.14.

İKİNCİ BÖLÜM

BANKACILIK SEKTÖRÜ RİSK YÖNETİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ ve ULUSLARASI DÜZENLEMELER

Bankacılık sektöründe risk yönetiminin hayati öneminin anlaşılmasıyla birlikte, sermaye yeterliliği olgusu düzenleyici ve denetleyici kurumlar açısından kritik bir değerlendirme unsuru olmuştur. Bu doğrultuda, çalışmamızın bu bölümünde bankacılık sektörü risk yönetimi uluslararası düzenlemelerini izah etmek amacıyla bankacılık sektöründe risk yönetiminin tarihsel gelişimine, uluslararası düzenlemelere, Basel Risk Komitesine, sermaye yeterliliği mutabakatlarının yıllara sâri gelişimine yer verilmiştir.

2. BANKACILIK SEKTÖRÜ RİSK YÖNETİMİ ULUSLARASI DÜZENLEMELERİ

1930 senesinde yaşanan ekonomik buhran ve arkasından gelen ikinci dünya savaşı ile tüm dünyada etkisini gösteren ekonomik problemler uluslararası para sirkülasyonunu durma noktasına getirmiştir. Bu sebeple, uluslararası ticareti tekrar canlandırmak, parasal döngüyü düzeltmek ve ekonomik istikrarı sağlamak amacıyla 1944 senesinde ABD'nin öncülüğünde Bretton Woods ekonomi sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Bu sistem ile birlikte faaliyete geçen Uluslararası Para Fonu (IMF) uluslararası mali ilişkileri düzenlemek, Dünya Bankası ise (WB) mali yardımlar amacıyla kurulmuştur. Mevzubahis sistemde anlaşmaya dâhil olan her ülke kendi ulusal parasını sabit bir kur üzerinden dolara bağlamış, Amerikan doları ise sabit bir fiyat üzerinden saf altına bağlanmıştır.

1973 yılında Bretton Woods anlaşmasının dağılmasıyla beraber, ülke paraları serbestçe fiyatlanmış, bunun sonucu olarak ülke ulusal paraları arasında çapraz kurlar oluşmuştur. Söz konusu durumun yarattığı sermayenin serbest dolaşımı; finansal hareketlilik gibi olumlu etkiler yanında finansal piyasalarda küreselleşme, teknolojik gelişim ve finansal ürünlerin daha kapsamlı hale gelmesinin bir sonucu olarak birçok risk unsurunu da doğurmuştur.¹

¹ Dilek Leblebici Teker, **Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi**, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2006, s.12.

2.1 Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) ve Basel Bankacılık Denetleme Komitesinin (BCBS) Kuruluşları ve Çalışmaları

Ekonomik krizler, şirketlerin mali yetersizlikleri ile birlikte ortaya çıkmaktadırlar. Bununla birlikte, bu krizler bir domino etkisi de yaratabilirler. Bu sebeple sağlıklı işleyen şirketler, yükümlülüklerini karşılayıp karşılamayacakları hususunda devamlı olarak takip ve denetim altında bulundurulmalıdırlar.²

Uluslararası bankacılık sisteminin küreselleşmesi ile bankaların büyük ölçekli devasa kurumlar halini alması, bankacılık ve finans ürünlerinin karmaşılaşması ve işlem hacimlerinin artması, sermayenin ülkeler arasında akışkanlığının artması ile ortaya çıkan günümüz finans ortamında, pazarın her bir paydaşında yaşanabilecek muhtemel aksaklıklar bütün bir pazarı silsile halinde ve etki alanını genişleterek risk altına sokabilecek durumdadır. Bu durumun doğal bir sonucu ve sektörde yaşanan krizlerden çıkarılan tecrübe ile bankacılık sektöründe yerel düzenlemelere ek olarak ulusal düzenlemelere de ihtiyaç duyulmuştur.³

Buradan hareketle; 1930 tarihinde kurulan ve Bretton Woods anlaşmasının uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla önemli faaliyetler yürüten BIS (Bank for International Settlements) bünyesinde 1975 yılında G-10 ülkelerinin merkez bankaları başkanları tarafından BCBS (Basel Comitee on Banking Supervision) - Basel Komitesi oluşturulmuştur.⁴

Komite uluslararası herhangi bir denetim ya da yaptırımını olmamakla birlikte, düzenlemeleri tavsiye niteliğindedir. Komitenin düzenlemelerine uyum sağlamayan ülkelerin finansal kurumları ikinci sınıf olarak nitelendirilir ve uluslararası piyasalarda risk primleri olumsuz etkilenmektedir. Dolayısıyla Komitenin düzenlemeleri finansal piyasalara dâhil olan ülkelerin büyük bir çoğunluğunda uygulanmaktadır.⁵

² Serhat Yanık, "Sigorta İşletmelerinde Mali Yeterlilik Analizi ve Türk Sigorta Sektöründe Bir Uygulama Örneği (Bayındır Hayat Sigorta A.Ş.)", T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2000, s.50.

³ Pushpkant Shakdwipee, Masuma Mehta, "From Basel I to Basel II to Basel III", **International Journal of New Technology and Research**, Vol. 3, Issue 1, January 2017, p.67.

⁴ Bryan J. Balin, "Basel I, Basel II, and Emerging Markets:A Nontechnical Analysis", **The Johns Hopkins University School of Advanced International Studies**, Washington, 2008, p.1-2.

⁵ Babuşçu, Hazar, İskender, **a.g.e.**, s.190.

Bir güven kurumu olarak faaliyet gösteren bankaların temel faaliyetlerinden biri mudilerden topladığı mevduatı, bankanın stratejisi doğrultusunda kâr elde etmek amacıyla çeşitli finansal enstrümanlar ile değerlendirmesidir. Bu durum bankaların mevduat topladıkları mudilere, dolayısıyla içinde bulundukları topluma karşı sorumlu olmaları demektir. Bankacılık tarihine bakıldığı zaman, bu sorumluluğun zaman zaman yerine getirilmediği durumlarda ekonomik ve toplumsal etkilerin katlanarak büyük zararlara yol açması sebebiyle yerel ve uluslararası otoriteler tarafından bankalara asgari sermaye yeterliliği zorunluluğu getirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Sermaye yeterliliği gereksiniminde risk olgusu ve riskin rolünün dikkate alınması nispeten yeni bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. 1960'lı yıllardan itibaren değerlendirilmeye başlanan sermaye gereksinimi zorunluluğunda bilanço dâhilinde ya da haricinde kalan riskler dikkate alınmamıştır. İlk kez 1988 senesinde Basel I prensipleri ile risk değerlendirmesi sermaye gereksinimi hesaplamalarına dâhil edilmiştir.

2.2 Basel Sermaye Yeterliliği Mutabakatları

Basel Komitesinin tavsiye niteliğindeki sermaye yeterliliği mutabakat çalışmalarına aşağıda detaylı olarak yer verilmiştir.

2.2.1 Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatı

Basel I, yasal sermaye ve risk ağırlıklı varlıkların tanımına dayanan bir sermaye yeterliliği yaklaşımı olarak düzenlenmiştir. Temel olarak bir tür detaylandırılmış sermaye yeterliliği rasyosu hesaplamasıdır. Düzenlemenin ilk aşamasında sadece uluslararası aktif bankalar için öngörülen rasyo, sonraki aşamalarda dünya genelinde yüzden fazla ülkede sermaye yeterliliği düzenlemesi olarak benimsenmiştir. Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatı, ilk yayınlandığı 1988 senesinden sonra 1995 ve 1996 senelerinde iki önemli revizyona uğramıştır. 1995 senesindeki revizyon ile türev ürünler bakımından rasyo hesaplaması yeniden ele alınmış ve 1996 senesinde piyasa riski Basel I sermaye yeterlilik rasyosu hesaplamasına dâhil edilmiştir.⁶

⁶ Görsel Tiryaki, **Finansal İstikrar ve Bankacılık Düzenlemeleri**, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 2012, s.80.

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatında, bankaların sermayeleri üçlü bir tasnife tabi tutulmuştur.⁷

- **Birinci Kuşak Sermaye (Ana sermaye):** Nakit sermaye unsurları olup; ödenmiş sermaye, ihtiyari yedek akçeler ve dönem kârlarından oluşan sermaye olarak nitelendirilir.
- **İkinci Kuşak Sermaye (Katki Sermaye):** Nakit olmayan özkaynak unsurları ile özkaynak benzeri fonlar olup; muhtelif değerlendirme fonları, değerlendirme farkları, serbest kredi karşılıkları ve ikincil sermaye benzeri krediler olarak sınıflandırılır.
- **Üçüncü Kuşak Sermaye:** Sadece piyasa riski ile elde bulundurulmuş kısa vadeli ve teminatsız sermaye benzeri krediler olarak nitelendirilir.

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatına göre bankaların sermaye yeterlilik rasyosu minimum %8 olarak belirlenmiş olup; aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.⁸

$$\text{Sermaye Yeterlilik Rasyosu} = \frac{\text{Özkaynak}}{\text{Kredi Riskine Maruz Aktifler} + \text{Gayrinakdi Krediler}} \geq \%8$$

Söz konusu formülasyonda “Özkaynak” kalemine; ana sermaye, katkı sermaye ve üçüncü kuşak sermaye toplamından, sermayeden indirilecek tutarlar olarak muhtelif giderler ile diğer bankalara verilmiş sermaye benzeri krediler düşülmek suretiyle ulaşılmaktadır.

Formülasyonun paydasında yer “Kredi Riskine Maruz Aktifler” kalemi ise ilgili mutabakatta belirlenmiş aktif kalemlerden %0, %20, %50 ve %100 katsayı sınıflandırmasıyla çarpılarak bulunacak toplam risk üzerinden hesaplanmaktadır.

1996 senesinde gerçekleştirilen revizyon neticesinde; piyasa riskleri de sermaye yeterliliği ölçümüne dahil edilmiştir. Bu kapsamda piyasa riski için sermaye yeterliliği yükümlüğünün 12,5 [(%8)⁻¹] ile çarpılması sonucu bulunan “piyasa riskine esas tutar” sermaye yeterliliği rasyosunda paydaya eklenmiştir.⁹

⁷ BCBS, **International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards**, 1988, p.17-20, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs04a.pdf>, 16 Ocak 2022.

⁸ A.e., 1988, p.14.

⁹ Babuşçu, Hazar, İskender, a.g.e., s.214.

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile belirlenen ve “Cooke Ratio” olarak isimlendirilen oran uygulamaya başlandığı ilk senelerde banka riski ile sermaye gereksinimi arasında güçlü bir bağlantı sağlamakla beraber, ilerleyen yıllarda bankaların mali durumuna ilişkin iyi bir gösterge oluşturmadığı kanaatine varılmıştır. Bu durumun temel sebebi ise rasyonun ilk uygulandığı yıllarda bankacılık risklerinin büyük oranda kredi risklerinden kaynaklanması olmuştur. Yıllar geçtikçe bankacılık sektöründeki işlemlerin karmaşıklıklaşması, türev ürünlerin çeşitlendirilmesi ve kullanım oranının artması, döviz kurları ve faiz oranlarındaki volatilitenin artması, bilanço dışı risklerin artış göstermesi bankacılık sektöründe yeni bir sermaye yeterlilik mutabakatı gereksinimini doğurmuştur.¹⁰

2.2.2 Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatının uygulanmaya başlamasının ardından uluslararası bankacılıkta meydana gelen gelişmeler mevcut sermaye yeterlilik mutabakatının yetersiz kalmasına neden olmuş, gün geçtikçe ölçeği genişleyen bankacılık riskleri yeni bir sermaye mutabakatının öngörülmesinin önünü açmıştır.

Bu doğrultuda; ilk olarak Haziran 1999’da taslak metni yayımlanan “Basel II Yeni Sermaye Yeterliliği Mutabakatı” muhtelif tarihlerde yayımlanan taslaklar halinde paydaşların bilgisine sunulmuş, yeni düzenlemeler ile ilgili geri dönüşlerin ardından 2007 senesi başlangıcında uygulamaya konulmuştur. Söz konusu taslaklara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.¹¹

¹⁰ Leblebici Teker, **Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi**, s.18-19.

¹¹ Celal Gökhan Çil, “Türkiye’de Basel Uygulamaları ve Basel III Çerçevesinde Türk Finansal Sistemi”, T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2019, s.29.

Tablo 2.1. Basel Sermaye Yeterliliği Mutabakatları Tarihçesi

Temmuz 1998 – Basel I Düzenlemesinin Yayınlanması
Aralık 1992 – Basel I Uygulama Başlangıç Tarihi
Haziran 1999 – Basel II Sermaye Mutabakatı 1. Taslak
Ocak 2001 – Basel II Sermaye Mutabakatı 2. Taslak
Nisan 2003 – Basel II Sermaye Mutabakatı 3. Taslak
Haziran 2004 – Basel II Sermaye Mutabakatı Nihai Metin
Nisan 2006 – Basel II Sermaye Mutabakatı Yayınlanması
Ocak 2007 – Basel II Sermaye Mutabakatı Uygulama Başlangıç Tarihi

Kaynak: Celal Gökhan Çil, “Türkiye’de Basel Uygulamaları ve Basel III Çerçevesinde Türk Finansal Sistemi”, T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2019, s.29.

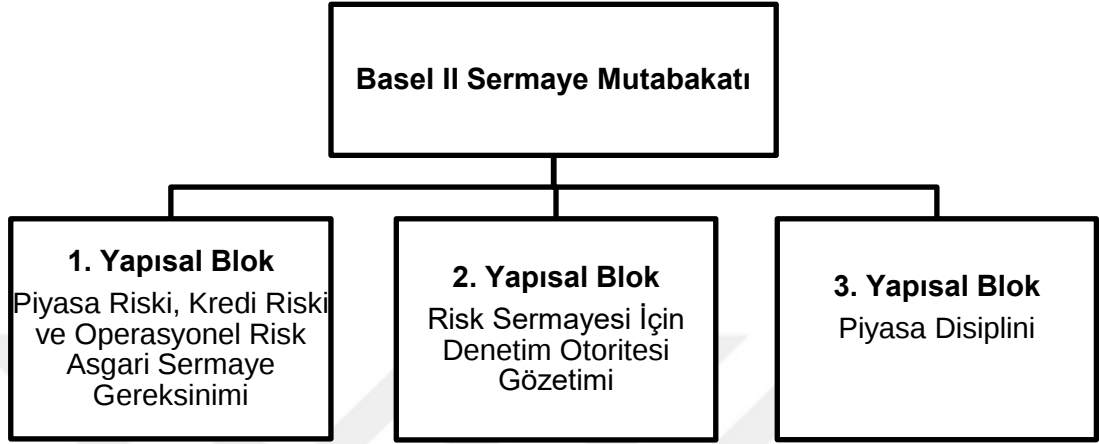
Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı sermaye yeterliliği hesaplamasına yönelik olarak düzenlenmiş olmasına rağmen, mutabakat muhteviyatında mevcut olan hesaplamalar için gerekli veriler ve bunların düzenli olarak analizi ve gözetimi bankaların risk yönetimi etkinliğini artırmıştır.

Basel II sermaye mutabakatı ile aşağıdaki hususlar amaçlanmaktadır.¹²

- Finansal sisteme güvenilirliğin ve sağlamlığının teşvik edilmesi ve bu sayede sermaye yeterliliğinin hali hazırdaki genel düzeyinin korunması
- Mutabakata dâhil paydaşların rekabete dayalı eşitliğinin sağlanması
- Risklerin yönetilebilmesine dair daha kapsamlı bir yaklaşım sağlaması

¹² Buğra Han Önal, “Bankaların Sermaye Yeterliliği Hesaplamalarında Operasyonel Risk ve Türkiye’deki Bankaların Operasyonel Riske Bakışı”, T.C. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.31.

- Uluslararası faaliyet gösteren bankalara yönelik bir yaklaşım oluşturmakla beraber, küçük ölçekli bankalar için de geçerli olacak temel ilkelerin belirlenmesi

Şekil 2.1. Basel II Mutabakatı Yapısal Blokları

Kaynak: Richard Apostolik, Christopher Donohue, Peter Went, **An Overview of Banking, Banking Risks and Risk-Based Banking Regulation**, New Jersey, John Wiley&Sons, 2009, p.72.

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Birinci Yapısal Blok (Asgari Sermaye Gereksinimi), İkinci Yapısal Blok (Denetim Otoritesinin Gözden Geçirmesi) ve Üçüncü Yapısal Blok (Piyasa Disiplini) olmak üzere 3 ana bölüm olarak tasarlanmış olup; detaylı izahatı şu şekildedir:

2.2.2.1 Birinci Yapısal Blok: Asgari Sermaye Gereksinimi

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatının ilk dayanağı olan asgari sermaye gereksinimi ile kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riskler belirlenerek hesaplamaların ardından gerekli minimum sermaye belirlenmektedir.

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatından farklı olarak kredi riski için gerekli sermaye gereksinimi hesaplamasında ise standart yaklaşım ve içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım olarak iki yeni yöntemle karar verilmiştir. İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım ise kendi içinde içsel derecelendirmeye dayalı temel yaklaşım ile içsel derecelendirmeye dayalı gelişmiş yaklaşım olarak iki farklı seçenek halinde sunulmuştur.¹³

¹³ BCBS, **International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards- A Revised Framework Comprehensive Version**, 2006, p.19-119, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 23 Ocak 2022.

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatında piyasa riski için gerekli sermaye gereksinimi hesaplamasında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatından farklı olarak Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatında ilk defa operasyonel riskler ile ilgili olarak da sermaye gereksinimine karar verilmiştir. Yeni uygulamada operasyonel riskler için ayrılması gereken sermaye basit ve gelişmiş yöntemler olarak iki seçenek olarak sunulmuştur. Temel yöntemler ise yine kendi içinde temel gösterge yaklaşımı, standart yaklaşım ve alternatif standart yaklaşım olarak üç seçenek olarak kararlaştırılmıştır.¹⁴

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatına göre bankaların sermaye yeterlilik rasyosu minimum %8 olarak belirlenmiş olup; aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Sermaye Yeterlilik Rasyosu} = \frac{\text{Özkaynak}}{\left[\begin{array}{l} \text{(Kredi Riskine Esas Tutar +} \\ \text{Piyasa Riskine Esas Tutar +} \\ \text{Operasyonel Riske Esas Tutar)} \end{array} \right]} > \%8$$

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile güncellenen standartlar ile asgari sermaye gereksinimi hesaplaması için sunulan seçeneklere gelişmişlik düzeyine göre aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 2.2. Basel II Asgari Sermaye Gereksinimi Hesaplama Yöntemleri

Gelişmişlik Düzeyi	Kredi Riski	Piyasa Riski	Operasyonel Riski
Basit	• Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım	-	• Temel Gösterge Yaklaşımı
Orta	• Standart Yaklaşım	• Standart Yaklaşım	• Standart Yaklaşım • Alternatif Standart Yaklaşım
Gelişmiş	• Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı • Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	• Riske Maruz Değer Yaklaşımı (VAR)	• İleri Ölçüm Yaklaşımı

Kaynak: Belgin Gökçen, “2001-2010 Basel II Kriterleri ve Türk Bankacılık Sistemine Etkileri”, T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2012, s.10.

¹⁴ A.e., p.137-150.

2.2.2.2 İkinci Yapısal Blok: Denetim Otoritesinin Gözden Geçirmesi

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatının üç yapısal bloğundan ikincisi olan risk sermayesi için denetim otoritesi gözetimi esas olarak iki ana süreç üzerine temellendirilmiştir.

Bunlardan ilki olan İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci (İSEDES) bankaların yürüttükleri faaliyetler neticesinde maruz oldukları risklerin ve bu sebeple ihtiyaç duydukları sermayenin yeterliliğini analiz ettikleri bir öz değerlendirme sürecidir.

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatının ikinci yapısal bloğunu oluşturan ikinci süreç ise yerel denetim otoritesi tarafından gerçekleştirilen İnceleme ve Değerlendirme Süreci (İDES) olarak tanımlanır. Bu süreçte yerel denetim otoritesi, çeşitli kalitatif ve kantitatif değerlendirme ölçütleri çerçevesinde ilgili banka adına mali bünye sağlamlığı açısından alınması gereken önlemler ile ilgili bir çerçeve çizmektedir.

Bankaların risk sermayesi için denetim otoritesi gözetimi süreci için belirlenen çerçevede dört ana prensip belirlenmiştir.¹⁵

- Prensip 1 – Sermaye yeterliliği değerlendirilmesi ve sermaye seviyelerinin korunması
- Prensip 2 – Denetim otoritesinin banka içsel değerlendirmelerini incelemesi
- Prensip 3 – Denetim otoritesinin asgari yasal sermaye yükümlülüğünü sağlaması
- Prensip 4 – Denetim otoritesinin erken müdahalesi

Bankaların öz değerlendirmeleri ve yerel denetim otoritelerinin gerçekleştirdikleri çalışmalar neticesinde, bankaların faaliyetleri sebebiyle maruz kaldıkları riskler, bunların yönetimi ve risklere istinaden ayrılacak sermayenin tutarlılığı ile ilgili olarak etkin bir süreç oluşturulması hedeflenmektedir.

¹⁵ BCBS, **International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards**, 2004, p.159-165, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>, 25 Ocak 2022.

2.2.2.3 Üçüncü Yapısal Blok: Piyasa Disiplini

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatının üçüncü yapısal bloğunu oluşturan piyasa disiplini bankaların asgari sermaye yükümlülüklerini ve denetim otoritesinin incelemesi sürecini tamamlamaktır. Bu kapsamda Basel Komitesi; paydaşların faaliyetleri kapsamında maruz kaldıkları riskler, risklerin değerlendirme süreci ve bu sayede bankaların sermaye yeterliliği hakkında mühim bilgilere erişmelerine imkân sağlayacak kamuyu bilgilendirme yükümlülüğü tesis ederek piyasa disiplinini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Basel Komitesi; bankaların sermaye gereksiniminin belirlenmesi sürecini içsel yöntem ve değerlendirmeler neticesinde gerçekleştirmeleri neticesinde kamuyu aydınlatma yükümlüğünü getirmesi yoluyla, bankalar arasında sermaye gereksinimi hesaplama yöntemleri hususunda kıyaslamaların yapılabilmesini ve bu sayede paydaşlar arasında şeffaflığın sağlanabilmesini hedeflemektedir.¹⁶

Üçüncü yapısal blok kapsamında bankalar; üçer aylık, altışar aylık ve yıllık olarak kamuya açıklamalarda bulunmaktadır. Bankaların risk pozisyonlarına dair bilgiler ve ana sermaye bilgileri üçer ayda bir açıklanırken, risk yönetimine dair bilgiler ise faaliyet raporlarıyla birlikte yılda en az bir defa gerçekleştirilmektedir. Bankaların kamuya açıkladıkları bilgilere aşağıda yer verilmiştir.¹⁷

- Genel Nitelikteki Bilgiler: Pay tutarları, Pay oranları vb.
- Sermayeye İlişkin Açıklamalar: Çekirdek, İlave Ana, Katkı Sermaye Tutarı, Özkaynak Tutarı
- Sermaye Yeterliliğine İlişkin Açıklamalar: Çekirdek Sermaye Yeterliliği Oranı, Ana Sermaye Yeterliliği Oranı, Sermaye Yeterliliği Oranı, Tamponlar
- Risk Yönetimine İlişkin Açıklamalar: Risk Yönetimi Organizasyonu, Risk Ölçüm Yöntemleri, Risk İştahı ve Risk Kapasitesi, Artık Riskler vb.

¹⁶ Ömer Faruk Demirkol, Emel Aba, "Basel II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı Süreci İçinde Gelen Ek Düzenlemeler Seti: Basel III Kriterleri", **Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi**, C:V, No:2, 2012, s.260.

¹⁷ Babuşcu, Hazar, İskender, **a.g.e.**, s.301-302.

- Bilanço Dışı İşlemlere İlişkin Açıklamalar: Kredi Taahhütleri, Garanti, Aval, Akreditif, Kefalet vb.
- Ücretlendirme Politikasına İlişkin Açıklamalar

Piyasa disiplini başlığı altında öngörülen düzenlemelerin bir diğer amacı ise bankaların uyguladıkları sermaye yeterliliği ve risk değerlendirme yöntemleri hususlarında kamunun aydınlatılması neticesinde yatırımcıların etkin bir şekilde bilgilendirilmesi olarak görülmektedir.

2.2.3 Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatı

Amerika Birleşik Devletleri'nde 2007 yılında patlak veren ve 2008 yılında geri ödenmeyen krediler sebebiyle gerek Avrupa'da gerekse ABD'de bazı bankaların iflasını beyan etmesi ve devletlerin bu bankalara el koyması ile yaşanan küresel finansal kriz, finansal piyasalarda Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı düzenlemelerinin sorgulanmasına neden olmuş ve yeni düzenlemelere ihtiyacın olduğu değerlendirilmiştir.¹⁸

ABD'de özellikle mortgage sisteminde borçlanma kâğıtlarına dönüştürülen konut kredilerine ait risklerin bazı derecelendirme kuruluşları tarafından olduğundan düşük gösterilmesi ve yatırımcıların bu türden menkul kıymetleri elde ederken objektif kıstaslarla yatırım kararlarını alamamaları muhtelif problemlere sebep olmuş ve Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile ilgili İkinci Yapısal Blok dâhilinde yer alan denetim otoritelerinin değerlendirme faaliyetleri ile Üçüncü Yapısal Blok kapsamında yer alan piyasa disiplini uygulamalarına yeterli önemin verilmediği ortaya çıkmıştır.¹⁹ Bu doğrultuda, "Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatı" 2010 senesi sonunda kamuoyuna duyurulmuştur.

Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatı revizyonları esasında etkileri itibarıyla ciddi finansal sonuçlara yol açsa da Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı hesaplama yöntemlerinden önemli sapmalar meydana getirmemektedir. Diğer bir ifadeyle; Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatı, Basel II Sermaye Yeterliliği

¹⁸ Mustafa Çalışır, İlhan Şahin, "Finansal Kriz Sürecinde Basel II Uzlaşısı'nın Değerlendirilmesi ve Geliştirilen Basel III Kriterleri ile Karşılaştırılması", **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar**, C:XLVIII, No:554, 2011, s.86.

¹⁹ Imad Kutum, Khaled Hussainey, "Are Canadian Banks Ready for Basel III?", **Accounting and Finance Research**, Vol.3, No.3, 2014, p.159.

Mutabakatı gibi sermaye gereksinimi hesaplama yöntemini tamamen değiştiren bir düzenleme olmamakla birlikte, Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatının eksikliklerini tamamlayan bir ek düzenlemeler seti niteliğindedir. Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatı kapsamında amaçlanan hususlara aşağıda detaylı olarak bahsedilmiştir.²⁰

- **Daha Nitelikli Sermaye:** Düzenleme ile ana sermaye ya da çekirdek sermaye bünyesinde kaliteli sermaye kalemlerinin tutulması, sair sermaye kalemlerinin ise ana sermaye hesaplamasında indirim kalemi olarak dikkate alınmasıdır.
- **Niceliği Artırılmış Sermaye:** Sermayenin niteliğinin arttırılmasının yanında niceliğinin de arttırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda sermaye yeterlilik oranlarından “ana sermaye oranı”, “çekirdek sermaye oranı”, “toplam yasal sermaye oranı” minimum seviyeleri artırılmıştır.
- **Sermaye Tamponu Oluşturulması:** Asgari sermaye oranlarının belirlenmesine ilaveten bankaların ekonomik kriz dönemlerinde faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek amacıyla ilave özkaynak olarak sermaye tamponları oluşturulması kararlaştırılmıştır.
- **Risk Bazlı Kaldıraç Oranı Belirlenmesi:** Belirli dönüşüm oranlarıyla dikkate alınmış bilanço dışı kalemler ve aktifler toplamı ile ana sermaye arasında risk bazlı olmayan bir asgari oranın tesis edilmesidir.
- **Likidite Düzenlemeleri:** Bankaların daha güçlü bir likidite yapısıyla çalışmalarını ve kriz dönemlerinde likidite sıkıntıları sebebiyle yaşayacakları zararı en aza indirmek amacıyla ilk defa likidite kuralları belirlenmiştir. “Net İstikrarlı Fonlama Oranı” ve “Likidite Karşılama Oranı” ismi ile iki yeni oran belirlenmiştir.

²⁰ BDDK, **Sorularla Basel III**, Risk Yönetimi Dairesi, Aralık 2010, s.1, (Çevrimiçi), https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_basel_0001_53.pdf, 27 Ocak 2022.

2.2.4 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile ele anılan risk ve sermaye ilişkisinin bankacılık sektöründe yaşanan gelişmeler neticesinde yetersiz kalması ile Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı risk hassasiyeti yüksek, gelişmiş matematiksel ve istatistiksel modeller ile giderilmeye çalışılmıştır. Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ise Basel mutabakatları ile belirlenen sermaye yeterliliği rasyosunun pay kısmına yani özkaynak yapısına ağırlık vermiştir.

Bankacılık sektörünün son dönemlerinde ortaya çıkan muhtelif fikirlerde, benzer risk seviyesine sahip ve gelişmiş modeller kullanan bankaların risk ağırlıklı varlıklarının birbirinden ne derece farklı olduğu üzerinde durulmuştur. Bu fikirler neticesinde paydaşlar tarafından kullanılan gelişmiş model tabanlı yöntemlerin riskin hassas ölçümü ve buradan hareketle yeterli sermaye tahsisi ile birlikte paydaşların kıyaslanabilmesine imkân vermediği endişeleri genel kabul görmüştür.²¹

Gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde bankalar arasında risk ağırlıklı varlıklar toplamları arasındaki farklılaşmanın benzer risk yapısına sahip bankaların içsel modellerinde “temerrüt riski” ve “temerrüt halinde kayıp” kalemleri için birbirinden ayrışan tahminlerde bulundukları konusunda mutabık kalınmıştır. Basel Komitesi, söz konusu hususta muhtelif önerilerde bulunmakla birlikte Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatında ilave değişikliklere gitmiştir. Söz konusu değişiklikler Aralık 2017 tarihinde “Basel III: Finalising Post-Crisis Reforms” ismiyle yayımlanmıştır.²² Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatının temel hedefleri; basitlik ve şeffaflık, tutarlılık ve mukayese ile duyarlılık olarak belirlenmiştir.²³

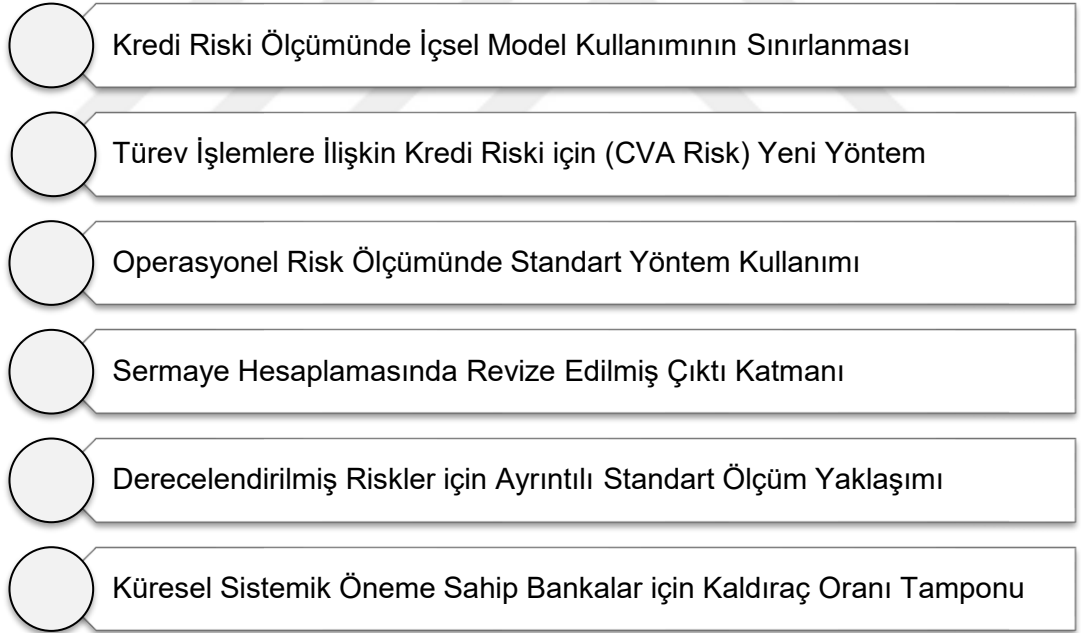
²¹ Babuşcu, Hazar, İskender, **a.g.e.**, s.317.

²² BCBS, **Basel III: Finalising Post-Crisis Reforms**, 2017, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>, 29 Ocak 2022.

²³ TBB&EY, **Basel IV: Bankaları Bekleyen Zorluklar**, Türkiye Bankalar Birliği, 2016, İstanbul, s.5, (Çevrimiçi), https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/konferanssunumlari/1133/Basel_IV_TBB&EY_Sunumu.pdf, 29 Ocak 2022.

- **Basitlik ve Şeffaflık:** Regülasyon çerçevesinin karmaşıklığını azaltmak ve uygulanan kuralların etkilerini daha anlaşılır kılmak amacıyla dipnot kurallarının ve regülasyon çerçevesinin basitleştirilmesi
- **Tutarlılık ve Mukayese:** Regülasyon çerçevesinin anlaşılır bir şekilde yorumlanabilmesi ve uygulanabilmesi amacıyla risk bazlı olmayan/tek katsayısı olan perakende kredilerde alternatiflerin artırılması
- **Duyarlılık:** Standart yaklaşımlarda risk duyarlılığının artırılması ve içsel modellerde hesaplamalardaki değişkenliğin azaltılması amacıyla bankaların yasal sermaye rasyolarındaki aşırı volatilitenin azaltılması

Bununla birlikte, Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatı ile Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatında gerçekleştirilen revizyonlara aşağıdaki şekilde özet olarak değinilmiştir.²⁴

Şekil 2.2. Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatı Temel Değişiklikler

Kaynak: Şenol Babuşçu, Adalet Hazar, Arya İskender, **Banka Risk Yönetimi - Basel I-II-III-IV Düzenlemeleri**, 2 bs., Ankara, Akademi Consulting, Ankara, 2021, s.319.

²⁴ BCBS, **High-Level Summary of Basel III Reforms**, 2017, (Çevrimiçi), https://www.bis.org/bcbs/publ/d424_hlsummary.pdf, 29 Ocak 2022.

Basel Komitesinin paydaşlarla fikir teatisinin ardından üzerinde mutabakata varmış olduğu ve bankacılık sektöründe “Basel IV” olarak da anılan Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı hükümlerini 2017 yılının Aralık ayında yayımlamasının akabinde uluslararası bankacılık düzenlemeleri tarihinde yeni bir döneme girilmiştir. Basel Komitesinin söz konusu hükümlerin yeni bir düzenleme seti olmadığını ve sadece mevcut Basel III Sermaye Yeterliliği Mutabakatı hükümlerinin devamı niteliğinde gündeme gelmiş olan bir takım yeni uygulamalardan ibaret olduğunu açıklamış olmasına rağmen, söz konusu hükümler Basel Komitesinin 2008 küresel krizinden sonra uygulanmasını tavsiye ettiği bankacılık reformlarının son aşamasını oluşturmaktadır.²⁵

²⁵ Mete Feridun, **Küresel Bankacılık Düzenlemelerinin Dünü, Bugünü ve Yarını**, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, 2020, s.35.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BANKACILIK SEKTÖRÜNDE OPERASYONEL RİSK OLGUSU VE RİSK ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ

Bankacılık sektöründe operasyonel riskler bankacılığın tanımına girecek tüm faaliyetlerde ortaya çıkabilme ihtimalini ihtiva etmektedir. Bu bakımdan operasyonel riskler, bankacılık sektöründeki sair risklere nazaran her daim ölçüm ve yönetimi bakımından çok daha kapsamlı bir alana yayılmış durumdadır. Çalışmamızın bu bölümünde operasyonel risk tanımına ve bu nevi risklerin yönetimine, düzenleyici ve denetleyici otoriteler tarafından operasyonel risklerin ölçüm yöntemlerine ve sermaye yeterliliğinde operasyonel riske esas tutar hesaplamasına yer verilmiştir.

3. OPERASYONEL RİSK TANIMI VE OPERASYONEL RİSKLERİN ÖLÇÜLMESİ

Bankacılık sektörü için operasyonel risk tanımı, kapsamının mütemadiyen genişlemesi sebebiyle gelişmeye devam etmektedir. Bu bakımdan, bir organizasyonun tüm faaliyetlerinde operasyonel riskin mevcut olduğunu anlamak gerekmektedir. Buradan hareketle, söz konusu hususta ilk tanımlamalarda operasyonel risk, kredi riski ve piyasa riskinin kapsadığı alanların dışında kalan tüm riskler olarak tanımlanmıştır. Ancak bu operasyonel risk tanımı, bankaların yönettiği ve tek başına operasyonel risk tanımına girmeyen (faiz oranı, likidite ve stratejik risk gibi) birkaç başka riski de içermektedir.¹ Bu bakımdan gözden geçirilmiş Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı çerçevesinin bir parçası olarak, BSBC bankacılık sektöründe operasyonel risk için şu tanımı ortaya koymuştur:² Operasyonel risk, yetersiz veya başarısız dâhili süreçler, insanlar ve sistemlerden veya harici olaylardan kaynaklanan kayıp riski olarak tanımlanır. Bu tanım yasal riski içerir, ancak stratejik ve itibar riskini içermemektedir.

¹ Alfred Seivold, Scott Leifer, Scott Ulman, "Operational Risk Management: An Evolving Discipline", **Supervisory Insights**, Vol.3, Summer 2006, p.4.

² BCBS, **International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards - A Revised Framework Comprehensive Version**, 2006, p.144, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 23 Ocak 2022.

BCBS'nin operasyonel riskler için tanımlamasında önemli olarak değerlendirdiği unsurlar mevcut iken, münferit her banka operasyonel riskler için değerlendirmesinde dâhili yönetim amaçları doğrultusunda, kendi ürün ve faaliyetlerinin doğası ve karmaşıklığını ve kendine özgü risk özelliklerini dikkate almaktadır.

Bankacılık sektöründe ise mevcut yapı artık “kredi vermek için mevduat kabulü” olgusundan ziyade, “değer yaratmak için risklerin kabulü” olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle günümüz bankacılık tanımı şu şekilde tanımlanabilir: (Bankacılık = Risk Yönetimi + Değer Yaratma). Operasyonel risklerin de dâhil olduğu söz konusu risk yönetiminde operasyonel riskler; insan faktörü, sistem faktörü, süreç faktörü, harici faktörler olmak üzere dört ana kategoride tasnif edilmiştir. İlgili risk çeşitlerine aşağıda detaylı olarak yer verilmiştir.³

Tablo 3.1. Operasyonel Risk Veri Sınıfları

Operasyonel Risk Faktörleri	Operasyonel Risk Olayları	Kayıp Olaylarının Sonuçları
1- İnsan Faktörü	- İstihdam Uygulamaları ve İşyeri Güvenliği ile ilgili Kayıp Olayları	- İade ve Kayıp Tazminleri
	- Banka Dışı Hile ve Dolandırıcılık Olayları	- Rücu Edilmesinden Kaynaklanan Kayıp
	- Banka İçi Hile ve Dolandırıcılık Olayları	- Varlık Değerindeki Azalmalar
2- Sistem Faktörü	- Müşteriler, Ürünler ve İş Uygulamalarına İlişkin Kayıp Olayları	- Yasal Sorumluluk
3- Süreç Faktörü	- Fiziki Varlıklara Verilen Zararlarla İlgili Olaylar	- Denetim Otoritesi ve Mevzuata Uyumsuzluk Nedeniyle Alınan Cezalar
4- Harici Faktörler	- Faaliyetlerin Durması ve Sistem Hatalarına İlişkin Kayıp Olayları	- Aktiflerden veya Aktiflere Verilen Hasarlardan Kaynaklanan Kayıplar
	- İşleme, Teslimat ve Süreç Yönetimine İlişkin Kayıp Olayları	

Kaynak: Murat Mazıbaş, “Türk Bankacılık Sektöründe Operasyonel Risklerin Stokastik Yöntemlerle Ölçülmesi”, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, s.13.

³ M Moses Antony Rajendran, “Operational Risks involved in Banking Industries”, **Amity Global Business Review**, Vol.7, February 2012, p.52.

İnsan Faktörü: Operasyonel riske neden olan insan faktörü; çalışan hatası, çalışan suiistimali, ulusal iş kanunlarına aykırılık ve nitelikli personel kaybı veya eksikliği olarak sınıflandırılabilir. İnsan faktörüne sebep olan hatalara aşağıda yer verilmiştir.⁴

- **Çalışan Hatası:** Finansal piyasalarda yaşanan hızlı değişim sebebiyle çok sayıda yeni ürün ve hizmetin ortaya çıkışı ile birlikte banka çalışanlarının mevcut bilgi seviyelerinin hızlı değişen ürün ve hizmetler karşısında yenik düşme durumu ve dolayısıyla hataya sebep olma durumudur. Personel tarafından sehven yapılan hatalı muhasebe kayıtları, işleme konu verilerin sisteme yanlış girilmesi, bilgi eksikliği sebebiyle limit aşımına sebep olunması bu gruptaki işlemlere örnek olarak verilebilir.⁵

- **Çalışan Suiistimali:** Finansal piyasalar ve bankacılık sektöründe yaşanan hızlı gelişim ve ürün çeşitliliği aynı zamanda teknolojik gelişmeleri ve sistemsel kontrolleri yanında getirirse de çalışan suiistimali her zaman kendine bir yol bulagelmıştır. Hatta söz konusu hızlı gelişim ile çalışan suiistimali arasında doğrusal bir bağlantı olduğu söylenebilmektedir. Çalışanların banka varlıklarını zimmetine geçirmesi, banka mallarından yasal olmayan şekilde istifade etmesi, suiistimalin ortaya çıkmasını engellemek amacıyla banka kayıtlarına zarar vermesi, yetkisiz işlemler, gelirlerin ve karların olduğundan yüksek gösterilmesi bu tür işlemlere örnek olarak verilebilir.⁶

- **Ulusal İş Kanunlarına Aykırılık:** Günümüz iş dünyasında son yıllarda oldukça göz önüne çıkan ve bilinirliği artan genel bir tanım olarak çalışanlar arasında yaşanan “mobbing” olaylarıdır. Banka içi yaşanan etnik, dini, siyasi, fiziki vb. ayrımcılıklar, cinsel taciz, tehdit, baskı, uygun olmayan iş akdi sonlandırma işlemleri bu tür işlemlere örnek olarak verilebilir.⁷

⁴ Dilek Leblebici Teker, “Implementing Operational Risk Management In Banks Via Insurance Policies”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, C:V, No:16, Bahar 2006, s.2, (Çevrimiçi), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/69885>, 13 Şubat 2022.

⁵ Davut Pehlivanlı, “Kurumsal Risk Yönetimi Temelli İç Denetim ve Türkiye Uygulamaları”, T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kocaeli, 2008, s.63.

⁶ Çağatay Uygun, “Türk Ceza Kanunu’nun 247’nci Maddelerinde Yer Alan Zimmet Suçu”, T.C. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.24.

⁷ Merve Hivel, “Mobbing in The Private Sector and The Effect of Internal Marketing Activities on Mobbing”, T.C. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.21-23.

- **Kilit Personelin Kaybı veya Eksikliği:** Bankaların personel kalitesi ile yaşanan operasyonel zarar olayları arasında doğrudan bağlantı bulunmaktadır. Bu bakımdan, kilit personel kaybı sebebiyle bankaların nitelikli olmayan personel ile operasyonlarını gerçekleştirmeleri neticesinde yaşanan hatalar bu tür işlemlere örnek olarak verilebilir. Dolayısıyla, insan faktörünün operasyonel zarar olaylarının ortaya çıkmasında önemi oldukça açıktır. Operasyonel risk yönetiminde insan faktörünün etkilerinin azaltılabilmesi amacıyla bankalar personeline yönelik sürekli eğitim programlarını kesintisiz ve zamanında verebilmeli, iç motivasyonu yükseltecek politikalar üzerinde yoğunlaşmalı, iç kontrol sisteminin etkinliğinden emin olmalıdır. ⁸

Sistem Faktörü: Sistem faktörü günümüz bankacılığı risk yönetiminde operasyonel riskleri meydana çıkaran en mühim faktörlerinden biri olmuştur. Özellikle son senelerde bankacılık teknolojisinde yaşanan hızlı gelişim ile piyasada yer alan bankalar şiddetli rekabet koşulları içerisinde sistemlerini çok hızlı bir şekilde güncel hizmetlere yeterli bir düzeye getirmeye çalışmakta ve yaşanan hızlı gelişim genellikle yeterli kontrol ortamını oluşturmakta eksik kalabilmektedir. Buradan hareketle, banka bünyesinde kurulan yeni sistemler ya da mevcut sistemlerin güncellenmesi sırasında oluşabilecek hatalar ve hatalı programlamalar operasyonel zararlara sebep olabilmektedir. Sistem faktörüne sebep olan hatalara aşağıda yer verilmiştir. ⁹

- **Teknoloji ve Yatırım Riski:** Bankaların ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilen sistemlerin banka hedefleri doğrultusunda makul olmayan teknolojik yatırımlar olması sebebiyle bankaların operasyonel zarara uğraması ihtimali olarak tanımlanmaktadır. ¹⁰

⁸ Begüm Tok, "Kriz Yönetiminde İnsan Kaynaklarının Bireysel ve Örgütsel Analizi: Sağlık Sektöründen Bir Uygulama", T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2020, s.48.

⁹ Dilek Leblebici Teker, Burç Ülengin, "Bankacılıkta Operasyonel Risk Ölçüm Modellerinin Türk Bankacılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir Bankaya Uygulanması", **İTÜ Dergisi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:II, No:1, Aralık 2015, s.14-15.

¹⁰ Derya Fındık, Murad Tiryakioğlu, "Türkiye'de Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımına Yönelik Politika ve Öneriler", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C:LXXII, No:3, 2017, s.643-644.

- **Sistem Geliştirme ve Uygulama Aksaklıkları:** Sistemsel geliştirme uygulamalarında hatalı programlar, geliştirilen sistemsel uygulamaların amaca hizmet edememesi, kullanıcı dostu olmayan sistemsel geliştirmeler sebebiyle bankaların operasyonel zarara uğraması ihtimali olarak tanımlanmaktadır.¹¹

- **Sistem Kesintileri ve Kapasite Problemleri:** Bankalar tarafından kullanılan tüm sistemlerin bankanın her bir faaliyetini karşılayacak düzeyde olması gerekmektedir. Banka faaliyetlerinden herhangi birinde sistemsel kapasitenin yetersiz kalması demek tüm sürecin baştan uca etkilenmesi sonucunu doğurmaktadır.¹²

- **Sistem Güvenlik Problemleri:** Teknolojinin vazgeçilmez hale geldiği günümüz bankacılığında banka içi ve dışında sistem güvenliği bankacılık risk yönetiminde dikkat edilmesi gereken en önemli unsur olmuştur. Sistem güvenliğinin yetersiz olduğu organizasyonlarda banka içi ve dışı müdahaleler neticesinde ciddi operasyonel zararların yaşanması muhtemeldir. Bankacılık sektörü operasyonel risk yönetiminde sistem faktörünün etkilerinin azaltılabilmesi amacıyla bankalar hedefleri doğrultusunda içinde bulunduğu piyasanın rekabetçi koşullarını dikkate alarak stratejik yatırımlarını gerçekleştirmeli, bununla birlikte sistemsel güvenlik problemlerine yol açmamak amacıyla iç ve dış tehditlere karşı etkin bir kontrol ortamını hayata geçirmelidirler.¹³

Süreç Faktörü: Banka faaliyetlerine dair süreçlere ilişkin politika ve prosedürlerin mevcut olmaması, politika ve prosedürlerde kontrollerin eksik ya da hatalı kurgulanması veya doğru geliştirilmiş olsa dahi yanlış bir biçimde uygulanmasından dolayı operasyonel zarara sebep olan faktörlerdir. Bankacılık faaliyetleri süreçlerine yönelik söz konusu hususların yetersiz kalmasının nedenleri arasında; faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde maruz kalınabilecek risklerin doğru şekilde tanımlanamaması, banka üst yönetiminin konunun önemine yeterli şekilde vakıf olmaması sonucu banka çalışanlarının riskler konusunda yeterince farkında olmaması gösterilebilir. Bu türden risklere örnek vermek gerekirse, belirlenen süreçler doğrultusunda gereken belgelerin doldurulmaması veya bu belgelerin güvenli

¹¹ O. Selçuk Yılmaz, "Sistem Denetiminde İç Denetimin Rolü ve Bilgi Güvenliği", **Denetim Dergisi**, No:8, 2011, s.55.

¹² Kaan Ramazan Çakalı, Gürol Baloğlu, "Bilgi Teknolojileri Yönetişiminin Denetimi", **Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi**, C:II, No:1, 2022, s.5.

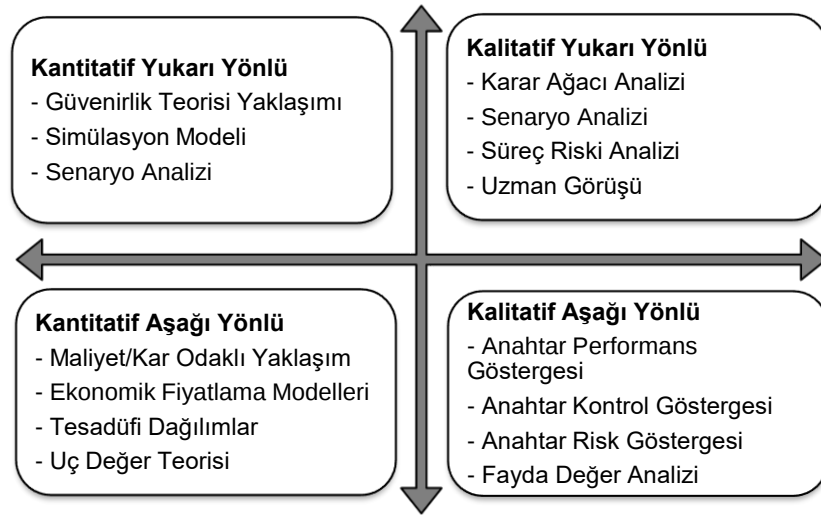
¹³ Selahattin Koç, Sevgi Şeker, Fatma Şeker, "Bilişim Teknolojileri (BT) Denetiminde Bilgi Güvenliği ile İlgili Uluslararası Standartlar ve Türkiye'deki Uyum Çabalarının İncelenmesi", **Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi**, C:I, No:2, 2019, s.123.

şekilde saklanmaması sonucu bankanın zarara uğraması, konu ile ilgili müşteri şikâyetlerinin yeterince dikkate alınmamasından kaynaklanan müşteri kaybı, banka personeli görev ve sorumluluklarında muğlaklık, banka içi iletişim eksikliği gibi aksaklıklar süreç faktörünü temsil etmektedir.¹⁴

Harici Faktörler: Operasyonel riske sebep olan harici faktörler; banka organizasyonu dışında üçüncü kişilerce gerçekleştirilme ihtimali bulunan sahtecilik olaylarını, hukukî düzenlemelerdeki boşlukları, deprem, yangın, sel, terör olayları gibi felâketleri, sosyal kargaşayı, siber saldırıları, enerji iletiminde oluşan aksamaları, bankaların destek hizmeti aldığı sair kuruluşlardaki yaşanacak risk doğurucu olayları kapsamaktadır.¹⁵

3.1 Operasyonel Risk Sermayesinin Ölçümünde Kullanılan Araçlar

Bankacılık sektöründe operasyonel risk sermayesinin ölçümünde uygulanan yaklaşımlar iki grupta toplanmaktadır. Bu iki grup “Kantitatif/Kalitatif Yaklaşımlar” ile “Aşağı Yönlü/Yukarı Yönlü Yaklaşımlar” olarak tasnif edilmektedir. Günümüz finansal hizmet sektöründe her iki gruptan da teknikler uygulanmaktadır. İlgili tekniklere aşağıdaki şekilde yer verilmiştir.

Şekil 3.1. Operasyonel Riskin Ölçümüne İlişkin Yaklaşımlar

Kaynak: Dean Jovic, Jean-Marc Piaz, “Operational Risk Management als Kritischer Erfolgsfaktor für Banken”, **Der Schweizer Treuhaender**, 2001, p.926

¹⁴ İzzet Gökhan Özbilgin, “Risk ve Risk Çeşitleri”, **Bilişim Dergisi**, Temmuz 2012, s.93, (Çevrimiçi), <http://www.bilisimdergisi.org.tr/s145/pdf/86-93.pdf>, 13 Şubat 2022.

¹⁵ Melek Acar Boyacıoğlu, “Operasyonel Risk ve Yönetimi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 43, 2002, s.53.

Yukarı yönlü yaklaşımlarda operasyonel risklerin tanımlanmasının ardından, riske neden olan faktörler araştırılarak, bunların ilgili organizasyon için olası neticelerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu noktada organizasyon içindeki iş süreçleri ile süreçler arasındaki münasebetin analiz edilmesi gerekmektedir.¹⁶

Aşağı yönlü yaklaşımlarda ise, bir organizasyon için operasyonel riskin bilinen neticelerinin esas olarak dikkate alınması önemlidir. Operasyonel risk ile ilgili dâhili ve harici geçmiş veriler yardımıyla toplam operasyonel riske ilişkin bir tahmine ulaşılır.¹⁷

Aşağıda bankacılık risk yönetiminde oldukça yoğun şekilde kullanılan kantitatif yöntemlerden operasyonel risk veri tabanı ile kalitatif yöntemlerden operasyonel risk göstergeleri detaylı olarak izah edilmiştir.

3.1.1 Operasyonel Risk Veri Tabanı

Bankacılık sektörü operasyonel risk yönetiminde kilit noktalardan biri, operasyonel risk veri tabanının oluşturulması ve bu veri tabanının doğru şekilde analiz edilmesidir. Bu hususun en mühim sebeplerinden biri, operasyonel risk verilerinin, ilgili bankanın kendi iş yapış şekli, öz yapısıyla ilgili özellikleri ve operasyonel risk profilini yansıtan tarafsız ve etkin risk göstergeleri olmasıdır. Bu doğrultuda bankalar, kendi operasyonel risk ve kayıp veri tanımlamalarına uygun olarak kendi iç veri tabanlarını oluşturmalarıdır.¹⁸

Bu doğrultuda bankalar aşağıdaki amaçlarla operasyonel risk veri tabanı tutmaktadırlar.¹⁹

¹⁶ Sabir Guluzade, "Bankacılık Sisteminde Risk Yönetimi ve Kullanılan Modeller", **T.C. Gazi Üniversitesi Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi**, C:3, No:1, 2016, s.5.

¹⁷ Aslı Aktaş, "Sermaye Yeterliliği Açısından Operasyonel Risk ve Bankacılık Sektöründe Uygulanması", T.C. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s.29.

¹⁸ TBB, **Operasyonel Risk Veri Tabanı**, Türkiye Bankalar Birliği, 2004, İstanbul, s.6, (Çevrimiçi), https://www.tbb.org.tr/dosyalar/arastirma_ve_raporlar/operasyonel_risk_veri_tabani.pdf, 17 Şubat 2022.

¹⁹ Philippa Girling, **A Complete Guide to a Successful Operational Risk Framework**, New Jersey, John Wiley&Sons, 2013, p.90-91.

- ✓ Sermaye yeterliliği modellemesine veri sunmak
- ✓ Bankanın içsel kontrol zayıflıklarını belirlemeye yardımcı olmak
- ✓ Operasyonel zarar olayı meydana geldiğinde risk etkilerini hafifletme faaliyetlerinin başlatılması
- ✓ Risk olaylarının ve çıktılarının değerlendirilmesi
- ✓ Mevcut operasyonel risk maruziyetlerini ve aşırı risk alanlarını anlamalarına yardımcı olacak olayların tespiti
- ✓ Operasyonel risk disiplininin sağlanması

Buradan hareketle, bankalar operasyonel risk veri tabanlarını oluştururlarken operasyonel risk tanımını göz önüne alarak stratejilerini belirlemeli, politika ve prosedürlerini açıkça ortaya koymalı, içsel veri olarak elde edilebilecek mevcut veri kaynaklarının analizi tam ve doğru olarak yapılmalı, hangi hedefle veri tabanı oluşturulduğu ve buna bağlı olarak ihtiyaç duyulan veri detayı kapsamlı olarak ortaya konmalıdır.

3.1.2 Operasyonel Risk Göstergeleri

Operasyonel risk göstergeleri, bankacılık sektöründe operasyonel risklerin değerlendirilmesinde kalitatif yaklaşımlardan olan ve organizasyonda operasyonel riske dair genel vaziyetin sistematik veya sistematik olmayan şekilde yansıtılmasını sağlayan sübjektif tecrübelerle bağlı değer tahminlerine dayanan yaklaşımlardır.²⁰

Operasyonel riskin muhtemel sonuçları ile ilgili bir erken uyarı sistemi olarak görev yapan risk göstergelerinin tespit edilmesi vesilesiyle operasyonel riskin nedenlerinin ortaya çıkarılmasına çalışılmaktadır. Bunun neticesinde, operasyonel risklerin nedenlerini ortaya çıkararak gelecekte operasyonel riske maruz kalma ihtimali tahmin edilebilmektedir.

²⁰ Sudi Apak, Erhan Atay, "Bankacılık Sektöründe Operasyonel Riskin Minimize Edilmesi ve Altı Sigma Uygulamaları", **T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:XI, No:1, 2009, s.175.

Operasyonel risklerde anahtar faktörlerin ve risk göstergelerinin tespiti bankaların organizasyon yapısına göre esnek ve işletmeye has bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Mevzubahis göstergeler banka risk yönetiminden sorumlu birimler tarafından derecelendirilerek sıralanırsa, işletmenin özelliklerine uygun bir değerlendirme şeması olarak tanımlanabilecek Fayda-Değer Analizi ortaya çıkmaktadır.²¹

3.2 Bankacılık Sektöründe Düzenleyici Otoriteler Tarafından Önerilen Yöntemler

Operasyonel risk, bankacılık sektörü risk yönetiminin başlangıcından beri değişmez bir unsur olmasına rağmen düzenleyici otoriteler son yıllarda bu konunun üzerinde daha fazla ilgilenmeye başlamıştır. Özellikle, günümüz büyük karmaşık bankacılık organizasyonlarının ortaya çıkması operasyonel riske daha fazla dikkat edilmesini teşvik etmiştir.

Bankacılık sektöründe operasyonel riskin ölçülmesi son derece karmaşık bir süreçtir. Bunun neticesi olarak da operasyonel riskler için sermaye gereksinimini isabetli bir şekilde belirlemek her zaman için risk yönetiminden sorumlu birimleri zorlayıcı bir hal almıştır. Operasyonel zarar olayları ile ilgili yeterli ölçüde veri bulunmadığı durumlarda operasyonel risk için sermaye gereksinimi hesaplama girişimlerinin çoğu sadece bir tahminden öteye gidememiştir. Kısacası, operasyonel riskler için sermaye gereksiniminin hesaplamaya ilk defa dâhil edildiği Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı kapsamında seçenekler halinde sunulan ve çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak yer vereceğimiz hesaplama seçeneklerinden kendi içinde daha karmaşık yaklaşımlarda dahi, söz konusu yöntemler isabetli bir ölçümden ziyade söz konusu risklere daha fazla odaklanmaya yönelik bir çaba olarak görülmelidir.²²

Aşağıda Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ve Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı kapsamında operasyonel riske esas tutar hesaplamalarına detaylı olarak yer verilmiştir.

²¹ Melek Acar Boyacıoğlu, **a.g.e.**, s.56.

²² Heidi Mandanis Schooner, Michael W. Taylor, **Global Bank Regulation**, y.y., Academic Press, 2010, p.174.

3.2.1 Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Operasyonel Riske Esas Tutar Hesaplaması

Çalışmamızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere, 2006 senesinde son hali verilerek yayımlanan Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile birlikte operasyonel riske esas tutar hesaplama dâhil edilmiş olup; düzenlemede bankalara Tablo 3.2.'de gösterildiği üzere Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım, Alternatif Standart Yaklaşım ve Gelişmiş Ölçüm Yaklaşımı olmak üzere operasyonel riske esas tutar hesaplama seçenekleri sunulmuştur. İlgili hesaplama yöntemlerinin detaylarına aşağıda yer verilmiştir.²³

3.2.1.1 Temel Gösterge Yaklaşımı

Temel Gösterge Yaklaşımını kullanan bankalar, pozitif yıllık brüt gelirin sabit bir yüzdesinin (α) önceki üç yıldaki ortalamasına eşit operasyonel risk sermayesi tutmalıdır. Yıllık brüt gelirin negatif veya sıfır olduğu herhangi bir yıl için hesaplanan sermaye gereksinimi, ortalama hesaplanırken hem pay hem de paydadan çıkarılmalıdır. Sermaye gereksinimi aşağıdaki gibi formüle edilebilir:

$$[SG_n = \{ (BG_{(n-1)} + BG_{(n-2)} + BG_{(n-3)}) * \alpha \} / 3]$$

SG_n = n. Faaliyet Yılı İçin Operasyonel Risk Sermaye Gereksinimi

BG_n = n. Faaliyet Yılı İçin Brüt Gelir

α = Sektör genelindeki gerekli sermaye düzeyini, göstergenin sektör genelindeki düzeyiyle ilişkilendiren, Basel Komitesi tarafından belirlenen %15 katsayısı.

İlgili formülasyonda Brüt Gelir şu şekilde tanımlanmıştır: Karşılıklar, bankacılık hesaplarındaki menkul kıymet alım-satım kar/zararı, olağanüstü kalemler ve sigortacılık faaliyetlerinden gelirler hariç olmak üzere net faiz gelirleri ile net faiz dışı gelirlerinden oluşmaktadır.

²³ BCBS, **International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards- A Revised Framework Comprehensive Version**, 2006, p.144-148, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 23 Ocak 2022.

Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde anlatıldığı üzere Basel Sermaye Yeterliliği Mutabakatlarında minimum değeri %8 olarak belirlenen Sermaye Yeterlilik Rasyosunun paydasında yer alan Operasyonel Riske Esas Tutar miktarı Temel Gösterge Yaklaşımı ile hesap edilen Sermaye Gereksiniminin %8'in tersi ile çarpılması ile tespit edilmektedir.²⁴ Formulasyon şu şekildedir:

$$\left[ORET_n = SG_n * \%8^{-1} \right]$$

$ORET_n$ = n. Faaliyet Yılı İçin Operasyonel Riske Esas Tutar

SG_n = n. Faaliyet Yılı İçin Operasyonel Risk Sermaye Gereksinimi

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatında operasyonel risk için sermaye gereksiniminin bir ölçüsü olarak "Brüt Gelir" verisinin kullanılması, brüt gelirin operasyonel riskin bir göstergesi olarak kabul edilip edilemeyeceği hususunda eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Operasyonel riskin niteliği ve özellikleri dikkate alındığında, mevcut haliyle brüt gelirin hesaplanmasına dâhil edilen bilanço kalemlerinin riskin düzeyini yansıtmaması teorik olarak imkânsız görülmektedir.

Buradan hareketle Basel Komitesi, gösterge olarak kullanabileceği yöntemler arasında tüm noksanlarına rağmen amaca uygun ve her bankanın yeknesak şekilde uygulayabileceği olması bakımından Temel Gösterge Yaklaşımının benimsenmesini sağlamıştır. Bununla birlikte, "α" katsayısının nispeten yüksek olarak tespit edilmesi neticesinde operasyonel risklere istinaden ayrılacak sermaye gereksiniminin azaltılabilmesi için operasyonel risklere daha duyarlı yöntemlerin kullanımı teşvik etmektedir.²⁵

²⁴ A.e., p.12, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 23 Ocak 2022.

²⁵ Hasan Aykın, M. Hasan Eken, "Bankaların Operasyonel Risk Yönetimi Olgunluk Seviyelerinin Oryos Endeksi İle Ölçülmesi ve Basel II Kriterlerine Göre Sermaye Yeterlilik Oranının Hesaplanmasında Bir Değişken Olarak Kullanılması", **Öneri Dergisi**, C:X, No:37, 2012, s.73.

3.2.1.2 Standart Yaklaşım

Standart Yaklaşımında bankaların faaliyetleri sekiz iş koluna ayrılarak her bir iş kolu için sermaye gereksinimi hesaplanmaktadır. Bu yaklaşım bankanın her bir iş kolunun birbirlerinden farklı seviyede operasyonel riske maruz kalacağı düşüncesi ile formüle edilmekle birlikte, Brüt Gelir hesaplamasına dâhil edilen bilanço kalemleri yönünden Temel Gösterge Yaklaşımı ile benzerdir. Bu iş kolları şu şekilde sınıflandırılmıştır: Kurumsal Finansman, Alım-Satım ve Satış, Perakende Bankacılık, Ticari Bankacılık, Ödeme ve Takas İşlemleri, Acente Hizmetleri, Varlık Yönetimi, Perakende Aracılık.

Her iş kolunda brüt gelir, iş faaliyetlerinin ölçeği ve dolayısıyla bu iş kollarının her birinde maruz kalınan operasyonel risk için bir temsil görevi gören geniş bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Her bir iş kolu için sermaye gereksinimi, brüt gelirin o iş koluna atanan bir faktör (β) ile çarpılmasıyla hesaplanır. Beta, belirli bir iş kolu için operasyonel risk kaybı deneyimi ile o iş kolu için toplam brüt gelir seviyesi arasındaki ilişkinin bir temsilcisi olarak hizmet etmektedir.

Toplam sermaye gereksinimi, her bir iş kolunda her bir yıldaki yasal sermaye gereksiniminin üç yıllık ortalaması olarak hesaplanmaktadır. Herhangi bir yılda, herhangi bir iş kolundaki negatif brüt gelirden kaynaklanan negatif sermaye gereksinimi, diğer iş kollarındaki pozitif sermaye giderlerine sınırsız olarak mahsup edilebilmektedir. Ancak, belirli bir yıl içinde tüm iş kolları genelinde toplam sermaye gereksiniminin negatif olduğu durumlarda, o yıl için paya yapılan girdi sıfır olarak değerlendirilmektedir. Toplam sermaye gereksinimi şu şekilde formüle edilebilir:²⁶

$$SG_{SY} = \left[\sum_{1-3. \text{ yıllar}} \max \left[\sum (BG_{1-8} * \beta_{1-8}), 0 \right] \right] / 3$$

SG_{SY} = Standart Yaklaşım ile Sermaye Gereksinimi

BG_{1-8} = Her İşkolu İçin İlgili Yıllar Ait Brüt Gelir

β_{1-8} = Her İşkolu İçin Belirlenen Beta Katsayısı

²⁶ BCBS, **a.g.e.**, p.146, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 23 Ocak 2022.

Basel Komitesi tarafından Standart Yaklaşım için belirlenen Beta Katsayılarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 3.2. İş Kolları İçin Belirlenen Beta Katsayıları

İş Kolları	Beta Katsayıları
Kurumsal Finansman (β_1)	%18
Alım-Satım ve Satış (β_2)	%18
Perakende Bankacılık (β_3)	%12
Ticari Bankacılık (β_4)	%15
Ödeme ve Takas İşlemleri (β_5)	%18
Acente Hizmetleri (β_6)	%15
Varlık Yönetimi (β_7)	%12
Perakende Aracılık (β_8)	%12

Kaynak: Murat Mazıbaşı, **Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Üç Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme**, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2005, s.7.

Temel Gösterge Yaklaşımında görüldüğü üzere, Brüt Gelir hesaplanmasına getirilen tenkitler ile birlikte, sermaye gereksinimi hesaplamasının bankanın tamamı için değil belirlenen işkolları için gerçekleştiriliyor olması ve riske duyarlılık açısından farklı bir yaklaşım getirmemesi Standart Yaklaşım ile ilgili eleştiri konusu yapılmaktadır.²⁷

3.2.1.3 Alternatif Standart Yaklaşım

Basel Komitesinin istişare çalışmalarının ardından Standart Yaklaşım modelindeki sermaye gereksinimi hesaplamalarında muhtelif değişiklikler yapılarak Alternatif Standart Yaklaşımı geliştirmiştir. Bu yaklaşımda bankalar, Ticari Bankacılık ve Perakende Bankacılık iş kollarında Brüt Gelir hesaplamasına ikame olarak ilgili iş kollarında yürüttükleri faaliyetlere ilişkin kullandıkları toplam kredi tutarları ve avansların toplamını dikkate almaktadırlar. İlgili iş kollarında bulunan toplam kredi ve avans tutarının sabit bir “m faktörü” ile çarpılması neticesinde ise ilgili iş kolları için Sermaye Gereksinimi tespit edilmiş olmaktadır.²⁸

²⁷ Murat Mazıbaşı, **Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Üç Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme**, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2005, s.7.

²⁸ BCBS, **a.g.e.**, p.146, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 23 Ocak 2022

3.2.1.4 İleri Ölçüm Yaklaşımı

Operasyonel risklerin tanımına uygun şekilde sayısallaştırılarak ölçümünün gerçekleştirildiği ve isabetli sermaye tahsisinin gerçekleştirildiği yöntemler "İleri Ölçüm Yaklaşımı" olarak tanımlanmaktadır. Basel Komitesi, operasyonel risklerin ölçülmesinde diğer risk türlerinin ölçümünde kullanılan sınırları belirlenmiş modeller gibi genel kabul görmüş herhangi bir ölçüm yöntemi mevcut olmadığı için bu ölçüm yönteminde tek bir modele değil, bankaların kendi içlerinde geliştirilecek yöntemlere ilişkin ölçüm yaklaşımlarına yer vermektedir.

Bu doğrultuda, Basel Komitesinin operasyonel riskler için sermaye yükümlülüğü hesaplanmasında benimsediği teşvik mekanizmasına göre ileri ölçüm yöntemlerini kullanmasına denetim otoritesi tarafından izin verilen bankaların daha düşük sermaye yükü ile karşı karşıya bulunması amaçlanmaktadır.

Bununla birlikte; Basel Komitesinin, İleri Ölçüm Yöntemi ile hesaplanan sermaye gereksinimi için bir alt sınır belirlemesi, ölçümü oldukça zor olan operasyonel riskler için veri toplayan, veri tabanı oluşturan, risk yönetimi modelleri ve sistemleri kuran ve tüm bunlar için önemli miktarda kaynak tahsisi gerçekleştiren bankalar için teşvik mekanizmasının aksaması anlamına gelmesi nedeniyle tenkit edilmiştir.²⁹

3.2.2 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Operasyonel Riske Esas Tutar Hesaplaması

2006 senesinden bu yana sermaye yeterliliği mutabakatlarına dâhil edilen operasyonel riskler ile ilgili olarak, Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile operasyonel riskler için ayrılacak sermaye gereksiniminin hesaplanmasına ilişkin muhtelif tenkitler yapılmıştır. Söz konusu tenkitlerin odak noktası operasyonel risk için sermaye gereksiniminin bir ölçüsü olarak "Brüt Gelir" verisinin kullanılması ve brüt gelirin operasyonel riskin tanımının bir göstergesi olarak kabul edilip edilemeyeceği hususu olmuştur.

²⁹ Turgay Geçer, "Sermaye Yeterliliği Standart Oranına Yeniden Bir Bakış", **Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:V, No:1, 2015, s.99.

Bununla birlikte, bankacılık sektöründe yaşanan finansal krizler, mevcut operasyonel risk çerçevesi ile ilgili iki ana nokta üzerinde durulmasına yol açmıştır. Öncelikle, Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile hesaplanan operasyonel riske ilişkin sermaye gereksinimlerinin, birtakım bankaların yaşadığı zarar olayları neticesinde maruz kaldığı operasyonel risk kayıplarını karşılamak için yetersiz olduğu müşahade edilmiştir. İkinci olarak, söz konusu operasyonel zarar olaylarının suiistimaller, yetersiz süreç tasarımları, sistem ve kontrol zafiyetleri gibi eksiklikleri ihtiva etmesi sebebiyle doğası gereği operasyonel risk için sermaye gereksinimlerini tahmin etmede içsel modellerin kullanılmasında yaşanan zorlukların tespiti.³⁰

Bu çerçevede, Aralık 2017 tarihinde yayımlanan Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile birlikte Basel Komitesi operasyonel risk sermayesi hesaplama çerçevesini tüm bankalar tarafından kullanılacak tek bir riske duyarlı standart yaklaşım ile değiştirmiştir.

Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı çerçevesinde operasyonel riskler için sermaye gereksinimi aşağıdaki şekilde formüle edilmiştir:³¹

$$[SG_{\text{Basel III Final}} = \text{BIC} * \text{ILM}]$$

$SG_{\text{Basel III Final}}$ = Operasyonel Risk Sermaye Gereksinimi Basel III Final

BIC = İş Göstergesi Bileşeni

ILM = İçsel Kayıp Çarpanı

Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatında operasyonel risk sermaye gereksinimine İş Göstergesi Bileşeni (BIC) ile İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) çarpılması ile ulaşılır.

³⁰ M. Oğuz Köksal, Şenol Babuşçu, Adalet Hazar, "Basel IV Neleri Değiştirecek?", **Ekonomi ve Finansal Araştırmalar Dergisi**, C:II, No:1, 2020, s.17.

³¹ BCBS, **Basel III: Finalising Post-crisis Reforms**, 2017, p.130, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>, 26 Şubat 2022.

İş Göstergesi Bileşenine ise İş Göstergesi (BI) ile İçsel Kayıp Çarpanının (α_i) çarpılması neticesinde ulaşılır.

$$[BIC = BI * \alpha_i]$$

BI = İş Göstergesi

α_i = İçsel Kayıp Çarpanı

İş Göstergesinin (BI) üç adet bileşeni bulunmaktadır. Bunlar: Faiz, Kiralar ve Temettü Unsuru (ILDC), Hizmetler Bileşeni (SC) ve Finansal Bileşen (FC).

$$[BI = ILDC + SC + FC]$$

ILDC = Faiz, Kiralar ve Temettü Unsuru

SC = Hizmetler Bileşeni

FC = Finansal Bileşen

$$[ILDC = \min(\overline{\text{abs}(\text{Faiz Geliri} - \text{Faiz Gideri})}; \%2,25 * \overline{\text{Faiz Geliri Olan Varlıklar}}) + \overline{\text{Temettü Geliri}}]$$

$$[SC = \max(\overline{\text{Diğer Faaliyet Geliri}}; \overline{\text{Diğer Faaliyet Gideri}}) + \max(\overline{\text{Komisyon Geliri}}; \overline{\text{Komisyon Gideri}})]$$

$$[FC = \overline{\text{abs}(\text{Alım Satım Hesapları Net Karı})} + \overline{\text{abs}(\text{Bankacılık Hesapları Net Karı})}]$$

ILDC, SC ve FC hesaplamalarında yukarıdaki formüllerde, bir terimin üzerindeki çubuk, t, t-1 ve t-2 olmak üzere üç yılın ortalaması olarak hesaplandığını göstermektedir.

İş Göstergesi Bileşenine (BIC) ulaşabilmek için İş Göstergesi (BI) ile çarpımı gereken İçsel Kayıp Çarpanlarına (α_i) aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 3.3. İş Göstergesi Aralıkları ve Marjinal Katsayıları

Katsayı Grubu	İş Göstergesi (BI) Aralığı (Milyar EUR)	İş Göstergesi Marjinal Katsayıları
1	≤ 1	%12
2	$1 < BI \leq 30$	%15
3	> 30	%18

Kaynak: BCBS, **Basel III: Finalising Post-crisis Reforms**, 2017, p.129 (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>, 26 Şubat 2022.

Yukarıdaki tabloda görülen İş Göstergesi (BI) aralıklarına istinaden marjinal katsayıları ile İş Göstergesi (BI) çarpımı kümülatif olarak hesaplanmaktadır. Örneğin; 35 Milyar EUR olarak hesaplanan İş Göstergesi (BI) neticesinde İş Göstergesi Bileşeni 5,37 Milyar EUR $[(1 \times 12\%) + (30 - 1) \times 15\% + (35 - 30) \times 18\%]$ olarak hesaplanmaktadır.³²

Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatında operasyonel risk sermaye gereksiniminin bir diğer bileşeni İçsel Kayıp Çarpanı (ILM) olup; söz konusu çarpan formülasyonuna aşağıda yer verilmiştir.

$$\left[\text{ILM} = \ln \left(\exp(1) - 1 + \left(\frac{\text{LC}}{\text{BIC}} \right)^{0,8} \right) \right]$$

LC = Kayıp Unsuru

Kayıp Unsuru (LC) ise, ilgili bankanın önceki 10 yılda maruz kaldığı yıllık ortalama operasyonel risk kayıplarının 15 katına eşit olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki formülde görüldüğü üzere Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatındaki en önemli değişiklik Kayıp Unsuru (LC) değerinin, İş Göstergesi Bileşeninden (BIC) büyük olması durumunda İçsel Kayıp Çarpanı (ILM) >1 olacağı için operasyonel risk sermaye gereksinimini artıracaktır. Dolayısıyla Kayıp Unsuru (LC) yeni sermaye mutabakatında çok mühim bir etken olmuştur.

³² A.e., p.129, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>, 26 Şubat 2022.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK BANKALARININ OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTARLARININ TEMEL GÖSTERGE YAKLAŞIMI İLE HESAPLANMASI VE ANALİZİ

Uluslararası düzenlemelere paralel olarak Türk bankacılık sektöründe operasyonel risklerin yönetimine ve sermaye gereksinimine dair muhtelif düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızın bu bölümünde Türk bankacılık sektöründe operasyonel riske esas tutar hesaplaması izah edilmiş ve sayısal analiz ile sektörde operasyonel riskler için ayrılan sermayeye dair değerlendirmelere yer verilmiştir.

4. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTAR HESAPLAMASI

Çalışmamızın önceki bölümlerinde anlatıldığı üzere, bankacılık sektöründe risk yönetimi kapsamında Basel düzenlemeleri ile ilgili olarak muhtelif düzenlemeler gerçekleştirilmiş olup; Türk bankacılık sektöründe söz konusu düzenlemelerle ilgili olarak düzenleyici ve denetleyici kurumlar tarafından uyum çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu çerçevede Türk bankacılık sektörünün Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatına uyumu amacıyla, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu yürürlüğe konulmuş ve daha önce yürürlükte olan 4389 sayılı Bankalar Kanunu ilga edilmiştir. Hâlihazırda yürürlükte olan Bankacılık Kanunu'nun temel amacı, yerel ve uluslararası finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasını, finansal piyasalarda kredi sisteminin etkin ve verimli bir şekilde çalışmasını, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlamaya yönelik usul ve esasları düzenlemek olarak belirlenmiştir.¹

¹ Ezgi Aslan Külahi, Göksel Tiryaki, Ahmet Yılmaz, "Türkiye'de Basel I, II ve III Kurallarına Uyum Süreci", **Öneri Dergisi**, C:X, No:40, Temmuz 2013, s.190.

İlgili kanunun 45. maddesinde;

“Bu Kanunun uygulanmasında maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli özkaynak bulundurulması sermaye yeterliliğini ifade eder. Bankalar, Kurum tarafından düzenlenecek yönetmelikte öngörülen usul ve esaslara göre yüzde sekiz oranından az olmamak üzere belirlenecek sermaye yeterliliği oranını hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorundadır”

ifadesine yer verilmiştir.²

Bu doğrultuda, 1.10.2006 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından Türk bankacılık sektöründe sermaye yeterliliği uygulamalarını düzenleyen Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik yayımlanmış olup; operasyonel riske esas tutar ile ilgili maddelerin yürürlük tarihinin 01.06.2007 olduğu bildirilmiştir. 28.06.2012 tarihinde güncellenen söz konusu yönetmelik son halini ise 23.10.2015 tarihinde almıştır.

Söz konusu yönetmelikte bankacılık sektöründe operasyonel riske esas tutarın hesaplanmasına dair seçenekler ve formulasyona yer verilmiş olup; ilk defa Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile hesaplanmaya başlanan operasyonel riskler ile ilgili uluslararası Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile tam bir uyumun sağlandığı görülmektedir.

Buradan hareketle, ilgili yönetmeliğin 24. maddesinde belirtildiği üzere;

“Operasyonel riske esas tutarın, gelişmişlik ve riske duyarlılık açısından artan bir sıra gösteren Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım veya İleri Ölçüm Yaklaşımları ile hesaplanacağı, Standart Yaklaşım ile İleri Ölçüm Yaklaşımının kullanılmasının ise Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun iznine tabi olduğu, operasyonel riske esas tutarın İleri Ölçüm Yaklaşımı ile hesaplanmasına ilişkin usul ve esasların Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca belirleneceği, operasyonel risk profilleri ve faaliyetlerinin karmaşıklık düzeyi yüksek olan bankaların operasyonel riske esas tutar hesabında, söz konusu risk profili ve karmaşıklık düzeyiyle uyumlu olacak şekilde, Temel Gösterge Yaklaşımına göre daha gelişmiş yöntem ve yaklaşımları kullanmalarının beklendiği”

ifade edilmiştir.³

² **Bankacılık Kanunu**, (Çevrimiçi), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5411.pdf>, 13 Mart 2022.

³ BDDK, **Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**, 2006, (Çevrimiçi), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/11/20061101-20.htm>, 26 Mart 2022.

Söz konusu yönetmelikle paralel olarak Türk bankacılık sektörü Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile operasyonel risklerin hesaplama dâhil edildiği 2007 yılından bu yana uzan vadede ileri ölçüm yaklaşımlarını kullanmak istemişse de bu mümkün olmamış, uygulanabilirliği en kolay ve tüm bankalar açısından uygulama yeknesaklığı açısından en makul olan Temel Gösterge Yaklaşımı sektördeki tüm bankalar tarafından 2008 senesinden bu yana kullanılmaya devam etmiştir.⁴

Buradan hareketle, Türk bankacılık sektöründe Temel Gösterge Yaklaşımı ile Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplaması Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 25. maddesi uyarınca şu şekilde hesaplanmaktadır.

“ 1) Bankanın son üç yıl itibariyle gerçekleşen yılsonu brüt gelir tutarlarının yüzde onbeşinin ortalamasının onikibuçuk ile çarpılması suretiyle bulunacak değer, operasyonel riske esas tutar olarak dikkate alınır.

2) Yıllık brüt gelir, yılsonu itibariyle gerçekleşen net faiz gelirleri ile net faiz dışı gelirlerin toplamından oluşur. Yıllık brüt gelirin hesaplanmasında, hesaplamada yer alan gelirlere ilişkin karşılıklar ile bankanın destek hizmeti aldığı kişi ya da kuruluşlara yapılan ödemeler de dâhil olmak üzere faaliyet giderleri düşülmez. Yıllık brüt gelire, alım satım hesabı dışında izlenen menkul kıymetlerin satılmasından elde edilen kar/zarar, olağanüstü gelirler ve sigortadan tazmin edilen tutarlardan kaynaklanan gelirler dâhil edilmez.

3) İkinci fıkra çerçevesinde hesaplanacak yıllık brüt gelir tutarının negatif ya da sıfır olduğu yıla ilişkin brüt gelir tutarı hesaplama dâhil edilmeksizin ortalama hesaplanır. Yıllık brüt gelirin negatif veya sıfır olması halinde, ortalama hesaplamasında bu tutar pay ve paydada dikkate alınmaz. Son üç yıl boyunca yıllık brüt gelir tutarının negatif ya da sıfır olması halinde operasyonel riske esas tutar hesaplanmaz.”⁵

Söz konusu yönetmelik doğrultusunda bankacılık sektöründe operasyonel riske esas tutar hesaplaması bankaların aşağıdaki tabloda yer alan bilanço kalemleri ve sair kalemler kullanılarak hesaplanmaktadır.

⁴ BDDK, **Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu**, Risk Yönetimi Dairesi, Kasım 2008, s.19, (Çevrimiçi), 13 Mart 2022.

https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_basel_0001_29.pdf, 13 Mart 2022.

⁵ BDDK, **Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**, 2015, (Çevrimiçi), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/10/20151023-9.pdf>, 13 Mart 2022.

Tablo 4.1. Temel Gösterge Yaklaşımı ile ORET Hesaplamasına Esas Kalemler

No	Bilanço Kalemleri ve Sair Tutarlar
1	Faiz Geliri
2	Faiz Gideri
3	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri
4	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri
5	Temettü Gelirleri
6	Ticari Kâr/Zarar (Net)
7	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı
8	Diğer Faaliyet Gelirleri
9	Olağanüstü Gelirler
10	Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar

Kaynak: Mehmet Ali Candoğan, Mikail Altan, “Basel Kriterleri Çerçevesinde Operasyonel Risk Ölçüm Yöntemlerinin Karşılaştırılması: Örnek Bir Uygulama”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:31, 2014, s.273.

Yukarıdaki tabloda görülen bilanço kalemleri ve sair kalemler kullanılarak hesaplanan Brüt Gelir aşağıdaki formülasyonda gösterilmiştir.⁶

$$[BG_n = \{(1_n + 3_n + 5_n + 6_n + 8_n) - (2_n + 4_n + 7_n + 9_n + 10_n)\}]$$

BG_n = n. Faaliyet Yılı İçin Brüt Gelir

İlgili yönetmeliğe istinaden Operasyonel Riske Esas Tutar ise aşağıdaki formülasyonda gösterilmiştir.

$$[ORET_n = SG_n * \%8^{-1}]$$

$$[SG_n = \{(BG_{(n-1)} + BG_{(n-2)} + BG_{(n-3)}) * \alpha\} / 3]$$

$ORET_n$ = n. Faaliyet Yılı İçin Operasyonel Riske Esas Tutar

SG_n = n. Faaliyet Yılı İçin Operasyonel Risk Sermaye Gereksinimi

α = Sektör genelindeki gerekli sermaye düzeyini, göstergenin sektör genelindeki düzeyiyle ilişkilendiren, Basel Komitesi tarafından belirlenen %15 katsayısı.

⁶ Mehmet Ali Candoğan, Mikail Altan, “Basel Kriterleri Çerçevesinde Operasyonel Risk Ölçüm Yöntemlerinin Karşılaştırılması: Örnek Bir Uygulama”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:31, 2014, s.273.

4.1 Literatür Taraması

Bankacılık sektöründe operasyonel risklere esas sermaye yeterliliğine dair kavramın literatüre girdiği 2006 senesinden bu yana muhtelif çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızın bu bölümünde söz konusu çalışmalara dair bilgilere yer verilmiştir.

Leblebici Teker, 2006 senesinde bankacılık risklerini ele aldığı çalışmasında Basel I ve Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatlarını izah etmesinin akabinde örnek bir bankanın hipotetik 2003, 2004 ve 2005 senesi verilerini kullanarak Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve İçsel Ölçüm Yaklaşımı ile operasyonel riske esas tutarın hesaplamasını gerçekleştirmiştir. Çalışmanın neticesi olarak hesaplanan operasyonel riske esas tutar miktarları beklenildiği üzere büyükten küçüğe şekilde Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve İçsel Ölçüm Yaklaşımı şeklinde oluşmuştur. İlgili çalışmada Standart Yaklaşım için faaliyet kollarına istinaden detaylandırılması gereken banka muhasebe hesaplarına ayrıca yer verildiği görülmüştür.⁷

Çağıl, 2006 senesinde gerçekleştirdiği çalışmasında Türk bankacılık sektöründe yer alan büyük ölçekli bir banka olan A bankası, orta ölçekli olan B bankası ve küçük ölçekli olan C Bankası olarak adlandırılan bankaların 2003, 2004, 2005 yılı verilerini kullanmak suretiyle 2006 yılı için Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım, Alternatif Standart Yaklaşım ve İçsel Ölçüm Yaklaşımı yöntemleriyle, ilgili bankaların operasyonel risk miktarını ölçmüştür. İlgili çalışmada Temel Gösterge Yaklaşımı ile hesaplanan tutar Standart Yaklaşım ve Alternatif Standart Yaklaşımına göre daha düşük olarak hesaplanmış olup, en düşük sermaye gereksinimine ise İçsel Ölçüm Yaklaşımı ile ulaşıldığı görülmektedir. Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı uygulamasının yeni sayılabileceği bir tarihte gerçekleştirilen çalışmada söz konusu hususta mevcut eksikliklerin giderilmesi ve uygulama ile ilgili sorunların aşılması için çalışmaların devam ettiği sonucuna varıldığı bildirilmiştir.⁸

⁷ Dilek Leblebici Teker, **Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi**, s.109-136.

⁸ Gülcan Çağıl, "Sermaye Yeterliliği Açısından Operasyonel Risk ve Bankacılık Sektöründe Uygulanması", T.C. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2006, s.112-170.

Bahtiyar, 2008 senesinde gerçekleştirdiği çalışmasında A bankası olarak isimlendirdiği gerçek bir bankaya ait 2005, 2006, 2007 yıllarına ait gerçek verileri hipotetik veriler kullanmak suretiyle desteklemiş olup, Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım, Alternatif Standart Yaklaşım ve İçsel Ölçüm Yaklaşımı yöntemleri ile operasyonel riske esas tutar hesaplaması gerçekleştirmiştir. İlgili çalışmada, Temel Gösterge Yaklaşımı ve Standart Yaklaşımında operasyonel olarak maruz kalınan zarar miktarı belirlenemediğinden, banka için operasyonel risk sermaye gereksinimi olması gerekenden fazla olarak hesaplanabilmekte ve dolayısıyla ayrılan sermaye âtil bekletilmektedir sonucuna ulaşılmıştır.⁹

Tahir ve Mongid, 2009 senesinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında Endonezya'nın Kediri bölgesinde yer alan 77 kırsal bankanın verileri ile Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve İçsel Ölçüm Yaklaşımı yöntemlerini kullanarak ilgili bankaların operasyonel riske esas tutar miktarlarını tespit ederek kıyaslamışlardır. Çalışmanın neticesi olarak hesaplanan operasyonel riske esas tutar miktarları beklenildiği üzere büyükten küçüğe şekilde Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve İçsel Ölçüm Yaklaşımı şeklinde oluşmuştur. Araştırmacılar çalışmalarında düzenleyici ve denetleyici otoritelerin bankaların daha gelişmiş yöntemi kullanmaları için asgari bir gereklilik olarak denetim mekanizmasını kullanmalarını önermiştir.¹⁰

Homolya, 2009 senesinde gerçekleştirdiği çalışmasında 35 adet Macaristan bankasının Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda operasyonel riskler için ayırdıkları sermayenin ölçülmesinde kullandıkları yaklaşımlara göre ilgili bankaları sınıflandırarak sermaye yeterlilikleri üzerine bir analiz gerçekleştirmiştir. Basel II Sermaye Mutabakatının uygulanmaya başlamasının henüz ilk yıllarında gerçekleştirilen çalışmada özellikle büyük ölçekli bankaların daha gelişmiş yöntemleri kullanarak operasyonel riskler için ayrılacak sermaye tutarını azaltarak fayda sağlayabileceği kanaatine varıldığı görülmektedir.¹¹

⁹ Hasan Bahtiyar, "Ticari Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi: Örnek Bir Uygulama", T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008, s.77-87.

¹⁰ Izah Mohd Tahir, Abdul Mongid, "Estimating Operational Risk Capital Charges for Indonesian Rural Banks", **Journal of Public Administration and Governance**, August 2009, p.9-10.

¹¹ Dániel Homolya, "The Impact of The Capital Requirements for Operational Risk in The Hungarian Banking System", **MNB Bulletin**, Vol.4 No:2, January 2009, p.12-13.

Anghelache, Cozmanca ve Radu, 2011 senesinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında bir Romen ticari bankasına operasyonel risk bağlamında sermaye gereksinimlerini değerlendirmek için Basel Bankacılık Denetleme Komitesi tarafından önerilen yaklaşımları uygulamışlardır. Çalışmanın neticesi olarak hesaplanan operasyonel riske esas tutar miktarları beklenildiği üzere büyükten küçüğe şekilde Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve İçsel Ölçüm Yaklaşımı şeklinde oluşmuştur.¹²

Xie, Wu ve Hu, 2011 senesinde gerçekleştirdikleri çalışmada bir ticari Çin bankasının verilerini kullanmak suretiyle Monte Carlo istatistiksel test metodu ile operasyonel risk sermayesi hesaplamıştır. Araştırmacı çalışmasında ilgili banka tarafından sağlanan verilerin tam olarak mevcut olmaması sebebiyle sonucun kesin olmadığını belirtmiş, buradan hareketle operasyonel risk kaybı olayları veri tabanının oluşturulmasının gerektiğini önermiştir.¹³

Candoğan ve Altan, 2014 senesinde yayımladıkları çalışmalarında bir katılım bankasının 2010, 2011 ve 2012 yılı hipotetik verilerini kullanarak Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte belirtilen yöntemler çerçevesinde Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım, Alternatif Standart Yaklaşım ve İleri Ölçüm Yaklaşımı olmak üzere operasyonel riske esas tutar hesaplamalarını gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın neticesi olarak beklenildiği üzere yüksekten düşüğe olacak şekilde Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım, Alternatif Standart Yaklaşım operasyonel riske esas tutar hesaplanmıştır. Çalışmada İleri Ölçüm Yaklaşımı uygulayan bazı bankaların araştırıldığı, ilgili yöntemin beklenmeyen kayıpların hesaplanabilmesi için çok karmaşık bir sistemi gerektirdiği, Basel kriterlerinde de belirtildiği gibi en az 5 yıllık bir veri tabanına sahip olunması gerekmesi nedeniyle katılım bankalarında sistemsel altyapı kurulu olmadığından bu yöntemin uygulanmasına geçilemediği belirtilmiştir.¹⁴

¹² Gabriela-Victoria Anghelache, Bogdan-Octavian Cozmanca, Alina-Nicoleta Radu, "Operational Risk Modelling and Capital Adequacy – Are There any Rewards in Greater Complexity?", **Romanian Journal of Economic Forecasting**, Vol.3, September 2011, p.117.

¹³ Yuan Xie, Ya-wen Wu, Yu-chen Hu, "The Engineering of China Commercial Bank Operational Risk Measurement", **Systems Engineering Procedia**, Vol.1, 2011, p.335.

¹⁴ Mehmet Ali Candoğan, Mikail Altan, **a.g.e.**, s.272-276.

Ekinci, 2014 senesinde gerçekleştirdiği çalışmasında Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2012 yılı mali verilerini kullanarak Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve Alternatif Standart Yaklaşım ile operasyonel riske esas tutar hesaplamalarını gerçekleştirmiştir. Çalışmanın neticesi olarak hesaplanan operasyonel riske esas tutar miktarları beklenildiği üzere büyükten küçüğe şekilde Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve Alternatif Standart Yaklaşım şeklinde oluşmuştur.¹⁵

Cört, 2017 senesinde gerçekleştirdiği çalışmasında örnek bir bankanın 2013, 2014 ve 2015 mali verilerini kullanarak Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve Alternatif Standart Yaklaşım ile operasyonel riske esas tutarları hesaplamıştır. Veriler ışığında Temel Gösterge Yaklaşımına nazaran Standart Yaklaşım uygulamasının sonucunda sermaye gereksiniminin diğer çalışmalardan farklı olarak daha yüksek neticelendirildiği, en düşük sermaye gereksiniminin ise ticari ve bireysel bankacılık alanları için brüt gelir yerine toplam kredi yekûnunu esas alan Alternatif Standart Yaklaşımında elde edildiği neticesine varılmıştır.¹⁶

Önal, 2019 yılında gerçekleştirdiği çalışmasında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren sektörde 2018 yılsonu itibariyle bilanço aktif büyüklüğü bakımından ilk onda yer alan beş bankayı seçmiş ve ilgili bankaların operasyonel riske bakış açılarını değerlendirmiştir. Söz konusu bankaların tamamının fiilen Temel Gösterge Yaklaşımını uyguladığı çalışmada, Standart Yaklaşım ile operasyonel riske esas tutar tekrar hesaplanmaya çalışılmış ve Temel Gösterge Yöntemi sonuçları ile kıyaslanmıştır. Sonuç olarak faaliyet kolu bazında operasyonel risk ağırlıkları farklılaştırıldığı için Standart Yaklaşımın, Temel Gösterge Yaklaşımına göre daha efektif olduğu kanaatine varıldığı görülmektedir.¹⁷

¹⁵ Mehmet Ali Ekinci, "Operasyonel Riskin Ölçülmesinde Kullanılan Yöntemlerin İncelenmesi ve Bir Banka İşletmesinde Uygulanması", T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014, s.80-92.

¹⁶ Kurtuluş Cört, "Bankacılık Sektöründe Operasyonel Risk Kapsamında Gerekli Sermayenin Hesaplanmasına İlişkin Alternatif Yöntemler: Bir Banka Uygulaması", T.C. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2017, s.88-94.

¹⁷ Buğra Han Önal, **a.g.e.**, s.61-84.

Çetin, 2019 senesinde gerçekleştirdiği çalışmasında Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan aktif büyüklüğüne göre ilk on bankanın 2010-2018 yılları arasındaki finansal tablo verilerini kullanarak Temel Gösterge Yaklaşımına göre operasyonel risk analizi gerçekleştirmiştir. Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve Alternatif Standart Yaklaşımın bankaların sahip olduğu operasyonel riskin özelliği ve riskin tam olarak neden kaynaklandığı hakkında net bir bilgi vermediğini, bu bağlamda, Basel Komitesi tarafından belirlenmiş olan genel, nitel ve nicel standartların bankalar tarafından sağlanması suretiyle gelişmiş ölçüm yaklaşımını kullanmalarının önem arz ettiği sonucuna varmıştır.¹⁸

Gürçay, 2019 senesinde gerçekleştirdiği çalışmasında örnek bir banka oluşturarak, ilgili bankanın mizan tablosu üzerinden oluşturduğu hipotetik verileri kullanmak suretiyle Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım ve Alternatif Standart Yaklaşım ve İçsel Ölçüm Yaklaşımı ile operasyonel riske esas tutar hesaplayarak karşılaştırmıştır. Hipotetik veriler ile yapılan operasyonel riske ilişkin sermaye ayırma yöntemlerinin uygulanması örneği çalışmasında en yüksek tutarlı sonucu Temel Gösterge Yaklaşımının, en düşük tutarlı sonucu ise İçsel Ölçüm Yaklaşımının verdiği, buradan hareketle ölçüm tekniği karmaşıklıklaştıkça bankanın daha düşük bir tutarda sermaye ayırdığı sonucuna ulaşmıştır.¹⁹

Literatür taramamızda tespit edilen en önemli husus; araştırmacıların Türk bankacılık sektörü için Temel Gösterge Yaklaşımı harici sair yöntemler ile gerçekleştirmeye çalıştıkları uygulamalarda gerekli olan verinin ilgili bankalar tarafından kamuoyu ile paylaşılması neticesinde ortaya çıkan muğlaklıktır. Sektörde yer alan tüm bankaların Temel Gösterge Yaklaşımı haricindeki diğer yöntemleri hiç kullanmamış olmaları sebebiyle, Temel Gösterge Yaklaşımı yöntemine nazaran daha kompleks bir yapıda olan diğer yöntemler ile gerçekleştirilecek uygulamaların sınınamaz olması ise bir diğer araştırma kısıtı olarak değerlendirilmelidir. Bu bakımdan gerek gerçek veriler ile gerekse hipotetik veriler ile gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde varılan sonucun ve ulaşılan kanaatin Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplamasında kullanılan yöntemleri kıyaslamada eksik kalabileceği kanaatine varılmıştır.

¹⁸ Tuğçe Çetin, **a.g.e.**, s.72-100.

¹⁹ Harun Reşit Gürçay, "Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi", T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Finans Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.79-97.

4.2 Araştırmanın Konusu

Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren tüm bankaların uygulamış olduğu Temel Gösterge Yönteminde operasyonel riske esas tutar Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 25. maddesi uyarınca; Bankanın son üç yıl itibariyle gerçekleşen yılsonu brüt gelir tutarlarının yüzde onbeşinin ortalamasının onikibuçuk ile çarpılması suretiyle bulunacak değer olarak belirlenmektedir.

Yıllık brüt gelir ise aynı yönetmeliği göre, ilgili bankanın yılsonu itibariyle gerçekleşen net faiz gelirleri ile net faiz dışı gelirlerinin toplamından oluşur. Yıllık brüt gelirin hesaplanmasında, hesaplama yer alan gelirlere ilişkin karşılıklar ile bankanın destek hizmeti aldığı kişi ya da kuruluşlara yapılan ödemeler de dâhil olmak üzere faaliyet giderleri düşülmez. Yıllık brüt gelire, alım satım hesabı dışında izlenen menkul kıymetlerin satılmasından elde edilen kar/zarar, olağanüstü gelirler ve sigortadan tazmin edilen tutarlardan kaynaklanan gelirler dâhil edilmez.

Çalışmamızda Türk bankacılık sektöründe 2017, 2018 ve 2019 yıllarında faaliyet gösteren, Temel Gösterge Yöntemine istinaden ilgili yıllar için Brüt Gelir hesaplayan ve 2020 yılı için Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplaması gerçekleştiren tüm bankaların operasyonel riske esas tutar hesaplamasında kullandıkları mali veri kalemlerinin operasyonel riske esas tutarları hangi oranda etkilediği sayısal analiz yöntemi ile tetkik edilmiş olup; ilgili bankaların 2018, 2019 ve 2020 faaliyet yıllarına ilişkin Brüt Gelir tutarları ile hesapladıkları 2021 yılı Operasyonel Riske Esas Tutarı arasındaki ilişki söz konusu sayısal analize tabi tutulmuş ve 2020 ile 2021 yılları arasında mali veri kalemlerinin operasyonel riske esas tutarları üzerine etkilerinde yaşanan değişimler tespit edilmiştir. Çalışmamızda yer alan 44 banka; sermayeleri bakımından 6'sı kamusal sermayeli, 14'ü özel sermayeli, 24'ü yabancı sermayeli, faaliyet izni bakımından 31'i mevduat bankası, 13'ü yatırım ve kalkınma bankası olarak dağılım göstermektedir.

4.3 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatına göre operasyonel riske esas tutar hesaplamasını gerçekleştirebilmek adına Türk bankacılık sektöründeki tüm bankaların uygulamış olduğu Temel Gösterge Yönteminin en büyük tenkit noktası söz konusu hesaplama yönteminin yetersiz veya başarısız dâhili süreçler, insanlar ve

sistemlerden veya harici olaylardan kaynaklanan kayıp riski olarak tanımlanan operasyonel riskin tanımında belirtilen hususları yansıtmaması olmuştur.

Buradan hareketle, çalışmamızda operasyonel riske esas tutarı oluşturan mali veri kalemlerinin operasyonel riske esas tutarı hangi oranda etkiledikleri tespit edilerek mali veri kalemleri arasında kıyaslama yapılmaya çalışılmış olup; tamamı Basel II Sermaye Yeterlilik Mutabakatı ve yerel düzenlemeler doğrultusunda Temel Gösterge Yöntemini kullanan bankaların hesapladıkları operasyonel riske esas tutarların operasyonel riskin tanımında belirtilen hususları ne derece yansıttığının tespiti amaçlanmıştır.

4.4 Araştırma Verisinin Temini

Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankalar yasal düzenlemeler sebebiyle faaliyet raporlarında mali verilerini ve yıllık bazda hesapladıkları operasyonel riske esas tutarlarını kamuoyuna açıklamakla mükelleftirler. Yukarıdaki bilgiler ışığında, yıllık brüt gelirin hesaplamasında kullanılan ve sayfa 64'te yer alan Tablo 4.1.'de gösterilen on adet farklı türden mali veri kaleminin ilk sekizi Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların yıllık faaliyet raporlarından temin edilebilmiştir. Temin edilemeyen Olağanüstü Gelirler ve Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar kalemleri bankaların içsel değerlendirmeleri neticesinde tespit ettikleri tutarlar olup kamuoyu ile paylaşılmamaktadır.

Gerçekleştireceğimiz çalışmada, 44 adet bankanın 2017, 2018, 2019 ve 2020 yılları için ayrı ayrı olmak üzere Faiz Geliri, Faiz Gideri, Alınan Ücret ve Komisyon Geliri, Verilen Ücret ve Komisyon Gideri, Temettü Gelirleri, Ticari Kar/Zarar (Net), Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı (Net), Diğer Faaliyet Gelirleri kalemleri ve ilgili yıl için Brüt Gelir tutarları, 2020 ve 2021 yılları için Operasyonel Riske Esas Tutarları temin edilmiştir. Bunun akabinde, temin edilen verilerin Brüt Gelir hesaplama formülasyonunda kullanılması neticesinde; ilgili bankanın her bir yıl için Olağanüstü Gelirler ile Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar toplamından, gelir ve gider hesapları için sair düzeltme işlemleri toplamının çıkarılması ile bulunan fark hesaplanarak ayrı bir veri olarak sayısal analize dâhil edilmiştir. Söz konusu mali veriler çalışmamızın ekinde EK-1, EK-2, EK-3, EK-4 ve EK-5'te yer almaktadır.

4.5 Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Çalışmamızın önceki bölümlerinde aktarıldığı üzere, Operasyonel Riske Esas Tutar ilgili bankanın son üç yıl itibariyle gerçekleşen yılsonu brüt gelir tutarlarının yüzde onbeşinin ortalamasının onikibuçuk ile çarpılması suretiyle bulunacak değer olarak belirlenmektedir. Brüt Gelir ise Tablo 4.1.'de belirtilen mali veri kalemlerinin formülasyonda kullanılması suretiyle tespit edilmektedir.

Çalışmamıza konu bankaların 2017, 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarına ilişkin faaliyet raporlarında yer alan finansal veriler ve Temel Gösterge Yöntemine istinaden hesapladıkları Brüt Gelir ve Operasyonel Riske Esas Tutarlarının incelenmesi neticesinde yukarıda açıklanan formülasyondan farklı uygulamalara rastlanmıştır. Tespitlerimiz ışığında sayısal analizde veri yeknesaklığını sağlamak adına veri üzerinde gerçekleştirilen değişimlere aşağıda yer verilmiştir.

I. Societe Generale S.A. bankasının 2017, Türk Eximbank A.ř., Deutsche Bank A.ř. ve Jp Morgan Chase Bank National Association bankalarının ise 2018 yılı Brüt Gelirlerini oluşturan mali verilerin incelenmesi neticesinde; ilgili bankaların ilgili yıllar için beyan etmedikleri ancak tarafımızca hesaplanan $[(\text{Olağanüstü Gelirler}) + (\text{Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar}) - (\text{Gelir ve Gider Hesaplarından Elemine Edilen Tutarlar})]$ toplamının mutlak değerinin, ilgili bankaların ilgili yıllar için beyan ettikleri "Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı" tutarı mutlak değeri ile eşit oldukları tespit edilmiştir.

Bu sebeple, adı geçen bankaların 2017, 2018, 2019 ve 2020 Brüt Gelir tutarları ile 2020 ve 2021 Operasyonel Riske Esas Tutarları "Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı" mali veri kalemi dâhil edilerek tekrar hesaplanmıştır.

II. Rabobank A.ř, Bank Mellat ve Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.ř. bankalarının Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplamasında son üç yıl verisinin başlangıcı olarak cari yılı aldıkları, örneğin 2020 yılı Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplamasında 2020 yılı yılsonu, 2019 yılı yılsonu ve 2018 yılı yılsonu finansal verileri ile Brüt Gelir hesapladıkları tespit edilmiş olup; ilgili bankaların 2020 yılı Operasyonel Riske Esas Tutarları 2017, 2018 ve 2019 yılı Brüt Gelirlerine ve 2021 yılı Operasyonel Riske Esas Tutarları ise 2018, 2019 ve 2020 yılı Brüt Gelirlerine istinaden yeniden hesaplanmıştır.

III. Denizbank A.Ş., Alternatifbank A.Ş. ve Turkish Bank A.Ş. bankalarının 2021 yılı faaliyet raporlarında beyan ettikleri 2018, 2019 ve 2020 yılı Brüt Gelirlerinin 2020 yılı faaliyet raporlarında beyan edilenden farklı olduğu tespit edilmiş olup; 2021 yılı Operasyonel Riske Esas Tutarı, 2020 yılında beyan edilen 2018 ve 2019 yılı Brüt Gelirleri ile 2021 yılı faaliyet raporunda beyan edilen 2020 yılı Brüt Geliri dikkate alınarak yeniden hesaplanmıştır.

4.6 Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamızın önceki bölümlerinde aktarıldığı üzere, Operasyonel Riske Esas Tutar ilgili bankanın son üç yıl itibariyle gerçekleşen yılsonu brüt gelir tutarlarının yüzde onbeşinin ortalamasının onikibuçuk ile çarpılması suretiyle bulunacak değer olarak belirlenmektedir. Brüt Gelir ise sayfa 64'te yer alan Tablo 4.1.'de belirtilen mali veri kalemlerinin formülasyonda kullanılması suretiyle tespit edilmektedir.

Çalışmamıza konu olan 44 bankanın faaliyet raporlarından temin edilen mali veriler ile Brüt Gelir ve Operasyonel Riske Esas Tutar verileri kullanılmak suretiyle çalışmamız gerçekleştirilmiştir. Temin edilen veriler üzerindeki araştırmamızın adımları aşağıda detaylı olarak izah edilmiştir.

1. Sayısal analiz çalışmamızda öncelikle her bir banka özelinde 2017, 2018, 2019 ve 2020 yılları için sayfa 64'te yer alan Tablo 4.1.'de gösterilen Brüt Geliri oluşturan mali veriler her biri ayrı ayrı olmak üzere ilgili yılın Brüt Gelirine oranlanarak ilgili mali verinin ilgili yıl Brüt Gelirindeki pozitif ya da negatif etki oranı tespit edilmiştir.

2. Bunun akabinde, her bir banka için ayrı ayrı olmak üzere, 2020 Operasyonel Riske Esas Tutarını oluşturan 2017, 2018 ve 2019 Brüt Gelirlerinin her biri ayrı ayrı olmak üzere 2017, 2018 ve 2019 yılları Brüt Gelirleri toplamına bölünerek her bir faaliyet yılı için yıllık brüt gelir katsayıları belirlenmiştir.

3. Sonrasında, her bir banka özelinde tespit edilen yıllık brüt gelir katsayıları her bir faaliyet yılı özelinde tespit edilen ilgili mali verinin ilgili yıl Brüt Gelirindeki pozitif ya da negatif etki oranı ile çarpılarak ilgili mali verinin ilgili yılda ORET üzerindeki etki oranına ulaşılmıştır.

4. Bir sonraki adım olarak, 2017, 2018 ve 2019 yılları için her bir mali veri bazında tespit edilen etki oranları kendi içlerinde toplanarak her bir mali verinin ORET üzerindeki etki oranı her bir banka özelinde tespit edilmiştir.

5. Bunu müteakiben, Türk bankacılık sektöründe her bir mali verinin ORET üzerindeki etki oranını tespit etmek amacıyla; her bir bankanın 2020 yılı Operasyonel Riske Esas Tutarı tüm bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarları toplamına bölünerek her bir banka özelinde ORET katsayıları tespit edilmiş, her bir banka özelinde tespit edilen ORET katsayıları her bir mali veri etki oranı ile çarpılarak her bir banka özelinde mali verilerin ORET üzerindeki etki oranına ulaşılmıştır.

6. Son olarak, her bir banka özelinde her bir mali verinin etki oranları kendi aralarında toplanarak tüm sektör için her bir mali verinin ORET üzerindeki nihai etki oranına ulaşılmıştır.

Söz konusu adımlar her bir banka özelinde 2021 Operasyonel Riske Esas Tutarını oluşturan 2018, 2019 ve 2020 yılı Brüt Gelir verileri ile uygulanmış ve 2021 faaliyet yılı için her bir mali verinin Operasyonel Riske Esas Tutar üzerindeki nihai etki oranına ulaşılmıştır.

Tespit edilen verilere çalışmamız ekinde EK-6 ve EK-7’de yer verilmiştir.

4.7 Bulgular ve Değerlendirme

Gerçekleştirilen sayısal etki analiz çalışması öncelikle tüm bankaların yani Türk bankacılık sektörünün tamamı bakımından değerlendirilmiş olup; akabinde faaliyetleri bakımından mevduat bankaları ile yatırım ve kalkınma bankaları özelinde sınıflandırılmış, ilave olarak sermayeleri bakımından kamusal sermayeli bankalar, özel sermayeli bankalar ve yabancı sermayeli bankalar özelinde sınıflandırılarak sonuçlar değerlendirilmiştir. Ayrıca 2020 ve 2021 yılları için söz konusu mali verilerin Operasyonel Riske Esas Tutar üzerindeki etki oranlarında yaşanan değişimler değerlendirilmiştir.

Son olarak faaliyet türü ve sermaye yapılarına göre sınıflandırılan bankaların ve tüm bankacılık sektörünün kıyaslaması gerçekleştirilmiş olup; tespit edilen hususlar aşağıda detaylı olarak arz edilmiştir.

4.7.1 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Tüm Bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi

Türk bankacılık sektöründe yer alan tüm bankaların hesapladıkları ORET üzerinde etkisi olan mali verilerin sayısal analizi gerçekleştirilmiş olup; özet verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.2. Türk Bankacılık Sektörü Tüm Bankaların ORET Mali Veri Etki Oranları

Mali Veri Kalemi	Etki Oranı		
	2020	2021	Fark
Faiz Geliri	201,45%	194,21%	-7,24%
Faiz Gideri	-116,43%	-107,78%	8,65%
Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	25,94%	25,02%	-0,92%
Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	-7,03%	-6,72%	0,31%
Temettü Gelirleri	0,16%	0,09%	-0,07%
Ticari Kar/Zarar (Net)	-8,21%	-7,98%	0,23%
Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	-0,64%	-1,97%	-1,33%
Diğer Faaliyet Gelirleri	16,27%	16,29%	0,02%
Sair*	-11,51%	-11,16%	0,35%
TOPLAM	100,00%	100,00%	0%
* [(Olağanüstü Gelirler) + (Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar) - (Gelir ve Gider Hesaplarından Elemine Edilen Tutarlar)]			

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, Türk bankacılık sektöründe yer alan tüm bankaların 2020 yılı için hesapladığı ve buna istinaden sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde pozitif ya da negatif en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin “Faiz Geliri”, “Faiz Gideri”, “Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” ile “Diğer Faaliyet Gelirleri” olduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, “Faiz Geliri” mali veri kaleminden “Faiz Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ise %85,02 (%201,45-%116,43) ile ORET üzerinde en yüksek oranda etkisinin olduğu görülmektedir.

“Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminden “Verilen Ücret ve Komisyon Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminin ise %18,91 (%25,94-%7,03) etki oranı ile ORET üzerinde ikinci sırada etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Türk bankacılık sektöründe yer alan tüm bankaların 2021 yılı için hesapladığı ve buna istinaden sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin değişmediği görülmektedir.

Bununla birlikte, 2021 yılı için “Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranında yaşanan %7,24'lük azalmanın, “Faiz Gideri” mali veri kaleminde yaşanan %8,65'lik azalma ile paralel olarak gerçekleşmesi sebebiyle, “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin %86,44 (%194,21-%107,78) etki oranı ile 2020 yılı “Net Faiz Geliri” mali veri kalemine (%85,02) kıyasla marjinal bir değişim göstermemiştir.

4.7.2 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Mevduat Bankalarının Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi

Türk bankacılık sektöründe yer alan mevduat bankalarının hesapladıkları ORET üzerinde etkisi olan mali verilerin sayısal analizi gerçekleştirilmiş olup; özet verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.3. Türk Bankacılık Sektörü Mevduat Bankaları ORET Mali Veri Etki Oranları

Mali Veri Kalemi	Etki Oranı		
	2020	2021	Fark
Faiz Geliri	203,51%	196,20%	-7,31%
Faiz Gideri	-118,47%	-109,51%	8,95%
Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	26,48%	25,50%	-0,97%
Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	-7,16%	-6,81%	0,35%
Temettü Gelirleri	0,14%	0,06%	-0,07%
Ticari Kar/Zarar (Net)	-8,56%	-8,58%	-0,03%
Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	-0,66%	-2,02%	-1,36%
Diğer Faaliyet Gelirleri	16,46%	16,61%	0,14%
Sair*	-11,74%	-11,43%	0,30%
TOPLAM	100,00%	100,00%	0%
* [(Olağanüstü Gelirler) + (Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar) - (Gelir ve Gider Hesaplarından Elemine Edilen Tutarlar)]			

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, Türk bankacılık sektöründe yer alan mevduat bankalarının 2020 yılı için hesapladığı ve buna istinaden sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde pozitif ya da negatif en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin “Faiz Geliri”, “Faiz Gideri”, “Alınan Ücret ve Komisyon Gelirleri” ile “Diğer Faaliyet Gelirleri” olduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, “Faiz Geliri” mali veri kaleminden “Faiz Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ise %85,04 (%203,51-%118,47) etki oranı ile ORET üzerinde en yüksek oranda etkisinin olduğu görülmektedir.

“Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminden “Verilen Ücret ve Komisyon Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminin ise %19,32 (%26,48-%7,16) etki oranı ile ORET üzerinde ikinci sırada etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren mevduat bankalarının 2021 yılı için hesapladığı ve buna istinaden sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin değişmediği görülmektedir.

Bununla birlikte, 2021 yılı için “Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranında yaşanan %7,31’lük azalmanın, “Faiz Gideri” mali veri kaleminde yaşanan %8,95’lik azalma ile paralel olarak gerçekleşmesi sebebiyle, “Net Faiz Geliri” mali veri kalemi %86,68 (%196,20-%109,51) etki oranı ile 2020 yılı “Net Faiz Geliri” mali veri kalemine (%85,04) kıyasla marjinal bir değişim göstermemiştir.

4.7.3 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi

Türk bankacılık sektöründe yer alan yatırım ve kalkınma bankalarının hesapladıkları ORET üzerinde etkisi olan mali verilerin sayısal analizi gerçekleştirilmiş olup; özet verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.4. Türk Bankacılık Sektörü Kalkınma ve Yatırım Bankaları ORET Mali Veri Etki Oranları

Mali Veri Kalemi	Etki Oranı		
	2020	2021	Fark
Faiz Geliri	156,85%	153,23%	-3,61%
Faiz Gideri	-72,24%	-71,91%	0,33%
Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	14,24%	15,06%	0,82%
Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	-4,17%	-4,89%	-0,72%
Temettü Gelirleri	0,71%	0,61%	-0,10%
Ticari Kar/Zarar (Net)	-0,70%	4,43%	5,13%
Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	-0,18%	-0,75%	-0,57%
Diğer Faaliyet Gelirleri	12,10%	9,73%	-2,37%

Mali Veri Kalemi	Etki Oranı		
	2020	2021	Fark
Sair*	-6,60%	-5,52%	1,09%
TOPLAM	100,00%	100,00%	0%
* [(Olağanüstü Gelirler) + (Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar) - (Gelir ve Gider Hesaplarından Elemine Edilen Tutarlar)]			

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, Türk bankacılık sektöründe yer alan kalkınma ve yatırım bankalarının 2020 yılı için hesapladığı ve sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde pozitif ya da negatif en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin “Faiz Geliri”, “Faiz Gideri”, “Alınan Ücret ve Komisyon Gelirleri” ile “Diğer Faaliyet Gelirleri” olduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, “Faiz Geliri” mali veri kaleminden “Faiz Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ise %84,60 (%156,85-%72,24) etki oranı ile ORET üzerinde en yüksek oranda etkisinin olduğu görülmektedir.

“Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminden “Verilen Ücret ve Komisyon Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminin ise %10,06 (%14,24-%4,17) etki oranı ile ORET üzerinde “Diğer Faaliyet Gelirleri” mali veri kaleminin ardından üçüncü sırada etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren kalkınma ve yatırım bankalarının 2021 yılı için hesapladığı ve sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin değişmediği görülmektedir.

2021 yılı için “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranının %81,32 (%153,23-%71,91) olarak gerçekleştiği ve bir önceki yıla kıyasla etki oranında %3,29'lük bir azalma olduğu görülmektedir. Benzer şekilde 2021 yılı “Diğer Faaliyet Gelirleri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranının bir önceki yıla (%84,60) kıyasla %2,37'lik bir azalma yaşadığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, 2021 yılı için “Ticari Kâr/Zarar (Net)” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranında bir önceki yıla kıyasla %5,13'lük [(%4,43)-(-%0,70)] bir artışın gerçekleştiği gözlemlenmektedir.

4.7.4 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Kamusal Sermayeli Bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi

Türk bankacılık sektöründe yer alan kamusal sermayeli bankaların hesapladıkları ORET üzerinde etkisi olan mali verilerin sayısal analizi gerçekleştirilmiş olup; özet verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Türk Bankacılık Sektörü Kamusal Sermayeli Bankalar ORET Mali Veri Etki Oranları

Mali Veri Kalemi	Etki Oranı		
	2020	2021	Fark
Faiz Geliri	247,34%	256,90%	9,56%
Faiz Gideri	-156,62%	-158,62%	-2,00%
Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	19,79%	20,04%	0,25%
Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	-6,14%	-6,34%	-0,20%
Temettü Gelirleri	0,12%	0,08%	-0,04%
Ticari Kar/Zarar (Net)	-10,25%	-15,52%	-5,27%
Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	-0,87%	-3,72%	-2,86%
Diğer Faaliyet Gelirleri	20,12%	20,15%	0,04%
Sair*	-13,50%	-12,98%	0,51%
TOPLAM	100,00%	100,00%	0%
* [(Olağanüstü Gelirler) + (Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar) - (Gelir ve Gider Hesaplarından Elemin Edilen Tutarlar)]			

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, Türk bankacılık sektöründe yer alan kamusal sermayeli bankaların 2020 yılı için hesapladığı ve sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde pozitif ya da negatif en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin “Faiz Geliri”, “Faiz Gideri”, “Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” ile “Diğer Faaliyet Gelirleri” olduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, “Faiz Geliri” mali veri kaleminden “Faiz Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ise %90,73 (%247,34-%156,62) etki oranı ile ORET üzerinde en yüksek oranda etkisinin olduğu görülmektedir.

“Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminden “Verilen Ücret ve Komisyon Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminin ise %13,65 (%19,79-%6,14) etki oranı ile ORET üzerinde “Diğer Faaliyet Gelirleri” mali veri kaleminin ardından üçüncü sırada etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren kamusal sermayeli bankaların 2021 yılı için hesapladığı ve sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin değişmediği görülmektedir.

2021 yılı için “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranının %98,28 (%256,90-%158,62) olarak gerçekleştiği ve bir önceki yıla (%90,73) kıyasla etki oranında %7,55’lik bir artış yaşandığı görülmektedir. Bununla birlikte, 2021 yılı için “Ticari Kâr/Zarar (Net)” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranında bir önceki yıla kıyasla %5,27’lik [(-%15,52)-(-%10,25)] bir azalışın gerçekleştiği, 2021 yılı için “Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı” mali veri kaleminin ise ORET üzerindeki etki oranında bir önceki yıla kıyasla %2,86’lık [(-%3,72)-(-%0,87)] bir azalışın gerçekleştiği gözlemlenmektedir.

4.7.5 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Özel Sermayeli Bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi

Türk bankacılık sektöründe yer alan özel sermayeli bankaların hesapladıkları ORET üzerinde etkisi olan mali verilerin sayısal analizi gerçekleştirilmiş olup; özet verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Türk Bankacılık Sektörü Özel Sermayeli Bankalar ORET Mali Veri Etki Oranları

Mali Veri Kalemi	Etki Oranı		
	2020	2021	Fark
Faiz Geliri	189,70%	175,20%	-14,51%
Faiz Gideri	-106,04%	-91,59%	14,44%
Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	28,82%	27,33%	-1,49%
Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	-7,76%	-7,24%	0,51%
Temettü Gelirleri	0,29%	0,13%	-0,16%
Ticari Kar/Zarar (Net)	-7,68%	-6,14%	1,54%
Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	-0,49%	-1,09%	-0,61%
Diğer Faaliyet Gelirleri	17,60%	16,84%	-0,77%
Sair*	-14,45%	-13,42%	1,03%
TOPLAM	100,00%	100,00%	0%
* [(Olağanüstü Gelirler) + (Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar) - (Gelir ve Gider Hesaplarından Elemine Edilen Tutarlar)]			

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, Türk bankacılık sektöründe yer alan özel sermayeli bankaların 2020 yılı için hesapladığı ve sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde pozitif ya da negatif en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin “Faiz Geliri”, “Faiz Gideri”, “Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” ile “Diğer Faaliyet Gelirleri” olduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, “Faiz Geliri” mali veri kaleminden “Faiz Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ise %83,67 (%189,70-%106,04) etki oranı ile ORET üzerinde en yüksek oranda etkisinin olduğu görülmektedir.

“Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminden “Verilen Ücret ve Komisyon Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminin ise %21,06 (%28,82-%7,76) etki oranı ile ORET üzerinde ikinci sırada etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Türk bankacılık sektöründe yer alan özel sermayeli bankaların 2021 yılı için hesapladığı ve sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde en çok etkisi bulunan ilk dört mali veri kaleminin değişmediği görülmektedir.

Bununla birlikte, 2021 yılı için “Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranında yaşanan %14,51’lik azalma, “Faiz Gideri” mali veri kaleminde yaşanan %14,44’lük azalma ile paralel olarak gerçekleşmesi sebebiyle, “Net Faiz Geliri” mali veri kalemi %83,60 (%175,20-%91,59) etki oranı ile 2020 yılı “Net Faiz Geliri” (%83,67) kalemine kıyasla marjinal bir değişim göstermemiştir.

4.7.6 Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Yabancı Sermayeli Bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarını Oluşturan Mali Verilerin Sayısal Etki Analizi

Türk bankacılık sektöründe yer alan yabancı sermayeli bankaların hesapladıkları ORET üzerinde etkisi olan mali verilerin sayısal analizi gerçekleştirilmiş olup; özet verilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4.7. Türk Bankacılık Sektörü Yabancı Sermayeli Bankalar ORET Mali Veri Etki Oranları

Mali Veri Kalemi	Etki Oranı		
	2020	2021	Fark
Faiz Geliri	171,48%	156,61%	-14,87%
Faiz Gideri	-90,31%	-78,26%	12,05%
Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	28,29%	26,97%	-1,32%
Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	-6,98%	-6,44%	0,54%
Temettü Gelirleri	0,04%	0,04%	0,00%
Ticari Kar/Zarar (Net)	-6,89%	-2,90%	4,00%
Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	-0,61%	-1,35%	-0,74%
Diğer Faaliyet Gelirleri	10,82%	11,75%	0,93%
Sair*	-5,84%	-6,43%	-0,59%
TOPLAM	100,00%	100,00%	0%
* [(Olağanüstü Gelirler) + (Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar) - (Gelir ve Gider Hesaplarından Elemine Edilen Tutarlar)]			

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, Türk bankacılık sektöründe yer alan yabancı sermayeli bankaların 2020 yılı için hesapladığı ve sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde pozitif ya da negatif en çok etkisi bulunan ilk dört mali verinin “Faiz Geliri”, “Faiz Gideri”, “Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” ile “Diğer Faaliyet Gelirleri” olduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, “Faiz Geliri” mali veri kaleminden “Faiz Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ise %81,17 (%171,48-%90,31) etki oranı ile ORET üzerinde en yüksek oranda etkisinin olduğu görülmektedir.

“Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminden “Verilen Ücret ve Komisyon Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminin ise %21,31 (%28,29-%6,98) etki oranı ile ORET üzerinde ikinci sırada etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Türk bankacılık sektöründe yer alan yabancı sermayeli bankaların 2021 yılı için hesapladığı ve sermaye ayırmak durumunda olduğu ORET üzerinde en çok etkisi bulunan ilk dört mali verinin değişmediği görülmektedir.

Bununla birlikte, 2021 yılı için “Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranında yaşanan %14,87’lik azalmanın, “Faiz Gideri” mali veri kaleminde yaşanan %12,05’lik azalma ile paralel olarak gerçekleşmesi sebebiyle, “Net Faiz Geliri” mali veri kalemi %78,35 (%156,61-%78,26) etki oranı ile 2020 yılı “Net Faiz Geliri” (%81,17) mali veri kalemine kıyasla %2,82’lik bir azalmaya sebep olmuştur. Bununla birlikte, 2021 yılı için “Ticari Kâr/Zarar (Net)” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etki oranında bir önceki yıla kıyasla %4,00’lük [(-%2,90)-(-%6,90)] bir artışın gerçekleştiği gözlemlenmektedir.

4.7.7 Sayısal Etki Analizi Nihai Değerlendirmesi ve Sonuç

Gerçekleştirdiğimiz sayısal etki analizi neticesinde tespit edilen hususlara ve değerlendirmelerimize aşağıda detaylı olarak yer verilmiştir.

“Faiz Geliri” mali veri kaleminden “Faiz Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde elde edilecek “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin Türk bankacılık sektörünün tamamı için 2020 yılı ORET hesaplanmasında %85,02 oranında pozitif yönde etkisinin bulunduğu, 2021 yılı ORET hesaplanmasında ise %86,44 oranında pozitif yönde etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan, Türk bankacılık sektörünün tamamı için gerçekleştirilen çalışmada “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin diğer mali verilere kıyasla ORET üzerinde birinci sırada etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Faaliyet türü ve sermaye yapısına göre sektörde yer alan bankaların sınıflandırılması neticesinde 2020 ve 2021 yılları ORET tutarı dikkate alınarak gerçekleştirilen çalışmada, kamusal sermayeli bankalar haricindeki diğer sermaye yapısı ve faaliyet türündeki bankaların “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerinde etkisinin tüm bankalar için gerçekleştirilen çalışmada elde edilen sonuçtan büyük bir sapma göstermeyerek %81,17 ile %86,68 arasında gerçekleştiği görülmektedir.

Kamusal sermayeli bankaların sınıflandırılması neticesinde gerçekleştirilen çalışmada ise; “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin 2020 yılı ORET tutarı üzerinde %90,73 oranında, 2021 yılı ORET tutarı üzerinde %98,28 oranında pozitif yönde etkisi ile tüm bankalar için gerçekleştirilen çalışma sonuçlarından (2020-%85,02; 2021-%86,44) daha yüksek bir etki oranına sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun başlıca sebebinin, Türk bankacılık sektöründe yer alan kamusal sermayeli bankaların

düşük maliyetli kaynak bulmada diğer sermaye türlerindeki bankalara kıyasla avantajlı konumu olduğu söylenebilir. Söz konusu avantajın bir sonucu olarak, kamusal sermayeli bankaların bir birimlik faiz geliri elde edebilmek için sektör ortalamasından daha düşük oranlarda faiz giderine katlanmak durumunda olduğu, bu durumun “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etkisini artırmakta olduğu kanaatine varılmıştır.

Bununla birlikte, “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerindeki etkisi 2020 yılına (%90,73) kıyasla 2021 yılında %98,28 etki oranı ile kayda değer bir artış göstermiştir. Bu duruma 2019 ve 2020 yıllarında tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 salgınının Türk ekonomisi üstündeki etkilerinin neden olduğu söylenebilir. 2019 yılı aralık ayında Çin’de ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyaya yayılan yeni koronavirüs (Covid-19) salgını ekonomi alanında yıkıcı neticelere sebep olmuştur. Bu durum tüm dünyada kamu otoritelerini salgının yıkıcı etkilerine karşı acil önlemler almaya yönlendirmiştir. Türkiye’de ise salgının ekonomik anlamda negatif etkilerine karşı hükümet, başta hane halkına ve ticari firmalara avantajlı finansal ürünler sunulmasına imkân vermek amacıyla özellikle kamu bankalarına kaynak aktarımı yoluna gitmiştir.²⁰ Bu durumun, yukarıda anlatıldığı üzere diğer sermaye yapısındaki bankalara kıyasla “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin ORET üzerinde daha yüksek bir etki oranına sahip olduğu kamu bankalarında söz konusu etki oranını daha da artırdığı kanaatine varılmıştır.

“Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminden “Verilen Ücret ve Komisyon Gideri” kaleminin düşülmesi neticesinde tespit edilecek “Net Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminin Türk bankacılık sektörünün tamamı için 2020 yılı ORET hesaplanmasında %18,91 oranında pozitif yönde etkisinin bulunduğu, 2021 yılı ORET hesaplanmasında ise %18,30 oranında pozitif yönde etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan, Türk bankacılık sektörünün tamamı için gerçekleştirilen çalışmada “Net Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kaleminin birinci sırada yer alan “Net Faiz Geliri” mali veri kalemine kıyasla çok daha düşük bir oranla ikinci sırada etkisi olduğu söylenebilmektedir.

²⁰ Münevver Bayar, Nuran Varışlı, “Covid-19 Pandemisinin Türkiye’de Tüketici Kredileri Hacmi Üzerindeki Etkisi: 2013-2020 Dönemi Zaman Serisi Analizi”, **Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C:XXI, No:3, 2020, s.86.

“Diğer Faaliyet Gelirleri” mali veri kaleminin Türk bankacılık sektörünün tamamı için 2020 yılı ORET hesaplanmasında %16,27 oranında pozitif yönde etkisinin bulunduğu, 2021 yılı ORET hesaplanmasında ise %16,29 oranında pozitif yönde etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan, Türk bankacılık sektörünün tamamı için gerçekleştirilen çalışmada “Diğer Faaliyet Gelirleri” mali veri kaleminin ikinci sırada yer alan “Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” mali veri kalemine kıyasla birbirine yakın sayılabilecek bir oranla üçüncü sırada etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Sonuç olarak; gerçekleştirilen sayısal etki analizi ile tespit edilen veriler ışığında, çalışmamızın daha önceki bölümlerinde anlatıldığı üzere on farklı mali veri kalemi ile hesaplanan Operasyonel Riske Esas Tutarın diğer mali verilere kıyasla kuvvetli bir oranda “Faiz Geliri” mali veri kaleminden “Faiz Gideri” mali veri kaleminin düşülmesi neticesinde elde edilecek “Net Faiz Geliri” mali verisi ile açıklanabildiği kanaatine varılmıştır.

Buradan hareketle; Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda gerçekleştirilen operasyonel risk yönetiminin, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığı olarak açıklanan operasyonel riskin tanımında bildirilen hususları yansıtmadığı, bununla birlikte operasyonel riskleri karşılamak amacıyla ayrılan sermayenin yüksek oranda ilgili bankaların “Net Faiz Geliri” mali verisine bağlı olduğu tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BASEL III FİNAL SERMAYE YETERLİLİĞİ MUTABAKATI HÜKÜMLERİ DOĞRULTUSUNDA OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTAR HESAPLAMASI VE TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ

Basel I Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile ele anılan risk ve sermaye ilişkisinin bankacılık sektöründe yaşanan gelişmeler neticesinde yetersiz kalması ile Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı risk hassasiyeti yüksek, gelişmiş matematiksel ve istatistiksel modeller ile giderilmeye çalışılmıştır. Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ise Basel mutabakatları ile belirlenen sermaye yeterliliği rasyosunun pay kısmına yani özkaynak yapısına ağırlık vermiştir. Çalışmamızın bu bölümünde Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatı doğrultusunda özkaynağın bileşenlerinden olan Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplamasında uygulanacak yeni formülasyonun Türk bankacılık sektörü üzerine muhtemel etkileri ele alınmıştır.

5. BASEL III FİNAL SERMAYE YETERLİLİĞİ MUTABAKATI HÜKÜMLERİ DOĞRULTUSUNDA OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTAR HESAPLAMASI VE TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ

Çalışmamızın önceki bölümlerinde anlatıldığı üzere, Aralık 2017 tarihinde yayımlanan Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile birlikte Basel Komitesi operasyonel risk sermayesi hesaplama çerçevesini tüm bankalar tarafından kullanılacak tek bir riske duyarlı standart yaklaşım ile değiştirmiştir. 2023 Ocak ayından itibaren fiili olarak uygulanmaya başlanması planlanan Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı hükümleri doğrultusunda Operasyonel Riske Esas Tutar ve sermaye gereksinimi aşağıdaki formülasyona istinaden hesaplanmaya başlanacaktır.

$$[SG_{\text{Basel III Final}} = \text{BIC} * \text{ILM}]$$

$SG_{\text{Basel III Final}}$ = Operasyonel Risk Sermaye Gereksinimi Basel III Final

BIC = İş Göstergesi Bileşeni

ILM = İçsel Kayıp Çarpanı

Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatında operasyonel risk sermaye gereksinimine İş Göstergesi Bileşeni (BIC) ile İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) çarpılması ile ulaşılır.

İş Göstergesi Bileşenine ise İş Göstergesi (BI) ile İçsel Kayıp Çarpanının (α_i) çarpılması neticesinde ulaşılır.

$$[\text{BIC} = \text{BI} * \alpha_i]$$

BI = İş Göstergesi

α_i = İçsel Kayıp Çarpanı

İş Göstergesinin (BI) üç adet bileşeni bulunmaktadır. Bunlar: Faiz, Kiralar ve Temettü Unsuru (ILDC), Hizmetler Bileşeni (SC) ve Finansal Bileşen (FC).

$$[\text{BI} = \text{ILDC} + \text{SC} + \text{FC}]$$

ILDC = Faiz, Kiralar ve Temettü Unsuru

SC = Hizmetler Bileşeni

FC = Finansal Bileşen

$$[\text{ILDC} = \min(\overline{\text{abs}(\text{Faiz Geliri} - \text{Faiz Gideri})}; \%2,25 * \overline{\text{Faiz Geliri Olan Varlıklar}}) + \text{Temettü Geliri}]$$

$$[\text{SC} = \max(\overline{\text{Diğer Faaliyet Geliri}}; \overline{\text{Diğer Faaliyet Gideri}}) + \max(\overline{\text{Komisyon Geliri}}; \overline{\text{Komisyon Gideri}})]$$

$$[\text{FC} = \overline{\text{abs}(\text{Alım Satım Hesapları Net Karı})} + \overline{\text{abs}(\text{Bankacılık Hesapları Net Karı})}]$$

ILDC, SC ve FC hesaplamalarında yukarıdaki formüllerde, bir terimin üzerindeki çubuk, t, t-1 ve t-2 olmak üzere üç yılın ortalaması olarak hesaplandığını göstermektedir.

İş Göstergesi Bileşenine (BIC) ulaşabilmek için İş Göstergesi (BI) ile çarpımı gereken İçsel Kayıp Çarpanlarına (α_i) aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 5.1. İş Göstergesi Aralıkları ve Marjinal Katsayıları

Katsayı Grubu	İş Göstergesi (BI) Aralığı (Milyar EUR)	İş Göstergesi Marjinal Katsayıları
1	≤ 1	%12
2	$1 < BI \leq 30$	%15
3	> 30	%18

Kaynak: BCBS, **Basel III: Finalising Post-crisis Reforms**, 2017, p.129 (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>, 26 Şubat 2022.

Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatında operasyonel risk sermaye gereksiniminin bir diğer bileşeni İçsel Kayıp Çarpanı (ILM) olup; söz konusu çarpan formülasyonuna aşağıda yer verilmiştir.

$$\left[ILM = \ln \left(\exp(1) - 1 + \left(\frac{LC}{BIC} \right)^{0,8} \right) \right]$$

ILM = İçsel Kayıp Çarpanı

LC = Kayıp Unsuru

BIC = İş Göstergesi Bileşeni

Yukarıdaki formülde görüldüğü üzere Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatındaki en önemli değişiklik Kayıp Unsuru (LC) değerinin, İş Göstergesi Bileşeninden (BIC) büyük olması durumunda İçsel Kayıp Çarpanı (ILM)>1 olacağı için operasyonel risk sermaye gereksinimi artacaktır. Dolayısıyla Kayıp Unsuru (LC) yeni sermaye mutabakatında çok mühim bir etken olmuştur. Bu doğrultuda Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatına göre kayıp verisi standartlarını karşılamayan bankalar, İş Göstergesi Bileşeninin (BIC) en az %100'üne eşit bir sermaye tutmaları gerekmekte yani İçsel Kayıp Çarpanı (ILM) minimum "1" olarak değerlendirilmektedir.

Kayıp Unsuru (LC), ilgili bankanın önceki 10 yılda maruz kaldığı yıllık ortalama operasyonel risk kayıplarının 15 katına eşit olarak belirlenmiştir. Hâlihazırda kayıp unsuru verisinde 10 yıllık yeterli kalitede kayıp olayı kaydı gerçekleştirmemiş bankalar için geçiş aşamasında minimum 5 yıllık veri ile de hesaplama gerçekleştirilebilecektir.

Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatına göre, Tablo 5.1.'de görülen 1. katsayı grubuna dâhil olan, yani İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'ya eşit ya da küçük olan bankalar için Kayıp Unsuru (LC) hesaplamasına gerek duyulmamakta ve ILM (İçsel Kayıp Çarpanı) hesaplamada "1" olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte yerel düzenleyici ve denetleyici otoritenin kararına bağlı olarak, İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'ya eşit ya da küçük olan bankalar da Kayıp Unsuru (LC) hesaplaması gerçekleştirerek ILM (İçsel Kayıp Çarpanı) değeri hesaplayabilmektedirler.¹

Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatına göre, Kayıp Unsuru (LC) ile ilgili olarak veri toplama ve ortalama yıllık kayıpların hesaplanmasında bir kayıp olayının hesaplama dâhil edilmesi için minimum eşik 20.000 Euro olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte yerel düzenleyici ve denetleyici otoritenin kararına bağlı olarak, ortalama yıllık kayıpların hesaplanması amacıyla Tablo 5.1.'de görülen 2. ve 3. katsayı grubuna dâhil olan, yani İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar için mevzu bahis minimum eşik değerin 100.000 Euro'ya yükseltilebilme inisiyatifi sağlanmıştır.²

Tüm bunlara ek olarak, Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatına göre, yerel düzenleyici ve denetleyici otoritenin kararına bağlı olarak, tüm bankalar için ILM değeri "1" olarak belirlenebilmekte ve Kayıp Unsuru (LC) hesaplama dâhil edilmeyebilmektedir.³

Özetle; Basel Komitesi, Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatında operasyonel riske esas tutar ve sermaye gereksinimi hesaplamalarında bankaların faaliyetlerini yürüttüğü ülkelerin yerel otoritelerine muhtelif inisiyatif hakları tanımıştır. Buna göre yerel düzenleyici ve denetleyici otoritelerin alacağı kararlar bankaların operasyonel riske esas tutarlarını, riskler için belirlenecek asgari sermaye gereksinimini, dolayısıyla genel olarak ilgili bankaların Sermaye Yeterlilik Rasyosuna direkt olarak etki edecektir.

¹ BCBS, **Basel III: Finalising Post-crisis Reforms**, 2017, p.129-130 (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>, 26 Şubat 2022.

² A.e., p.131.

³ A.e., p.130.

5.1 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Hükümleri Doğrultusunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Çalışmaları

Çalışmamızın önceki bölümlerinde anlatıldığı üzere, Ocak 2023 itibariyle uygulanmaya başlanacak Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile birlikte operasyonel riskler için ayrılması gereken sermaye miktarı hesaplamasında köklü değişikliklere gidilmiştir.

Mevzubahis yeni hesaplama yönteminde bankaların faaliyet gösterdikleri ülkelerin yerel otoritelerinin alacağı kararlar operasyonel riske esas tutarı direkt olarak etkileyecek, dolayısıyla bankaların operasyonel riskleri için ayrılması gereken sermaye miktarını, dolayısıyla bankaların sermaye yeterliliklerini etkileyecektir.

Buradan hareketle, Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile operasyonel riske esas tutar hesaplamasında meydana gelen köklü değişikliklerin Türk bankacılık sektörü üzerine etkilerini ortaya koymak amacıyla uluslararası düzenlemelere uyum ile ilgili olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından oluşturulan çalışma grubu muhtelif çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Bankacılık Düzenleme Kurumu Risk Yönetimi Dairesi tarafından Ekim 2020 tarihinde yayımlanan ‘Basel 3 Final Yerel Sayısal Etki Çalışması Sonuçları’ dokümanı ile 31 Aralık 2017 tarihinde Basel Komitesi tarafından açıklanan Basel III Final hükümlerinin, banka sermaye yeterlilik rasyoları üzerine muhtemel etkilerinin tahmin edilmesi ve çalışma sonuçlarının kullanılması yoluyla Türk bankalarının menfaatine olacak seçeneklerin hangileri olduğunun belirlenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.⁴

Çalışmamızın önceki bölümlerinde anlatıldığı üzere, Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile yerel düzenleyici ve denetleyici otoritelere, yani Türkiye bankacılık sektörü özelinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’na operasyonel riske esas tutarın hesaplanmasında temel olarak dört inisiyatif alanı bırakılmıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun alacağı kararlara istinaden inisiyatif alanları özetle aşağıdaki gibidir:

⁴ BDDK, **Basel 3 Final Yerel Sayısal Etki Çalışması Sonuçları**, Risk Yönetimi Dairesi, Ekim 2020, s.4.

- **Seçenek-1:** İş Göstergesi (BI) tutarına bakılmaksızın tüm bankalar için ILM (İçsel Kayıp Çarpanı) hesaplamada “1” olarak değerlendirilebilmektedir.
- **Seçenek-2:** İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro’ya eşit ya da küçük olan bankalar için Kayıp Unsuru (LC) hesaplamasına gerek duyulmamakta ve ILM (İçsel Kayıp Çarpanı) hesaplamada “1” olarak değerlendirilebilmektedir.
- **Seçenek-3:** İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro’ya eşit ya da küçük olan bankalar da Kayıp Unsuru (LC) hesaplaması gerçekleştirerek ILM (İçsel Kayıp Çarpanı) değeri hesaplayabilmektedirler.
- **Seçenek-4:** Kayıp Unsuru (LC) ile ilgili olarak veri toplama ve ortalama yıllık kayıpların hesaplanmasında bir kayıp olayının hesaplama dâhil edilmesi için minimum eşik 20.000 Euro olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, ortalama yıllık kayıpların hesaplanması amacıyla İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro’dan büyük olan bankalar için mevzu bahis minimum eşik değeri 100.000 Euro’ya yükseltilebilmektedir.

Bu doğrultuda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Risk Yönetimi Dairesi tarafından gerçekleştirilen çalışmaya Aralık 2018 itibarıyla Türkiye’de bankacılık faaliyetinde bulunan bankalardan BDDK tarafından seçilen 13 bankanın davet edildiği, söz konusu 13 bankanın aktif toplamalarının 2018 yılsonu itibarıyla sektör aktiflerinin %87’sini oluşturduğu, çalışmanın 2018 yılsonuna ait konsolide verilerle gerçekleştirildiğinin bildirildiği görülmektedir.⁵

Söz konusu bankalardan 3’ünde çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte İş Göstergesinin (BI) 6 milyar TL (1 milyar EUR) altında hesaplandığı, yine analize dâhil 13 bankadan 10’unda İçsel Kayıp Çarpanı (ILM) 1’in altında hesaplanırken, 2 bankada ise İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) 1’in üzerinde hesaplandığı bildirilmektedir. Geriye kalan 1 bankanın ise kayıp veri tabanı verisinin olmadığından analize dâhil edilmediği belirtilmiştir.⁶

⁵ A.e., s.4.

⁶ A.e., s.6.

5.2 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Hükümleri ile İlgili Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Alacağı Kararların Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkileri

Yukarıdaki veriler ışığında gerçekleştirilen çalışmalar doğrultusunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından alınacak karara istinaden, İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren tüm bankalar için "1" olarak alınması, Kayıp Unsuru (LC) ile ilgili olarak veri toplama ve ortalama yıllık kayıpların hesaplanmasında bir kayıp olayının hesaplamaya dâhil edilmesi için minimum eşiğin tüm bankalar için 20.000 Euro olarak belirlenmesi ve son olarak İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar için mevzubahis minimum eşik değerin 100.000 Euro olarak belirlenmesi ihtimalleri üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde hesaplanan Operasyonel Risk Esas Tutar değişimleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5.2. Basel III Final Mevcut Duruma Göre ORET Değişimi

(Bin TL)	Mevcut Duruma Göre ORET Değişimi		
	(LC) Eşik Değer		ILM=1
	20.000 EUR	100.000 EUR	
Banka 1	-8.375.842	-9.103.943	-1.969.800
Banka 2	-999.967	-1.170.858	3.976.274
Banka 3	-1.318.610	-1.318.610	-822.724
Banka 4	-2.189.311	-2.189.311	-578.758
Banka 5	-2.928.916	-3.147.700	785.938
Banka 6	-10.354.602	-10.787.602	-318.651
Banka 7	-2.449.469	-2.449.469	-917.999
Banka 8	-11.865.375	-12.072.275	-12.128.419
Banka 9	-3.360.257	-3.542.959	5.412.148
Banka 10	-310.902	-310.902	651.929
Banka 11	-13.281.766	-13.845.416	-7.371.474
Banka 12	-4.858.769	-5.729.180	-1.013.934
Banka 13	-15.380.644	-15.578.734	-15.667.429
TOPLAM	-77.674.430	-81.246.959	-29.962.899

Kaynak: BDDK, Basel 3 Final Yerel Sayısal Etki Çalışması Sonuçları, Risk Yönetimi Dairesi, Ekim 2020, s.44.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere; Bankacılık Düzenleme Kurumu tarafından alınacak kararlara istinaden bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarları için özet sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

- Kayıp Unsuru (LC) ile ilgili olarak minimum eşiğin tüm bankalar için 20.000 Euro olarak belirlenmesi durumunda çalışmaya katılan 13 bankanın Operasyonel Riske Esas Tutar toplamlarının mevcut duruma, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla yaklaşık 77,67 Milyar TL azalacağı öngörülmektedir.

- Kayıp Unsuru (LC) ile ilgili olarak eşik değerin İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar için 100.000 Euro olarak belirlenmesi durumunda çalışmaya katılan 13 bankanın Operasyonel Riske Esas Tutar toplamlarının mevcut duruma, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla yaklaşık 81,25 Milyar TL azalacağı öngörülmektedir.

- İçsel Kayıp arpanının (ILM) Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren tüm bankalar için "1" olarak alınması durumunda çalışmaya katılan 13 bankanın Operasyonel Riske Esas Tutar toplamlarının mevcut duruma, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla yaklaşık 29,96 Milyar TL azalacağı öngörülmektedir.

- Kayıp Unsuru (LC) ile ilgili olarak minimum eşiğin tüm bankalar için 20.000 Euro olarak belirlenmesi durumunda ve İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar için eşik değerin 100.000 Euro olarak belirlenmesi durumunda tüm bankalar için mevcut duruma, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla Operasyon Riske Esas Tutarların azalacağı öngörülmektedir.

- Banka-1, Banka-2, Banka-5, Banka-6, Banka-8, Banka-9, Banka-11, Banka-12 ve Banka-13 için; İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar adına eşik değerin 100.000 Euro olarak belirlenmesi durumunu, eşik değerin tüm bankalar için 20.000 Euro olarak belirlenmesi durumuna kıyasladığımızda mevzubahis bankalar adına Operasyonel Riske Esas Tutarların mevcut duruma, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara göre daha fazla azaldığı, dolayısıyla adı geçen bankaların İş Göstergesinin (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olduğu görülmektedir.

- Banka-3, Banka-4, Banka-7, Banka-10 için; İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar için eşik değerin 100.000 Euro olarak belirlenmesi durumunu, eşik değerin tüm bankalar için 20.000 Euro olarak belirlenmesi durumuna kıyasladığımızda mevzubahis bankalar adına Operasyonel Riske Esas Tutarların mevcut duruma, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara göre aynı miktarda azaldığı, dolayısıyla adı geçen bankaların İş Göstergesinin (BI) 1 Milyar Euro'dan küçük ya da eşit olduğu görülmektedir.

- Banka-2, Banka-5, Banka-9 ve Banka-10 için; İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren tüm bankalar için "1" olarak alınması durumunda mevcut duruma, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla mevzubahis bankalar adına Operasyonel Riske Esas Tutarların arttığı görülmektedir.

- Banka-8 ve Banka-13 için; İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren tüm bankalar için "1" olarak alınması durumunda mevzubahis bankaların Operasyonel Riske Esas Tutarlarında yaşanacak azalışı, İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar adına eşik değerin 100.000 Euro olarak belirlenmesi ve eşik değerin tüm bankalar için 20.000 Euro olarak belirlenmesi durumlarında Operasyonel Riske Esas Tutarlarında yaşanacak azalış ile kıyasladığımızda; mevcut duruma, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara göre daha fazla azaldığı, dolayısıyla adı geçen bankaların İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) 1'den büyük olduğu görülmektedir.

5.3 Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı Hükümleri ile İlgili Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Alacağı Kararlar Hakkında Nihai Değerlendirme ve Sonuç

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatına göre Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplamasını gerçekleştirebilmek adına Türk bankacılık sektöründeki tüm bankaların uygulamış olduğu Temel Gösterge Yönteminin en büyük tenkit noktası söz konusu hesaplama yönteminin yetersiz veya başarısız dâhili süreçler, insanlar ve sistemlerden veya harici olaylardan kaynaklanan kayıp riski olarak tanımlanan operasyonel riski yansıtmaması, bilakis çalışmamızın önceki bölümlerinde anlatıldığı üzere "Faiz Geliri" ve "Faiz Gideri", dolayısıyla "Net Faiz Geliri" mali verisine olan yüksek derecede bağımlılığı olmuştur.

Söz konusu tenkitlere paralel olarak Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatında yetersiz veya başarısız dâhili süreçler, insanlar ve sistemlerden veya harici olaylardan kaynaklanan kayıp riski olarak tanımlanan operasyonel riskleri yansıtması bakımından yeni hesaplamada en mühim nokta veri toplama ve ortalama yıllık kayıpların hesaplanması vasıtasıyla İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) belirlenmesi olacaktır.

Bankacılık Düzenleme Kurumu Risk Yönetimi Dairesi tarafından Ekim 2020 tarihinde yayımlanan 'Basel 3 Final Yerel Sayısal Etki Çalışması Sonuçları' dokümanında görülebildiği ve çalışmamızda da aktarıldığı üzere; Basel III Final hükümleri doğrultusunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun alabileceği kararlar arasından tüm sektörü dikkate aldığımızda mevcut duruma göre, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla en büyük sermaye azaltma imkânının, İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'ya eşit ya da küçük olan bankaların da Kayıp Unsuru (LC) hesaplaması gerçekleştirerek ILM (İçsel Kayıp Çarpanı) değeri hesaplayabilmesi ve İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar adına eşik değerin 100.000 Euro olarak belirlenmesi olacağı kanaatine varılmıştır.

SONUÇ

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı standartlarında operasyonel riskler için ayrılacak sermaye gereksiniminin hesaplanması ile ilgili olarak gelişen süreçte muhtelif tenkitler yapılmıştır. Söz konusu tenkitlerin odak noktası operasyonel risk için ayrılacak sermaye gereksiniminin bir ölçüsü olarak “Brüt Gelir” verisinin kullanılması ve brüt gelirin operasyonel riskin tanımının bir göstergesi olarak kabul edilip edilemeyeceği hususu olmuştur. Gerçekleştirdiğimiz çalışmada söz konusu hususun sayısal olarak tespit edilebilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamızda Türk bankacılık sektöründe yer alan ve Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatına istinaden Temel Gösterge Yöntemi ile 2017, 2018, 2019 yıllarında “Brüt Gelir” hesaplaması gerçekleştirerek tespit ettiği “Operasyonel Riske Esas Tutar” doğrultusunda operasyonel riskler için sermaye ayırmak durumunda olan 44 banka üzerine bir sayısal analiz gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirdiğimiz çalışmada söz konusu 44 bankanın yasal zorunluluk gereği kamuoyuna açıklamak durumunda oldukları faaliyet raporlarında beyan ettikleri mali veriler ve operasyonel risk yönetimine dair veriler kullanılmıştır.

Söz konusu faaliyet raporları üzerine gerçekleştirdiğimiz tetkikler neticesinde, Türk Eximbank, Citibank A.Ş., Deutsche Bank A.Ş., Jp Morgan Chase Bank National Association ve Societe Generale S.A. bankalarının “Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı” finansal verisini Brüt Gelir hesaplama formülasyonunda kullanmadığı, Rabobank A.Ş., Bank Mellat ve Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş. bankalarının Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplamasında son üç yıl verisinin başlangıcı olarak cari yılı aldıkları, örneğin 2020 yılı Operasyonel Riske Esas Tutar hesaplamasında 2020 yılı yılsonu, 2019 yılı yılsonu ve 2018 yılı yılsonu finansal verileri ile Brüt Gelir hesapladıkları, Denizbank A.Ş., Alternatifbank A.Ş. ve Turkish Bank A.Ş. bankalarının 2021 yılı faaliyet raporlarında beyan ettikleri 2018 ve 2019 yılları Brüt Gelirlerinin 2020 yılı faaliyet raporlarında beyan edilenden farklı olduğu tespit edilmiştir.

Söz konusu tespitler dikkate alındığında, 01.10.2006 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından yayımlanan Türk bankacılık sektöründe sermaye yeterliliği uygulamalarını düzenleyen Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik kapsamında 2007 yılında uygulamaya başlanan ve günümüze kadar on beş senelik bir uygulama süreci olan “Operasyonel Riske Esas Tutar” hesaplamasında Türk bankacılık sektöründe yer alan bankalar arasında uygulamanın günümüzde dahi tam bir yeknesaklığa ulaşamadığı görülmektedir.

Gerçekleştirilen sayısal etki analiz çalışması öncelikle tüm bankaların yani Türk bankacılık sektörünün tamamı bakımından değerlendirilmiş olup; akabinde faaliyetleri bakımından mevduat bankaları ile yatırım ve kalkınma bankaları özelinde sınıflandırılmış, ilave olarak sermayeleri bakımından kamusal sermayeli bankalar, özel sermayeli bankalar ve yabancı sermayeli bankalar özelinde sınıflandırılarak sonuçlar değerlendirilmiştir. Ayrıca 2020 ve 2021 yılları için söz konusu mali verilerin Operasyonel Riske Esas Tutar üzerindeki etki oranlarında yaşanan değişimler değerlendirilmiştir.

Türk bankacılık sektöründe yer alan tüm bankaların ve sermaye yapısı ile faaliyet türü bakımından yapılan sınıflandırmalar bakımından mevduat bankalarının, kalkınma ve yatırım bankalarının, kamusal sermayeli bankaların, özel sermayeli bankaların ve yabancı sermayeli bankaların 2020 yılı ve 2021 yılı için hesapladığı ve buna istinaden sermaye ayırmak durumunda olduğu “Operasyonel Riske Esas Tutar” üzerinde pozitif ya da negatif en çok etkisi bulunan 4 mali veri kaleminin sırasıyla “Faiz Geliri”, “Faiz Gideri”, “Alınan Ücret ve Komisyon Geliri” ile “Diğer Faaliyet Gelirleri” olduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, gerçekleştirdiğimiz sayısal etki analizi neticesinde; “Faiz Geliri” kaleminden “Faiz Gideri” kaleminin düşülmesi neticesinde elde edilecek “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin Türk bankacılık sektörünün tamamı için 2020 yılı ORET hesaplanmasında %85,02 oranında pozitif yönde etkisinin bulunduğu, 2021 yılı ORET hesaplanmasında ise %86,44 oranında pozitif yönde etkisinin bulunduğu, faaliyet türü ve sermaye yapısına göre sektörde yer alan bankaların sınıflandırılması neticesinde gerçekleştirilen çalışmada ise 2020 yılı ORET hesaplamasında %81,17 ile %90,73 arasında değişen pozitif yönde etkisinin olduğu, 2021 yılı ORET hesaplamasında ise %78,35 ile %98,28 arasında değişen pozitif yönde etkisinin olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla, söz konusu “Net Faiz Geliri” mali veri kaleminin diğer mali veri kalemlerine nazaran açık ara en yüksek oranda ORET üzerinde pozitif yönde etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Buradan hareketle; Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda gerçekleştirilen operasyonel risk yönetiminin, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığı olarak açıklanan operasyonel riskin tanımında bildirilen hususları yansıtmadığı, bununla birlikte operasyonel riskleri karşılamak amacıyla ayrılan sermayenin yüksek oranda ilgili bankaların “Net Faiz Geliri” mali veri kalemine bağlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun ise Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda operasyonel riskler için ayrılan sermayenin, operasyonel risk tanımında bildirilen hususları karşılaması gerektiği dikkate alındığında olması gerekenden daha düşük ya da daha yüksek olma ihtimalini barındırdığı kanaatine varılmıştır.

Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatına getirilen tenkitler dikkate alınarak, Aralık 2017 tarihinde yayımlanan Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile birlikte Basel Komitesi operasyonel risk sermayesi hesaplama çerçevesini tüm bankalar tarafından kullanılacak tek bir riske duyarlı standart yaklaşım ile değiştirmiştir.

Söz konusu standart yaklaşım formülasyonunda yer alan Kayıp Unsuru (LC) bileşeni, ilgili bankanın önceki 10 yılda maruz kaldığı yıllık ortalama operasyonel risk kayıplarının 15 katına eşit olarak belirlenmiştir. Bu durum, yeni hesaplama yönteminin operasyonel risk tanımını yansıtmaması bakımından önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, Basel Komitesi Basel III Final Sermaye Yeterlilik Mutabakatında operasyonel riske esas tutar ve sermaye gereksinimi hesaplamalarında bankaların faaliyetlerini yürüttüğü ülkelerin yerel otoritelerine muhtelif inisiyatif hakları tanımıştır. Buna göre, yerel düzenleyici ve denetleyici otoritelerin alacağı kararlar bankaların operasyonel riske esas tutarlarını, riskler için belirlenecek asgari sermaye gereksinimini, dolayısıyla genel olarak ilgili bankaların Sermaye Yeterlilik Rasyosunu direkt olarak etkileyecektir.

Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile operasyonel riske esas tutar hesaplamasında meydana gelen köklü değişikliklerin Türk bankacılık sektörü üzerine etkilerini ortaya koymak amacıyla uluslararası düzenlemelere uyum ile ilgili olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından oluşturulan çalışma grubu muhtelif çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Çalışmamızda; Basel III Final hükümlerinin banka sermaye yeterlilik rasyoları üzerine muhtemel etkilerinin tahmin edilmesi ve çalışma sonuçlarının kullanılması yoluyla Türk bankalarının menfaatine olacak seçeneklerin hangileri olduğunun belirlenmesi amacıyla Bankacılık Düzenleme Kurumu Risk Yönetimi Dairesi tarafından Ekim 2020 tarihinde yayımlanan 'Basel 3 Final Yerel Sayısal Etki Çalışması Sonuçları' dokümanı tetkik edilmiştir.

Gerçekleştirilen tetkikler neticesinde; Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren ve sektör aktifinin %87'sini oluşturan 13 bankanın 2018 yılsonuna ait konsolide mali verileri ile gerçekleştirilen sayısal analiz çalışmasında Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı hükümleri doğrultusunda İçsel Kayıp Çarpanının (ILM) Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren tüm bankalar için "1" olarak alınması durumunda çalışmaya katılan 13 bankanın Operasyonel Riske Esas Tutar toplamalarının mevcut yöntemle, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla yaklaşık 29,96 Milyar TL azalacağı, Kayıp Unsuru (LC) ile ilgili olarak minimum eşikğin tüm bankalar için 20.000 Euro olarak belirlenmesi durumunda yaklaşık 77,67 Milyar TL azalacağı, Kayıp Unsuru (LC) ile ilgili olarak eşik değerin İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar için 100.000 Euro olarak belirlenmesi durumunda ise yaklaşık 81,25 Milyar TL azalacağının öngörüldüğü tespit edilmiştir.

Buna göre; Türk bankacılık sektörünün tamamını dikkate aldığımızda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Basel III Final hükümleri doğrultusunda alabileceği kararlar arasından mevcut duruma göre, yani Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla en büyük sermaye azaltma imkânının, İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'ya eşit ya da küçük olan bankaların da Kayıp Unsuru (LC) hesaplaması gerçekleştirilerek ILM (İçsel Kayıp Çarpanı) değeri hesaplayabilmesi ve İş Göstergesi (BI) 1 Milyar Euro'dan büyük olan bankalar adına eşik değerin 100.000 Euro olarak belirlenmesi olacağı kanaatine varılmıştır.

Dolayısıyla, Bankacılık Düzenleme Kurumu Risk Yönetimi Dairesi tarafından gerçekleştirilen sayısal analiz çalışmasına istinaden; Türk bankacılık sektöründe Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı hükümleri doğrultusunda hesaplanacak Operasyonel Riske Esas Tutarı mevcut duruma, yani Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda Temel Gösterge Yöntemi ile hesaplanan tutara kıyasla ciddi bir azalma yaşanacağı öngörülmektedir.

Bu bakımdan, Basel III Final Sermaye Yeterliliği Mutabakatı ile birlikte hesaplanacak olan Operasyonel Riske Esas Tutarın operasyonel riskin tanımında bildirilen hususları yansıtması bakımından mevcut duruma, yani Basel II Sermaye Yeterliliği Mutabakatı doğrultusunda Temel Gösterge Yöntemine kıyasla daha tutarlı olacak olmasının yanında, sağladığı sermaye azaltımı imkânı ile birlikte yasal sermaye yeterliliği rasyolarının sağlanması bakımından gerekli özkaynağın temini noktasında kolaylık getireceği, bununla birlikte daha serbest bir aktif yönetimine imkân sağlayacağı kanaatine varılmıştır.

KAYNAKÇA

- **Bankacılık Kanunu,** (Çevrimiçi), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5411.pdf>, (06.01.2022)
- Acar Boyacıoğlu, Melek: "Operasyonel Risk ve Yönetimi", **Bankacılar Dergisi**, Sayı 43, 2002, s.51-66.
- Akkaya, Murat: **Finansal Risk Yönetimi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Aktaş, Aslı.: "Sermaye Yeterliliği Açısından Operasyonel Risk ve Bankacılık Sektöründe Uygulanması", T.C. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.
- Allen, Linda, Bali, Turan G.: "Cyclicalit y in Catastrophic and Operational Risk Measurements", **Journal of Banking & Finance**, Vol 31, Issue 4, April 2007, p.1191-1235.
- Altay, Erdinç: **Bankacılıkta Risk: Piyasa Riski ve Operasyonel Riskin Ölçümü ve Yönetimi**, 2. bs., İstanbul, Der, 2015.
- Anghelache, Gabriela-Victoria, Cozmanca, Bogdan-Octavian, Radu, Alina-Nicoleta: "Operational Risk Modelling and Capital Adequacy – Are There any Rewards in Greater Complexity?", **Romanian Journal of Economic Forecasting**, Vol.3, September 2011, p.108-131.
- Apak, Sudi, Atay, Erhan: "Bankacılık Sektöründe Operasyonel Riskin Minimize Edilmesi ve Altı Sigma Uygulamaları", **T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:XI, No:1, 2009, s.165-180.
- Apostolik, Richard, Donohue, Christopher, Went, Peter: **An Overview of Banking, Banking Risks and Risk-Based Banking Regulation**, New Jersey, John Wiley&Sons, 2009.
- Aslan Külahi, Ezgi, Tiryaki, Göksel, Yılmaz, Ahmet: "Türkiye’de Basel I, II ve III Kurallarına Uyum Süreci", **Öneri Dergisi**, C:X, No:40, Temmuz 2013, s.185-200.

- Aykın, Hasan, Eken, M. Hasan: "Bankaların Operasyonel Risk Yönetimi Olgunluk Seviyelerinin Oryos Endeksi İle Ölçülmesi ve Basel II Kriterlerine Göre Sermaye Yeterlilik Oranının Hesaplanmasında Bir Değişken Olarak Kullanılması", **Öneri Dergisi**, C:X, No:37, 2012, s.63-77.
- Babuşçu, Şenol, Hazar, Adalet, İskender, Arya: **Banka Risk Yönetimi - Basel I-II-III-IV Düzenlemeleri**, 2 bs., Ankara, Akademi Consulting, 2021.
- Bahtiyar, Hasan: "Ticari Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi: Örnek Bir Uygulama", T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008.
- Bakkal, Hakan, Tunç, İlker, Kasımoğlu, Alper: **İç Kontrol ve Kurumsal Risk Yönetimi**, İstanbul, İdeal Kültür Yayıncılık, 2016.
- Balin, Bryan J.: "Basel I, Basel II, and Emerging Markets: A Nontechnical Analysis", **The Johns Hopkins University School of Advanced International Studies**, Washington, 2008.
- Bandyopadhyay, Arindam: **Managing Portfolio Credit Risk in Banks**, Cambridge, Cambridge University Press, 2016.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu: **Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu**, Risk Yönetimi Dairesi, Kasım 2008, (Çevrimiçi), 13 Mart 2022.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu: **Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik**, (Çevrimiçi), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/yonetmelik/7.5.21192.pdf>, 06 Ocak 2022.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu: **Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**, 2006 (Çevrimiçi), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/11/20061101-20.htm>, 26 Mart 2022.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu: **Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**, 2015, (Çevrimiçi), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/10/20151023-9.pdf>, 13 Mart 2022.

Bankacılık
Düzenleme ve
Denetleme Kurumu:

Basel 3 Final Yerel Sayısal Etki Çalışması Sonuçları,
Risk Yönetimi Dairesi, Ekim 2020.

Bankacılık
Düzenleme ve
Denetleme Kurumu:

Sorularla Basel III, Risk Yönetimi Dairesi, Aralık 2010.

Bayar, Münevver,
Varışlı, Nuran:

“Covid-19 Pandemisinin Türkiye’de Tüketici Kredileri Hacmi Üzerindeki Etkisi: 2013-2020 Dönemi Zaman Serisi Analizi”, **Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C:XXI, No:3, 2020, s.85-99.

Candoğan, Mehmet
Ali, Altan, Mikail:

“Basel Kriterleri Çerçevesinde Operasyonel Risk Ölçüm Yöntemlerinin Karşılaştırılması: Örnek Bir Uygulama”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:31, 2014, s.265-276.

Claessens, Stijn,
Klingebiel, Daniela,
Laeven, Luc:

“Financial Restructuring in Banking and Corporate Sector Crises: What Policies to Pursue?”, **National Bureau of Economic Research Working Paper Series**, Cambridge, July 2001.

Cört, Kurtuluş:

“Bankacılık Sektöründe Operasyonel Risk Kapsamında Gerekli Sermayenin Hesaplanmasına İlişkin Alternatif Yöntemler: Bir Banka Uygulaması”, T.C. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2017.

Çağıl, Gülcan:

“Sermaye Yeterliliği Açısından Operasyonel Risk ve Bankacılık Sektöründe Uygulanması”, T.C. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2006.

Çakalı, Kaan
Ramazan, Baloğlu,
Gürol:

“Bilgi Teknolojileri Yönetişiminin Denetimi”, **Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi**, C:II, No:1, 2022, s.1-13.

Çalışır, Mustafa,
Şahin, İlhan:

“Finansal Kriz Sürecinde Basel II Uzlaşısı’nın Değerlendirilmesi ve Geliştirilen Basel III Kriterleri ile Karşılaştırılması”, **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar**, C:XLVIII, No:554, 2011, s.85-98.

Çetin, Tuğçe:

“Türk Bankacılık Sektöründe Temel Gösterge Yaklaşımı ile Operasyonel Risk Analizi”, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2019.

- Çil, Celal Gökhan: "Türkiye'de Basel Uygulamaları ve Basel III Çerçevesinde Türk Finansal Sistemi", T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2019.
- Demirkol, Ömer Faruk: Emel Aba, "Basel II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı Süreci İçinde Gelen Ek Düzenlemeler Seti: Basel III Kriterleri", **Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi**, C.V, No:2, 2012. s.253-265.
- Ekinci, Mehmet Ali: "Operasyonel Riskin Ölçülmesinde Kullanılan Yöntemlerin İncelenmesi ve Bir Banka İşletmesinde Uygulanması", T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.
- Ertürk, Hakan: "Bankacılık Sektörünün Karşılaştığı Riskler ve Risk Yönetimi", **Denetim Dergisi**, Sayı:4, Mayıs 2010, s.62-70.
- Feridun, Mete: **Küresel Bankacılık Düzenlemelerinin Dünü, Bugünü ve Yarını**, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, 2020.
- Fındık, Derya, Tiryakioğlu, Murad: "Türkiye'de Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımına Yönelik Politika ve Öneriler", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C:LXXII, No:3, 2017, s.639-668.
- Geçer, Turgay: "Sermaye Yeterliliği Standart Oranına Yeniden Bir Bakış", **Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:V, No:1, 2015, s.89-102.
- Girling, Philippa: **A Complete Guide to a Successful Operational Risk Framework**, New Jersey, John Wiley&Sons, 2013.
- Gökçen, Belgin: "2001-2010 Basel II Kriterleri ve Türk Bankacılık Sistemine Etkileri", T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2012.
- Guluzade, Sabir: "Bankacılık Sisteminde Risk Yönetimi ve Kullanılan Modeller", **T.C. Gazi Üniversitesi Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi**, C:3, No:1, 2016, s.1-6.
- Gürçay, Harun Reşit: "Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi", T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Finans Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- Gürkan, Nazmi Zarifi: **Kurumsal Risk Yönetimi Türk Kamu Kesiminde Uygulanması**, Ankara, Gazi Kitabevi, 2020.

- Hivel, Merve: "Mobbing in The Private Sector and The Effect of Internal Marketing Activities on Mobbing", T.C. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- Homolya, Dániel: "The Impact of The Capital Requirements for Operational Risk in The Hungarian Banking System", **MNB Bulletin**, Vol.4 No:2, January 2009, p.6-13.
- Jovic, Dean, Piaz, Jean-Marc: "Operational Risk Management als Kritischer Erfolgsfaktor für Banken", **Der Schweizer Treuhaender**, 2001.
- Karolyi, G. Andrew, Wu, Ying: "Understanding The Pricing Of Currency Risk in Global Equity Markets", **Journal of Multinational Financial Management**, Vol. 63, March 2022, p.1-22.
- Kaval, Hasan: **Bankalarda Risk Yönetimi**, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2000.
- Keskin Köylü, Meltem: **Uluslararası Bankacılık ve Finans Sistemi**, 2. bs., Ankara, Astana Yayınları, 2016.
- Kishalı, Yunus, Pehlivanlı, Davut: "Risk Odaklı İç Denetim ve İMKB Uygulaması", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı 30, Nisan 2006, s.75-87.
- Koç, Selahattin, Şeker, Sevgi, Şeker, Fatma: "Bilişim Teknolojileri (BT) Denetiminde Bilgi Güvenliği ile İlgili Uluslararası Standartlar ve Türkiye'deki Uyum Çabalarının İncelenmesi", **Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi**, C:I, No:2, 2019, s.121-139.
- Köksal, M. Oğuz Babuşçu, Şenol Hazar, Adalet: "Basel IV Neleri Değiştirecek?", **Ekonomi ve Finansal Araştırmalar Dergisi**, C:II, No:1, 2020, s.1-25.
- Kutum, Imad, Hussainey, Khaled: "Are Canadian Banks Ready for Basel III?", **Accounting and Finance Research**, Vol.3, No.3, 2014, p.159-169.
- Kühn, Reimer, Neu, Peter: "Functional Correlation Approach to Operational Risk in Banking Organizations", **Physica A: Statistical Mechanics and its Applications**, Vol. 322, May 2003, p.650-666.
- Laycock, Mark: **Risk Management at the Top : A Guide to Risk and Its Governance in Financial Institutions**, New York, John Wiley & Sons, 2014.
- Leblebici Teker, Dilek: **Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi**, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2006.

- Leblebici Teker,
Dilek: "Implementing Operational Risk Management In Banks Via Insurance Policies", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, C:V, No:16, Bahar 2006, (Çevrimiçi), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/69885>, 13 Şubat 2022.
- Leblebici Teker,
Dilek, Ülengin, Burç: "Bankacılıkta Operasyonel Risk Ölçüm Modellerinin Türk Bankacılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir Bankaya Uygulanması", **İTÜ Dergisi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:II, No:1, Aralık 2015, s.13-24.
- Mazıbaş, Murat: **Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Üç Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme**, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2005.
- Mazıbaş, Murat: "Türk Bankacılık Sektöründe Operasyonel Risklerin Stokastik Yöntemlerle Ölçülmesi", T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005.
- Önal, Buğra Han: "Bankaların Sermaye Yeterliliği Hesaplamalarında Operasyonel Risk ve Türkiye'deki Bankaların Operasyonel Riske Bakışı", T.C. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- Özbilgin, İzzet
Gökhan: "Risk ve Risk Çeşitleri", **Bilişim Dergisi**, Temmuz 2012, s.86-93, (Çevrimiçi), <http://www.bilisimdergisi.org.tr/s145/pdf/86-93.pdf>, 13 Şubat 2022.
- Pehlivanlı, Davut: "Kurumsal Risk Yönetimi Temelli İç Denetim ve Türkiye Uygulamaları", T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kocaeli, 2008.
- Pinto, C. Ariel,
Magpili, Luna
Mylene, Jaradat,
Raed M.: **Operational Risk Management**, Ed. by William R. Peterson, New York, Momentum Press, 2015.
- Rajendran, M Moses
Antony: "Operational Risks involved in Banking Industries", **Amity Global Business Review**, Vol.7, February 2012, p.50-57.
- Schooner, Heidi
Mandanis, Taylor,
Michael W.: **Global Bank Regulation**, y.y., Academic Press, 2010.
- Seivold, Alfred,
Leifer, Scott, Ulman,
Scott: "Operational Risk Management: An Evolving Discipline", **Supervisory Insights**, Vol.3, Summer 2006, p.4-11.

- Shakdwipee, Pushpkant, Mehta, Masuma: "From Basel I to Basel II to Basel III", **International Journal of New Technology and Research**, Vol. 3, Issue 1, January 2017, p.66-70.
- Şimşek, Kemal Çağatay: **Bankacılıkta Kur Riski Yönetimi: Kur Ölçüm Yöntemleri ve Türev Ürünler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Tahir, Izah Mohd, Mongid, Abdul: "Estimating Operational Risk Capital Charges for Indonesian Rural Banks", **Journal of Public Administration and Governance**, August 2009, p.1-11.
- The Basel Committee on Banking Supervision: **Basel III: Finalising Post-Crisis Reforms**, 2017, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>, 29 Ocak 2022.
- The Basel Committee on Banking Supervision: **High-Level Summary of Basel III Reforms**, 2017, (Çevrimiçi), https://www.bis.org/bcbs/publ/d424_hlsummary.pdf, 29 Ocak 2022.
- The Basel Committee on Banking Supervision: **International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards**, 1988, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs04a.pdf>, 16 Ocak 2022.
- The Basel Committee on Banking Supervision: **International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards**, 2004, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>, 25 Ocak 2022.
- The Basel Committee on Banking Supervision: **International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards- A Revised Framework Comprehensive Version**, 2006, (Çevrimiçi), <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 23 Ocak 2022.
- The Institute of Internal Auditors: **Standarts Glossary**, (Çevrimiçi), <https://www.theiia.org/en/standards/what-are-the-standards/mandatory-guidance/standards/standards-glossary/>, 04 Ocak 2022.
- Tiryaki, Görsel: **Finansal İstikrar ve Bankacılık Düzenlemeleri**, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 2012.

- Tok, Begüm: “Kriz Yönetiminde İnsan Kaynaklarının Bireysel ve Örgütsel Analizi: Sağlık Sektöründen Bir Uygulama”, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2020.
- Türk Dil Kurumu: **Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü**, (Çevrimiçi), <https://sozluk.gov.tr/>, 27 Aralık 2021.
- Türkiye Bankalar Birliği, E&Y: **Basel IV: Bankaları Bekleyen Zorluklar**, Türkiye Bankalar Birliği, 2016, İstanbul, (Çevrimiçi), https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/konferanssunumlari/1133/Basel_IV_TBB&EY_Sunumu.pdf, 29 Ocak 2022.
- Türkiye Bankalar Birliği: **Operasyonel Risk Veri Tabanı**, Türkiye Bankalar Birliği, 2004, İstanbul, (Çevrimiçi), https://www.tbb.org.tr/dosyalar/arastirma_ve_raporlar/operasyonel_risk_veri_tabani.pdf, 17 Şubat 2022.
- Uygun, Çağatay: “Türk Ceza Kanunu’nun 247’nci Maddelerinde Yer Alan Zimmet Suçu”, T.C. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- Vatan, Hasan Emre: “Basel Yaklaşımları Sonrası Risk Yönetimi ve Banka Risklerinin Hesaplanması”, T.C. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.
- Xie, Yuan, Wu, Ya-wen, Hu, Yu-chen: “The Engineering of China Commercial Bank Operational Risk Measurement”, **Systems Engineering Procedia**, Vol.1, 2011, p.330-336.
- Yanık, Serhat: “Sigorta İşletmelerinde Mali Yeterlilik Analizi ve Türk Sigorta Sektöründe Bir Uygulama Örneği (Bayındır Hayat Sigorta A.Ş.)”, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2000.
- Yasuoka, Takashi: **Economics: Current and Future Developments**, Tokyo, Bentham Science Publishers, 2018.
- Yılmaz, O. Selçuk: “Sistem Denetiminde İç Denetimin Rolü ve Bilgi Güvenliği”, **Denetim Dergisi**, No:8, 2011, s.49-59.

EKLER

EK-1: 2017 Yılı Mali Verileri (Bin TL)										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	37.104.621	18.990.284	2.406.518	463.014	7.749	-845.653	44.164	3.737.922	1.999.221
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	31.108.967	16.277.297	4.205.812	1.472.389	324.669	-946.253	304.125	6.775.484	4.887.123
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	28.360.370	12.673.800	5.118.766	1.258.353	7.816	-1.842.027	-324.697	1.942.284	1.320.046
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	23.665.069	15.308.777	2.506.800	585.666	11.639	78.625	35.077	2.156.583	567.255
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	22.045.179	13.073.305	1.896.758	661.208	47.481	194.447	48.446	3.085.245	2.862.025
Akbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	24.389.468	13.096.669	3.684.347	722.383	2.658	-529.945	228.099	1.247.964	639.623
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	22.985.702	13.250.685	4.250.423	935.114	10.726	-512.878	56.327	1.143.615	998.896
Denizbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	12.824.198	6.543.040	2.119.558	514.573	1.230	-977.861	-40.082	741.580	443.956
QNB Finansbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	11.404.451	5.588.804	2.148.614	366.026	1.454	-1.142.488	9.307	140.407	83.045
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	8.076.002	4.088.016	1.544.107	420.815	1.224	-938.640	-29.418	458.839	386.651
ING Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	5.269.439	2.358.372	684.022	231.675	382	-435.064	-569	377.099	311.051
Şekerbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	3.006.996	1.676.618	423.121	79.511	2.064	-241.047	2.176	246.395	224.546
Türk Eximbank	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	2.238.086	1.224.198	21.409	28.491	0	-281.121	-5	214.444	650
Odea Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	3.467.922	2.109.052	194.586	38.978	14	-36.163	226.775	14.018	-299.968
HSBC Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.259.830	880.894	428.329	41.512	2.684	-501.953	17.764	268.636	227.522
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	1.873.822	856.543	53.752	11.090	5.421	-65.028	5.851	68.409	27.971
İller Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.482.495	30.286	14.579	884	0	-1.051	0	383.321	241.323

EK-1: 2017 Yılı Mali Verileri (Bin TL)										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Fibabanka A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	1.847.427	1.204.462	78.578	33.086	0	2.825	4.542	86.816	57.192
Anadolubank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	1.644.431	1.037.181	173.994	20.562	13	-55.771	5.308	87.116	4.487
Alternatifbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.480.977	956.135	74.540	21.583	177	-39.909	-784	72.123	72.982
Burgan Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.573.350	1.061.478	50.831	10.108	330	17.615	3.313	28.633	6.868
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	1.084.346	507.008	312.065	77.173	7.600	-36.264	8.776	87.345	46.596
Citibank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.120.299	445.765	103.339	36.899	0	-218.901	4.284	135.964	-4.261
ICBC Turkey Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	745.389	377.672	82.417	6.362	8	-64.192	10.019	25.286	-811
Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	375.009	95.587	13.328	610	296	-3.642	-3	3.526	3.033
Mufg Bank Turkey A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	390.592	84.339	21.465	16.200	0	-131.152	0	1.067	-9.514
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	405.708	85.988	165.257	15.655	30	562	0	329	21
Turkland Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	550.218	403.477	27.553	1.800	10	1.938	54	65.834	4.873
Intesa Sanpaolo S.P.A.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	211.612	13.047	4.068	11.114	0	11.866	0	498	0
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	203.006	99.368	21.951	16.026	0	-13.123	1.546	13.828	10.293
Deutsche Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	248.564	54.522	61.916	18.204	0	-61.602	15.236	9.502	0
Arap Türk Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	250.932	62.655	43.548	1.191	118	1.873	-699	12.156	10.375
Rabobank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	113.658	2.210	7.215	221	0	446	-176	271	0
Turkish Bank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	133.323	64.809	13.878	3.295	0	-8.407	80	6.931	-117
Jp Morgan Chase Bank National Association	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	100.360	15.400	27.397	116	0	-16.002	7.134	1.152	0

EK-2: 2018 Yılı Mali Verileri (Bin TL)										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	56.134.708	32.269.251	3.863.598	1.168.892	4.808	-3.801.156	10.859	3.450.126	2.333.962
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	44.078.656	24.492.384	5.628.940	1.872.905	19.655	-2.293.686	197.556	8.120.963	6.679.605
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	41.246.027	20.369.094	6.944.272	1.841.585	7.691	-1.145.747	853.849	3.517.425	1.119.107
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	37.617.675	28.674.763	2.831.050	926.687	13.177	231.483	33.081	2.489.370	862.032
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	34.957.243	23.529.737	3.114.751	963.703	50.011	822.830	158.123	3.945.443	3.485.342
Akbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	35.519.540	19.923.670	4.767.331	1.049.117	6.567	-637.489	-1.112.205	1.015.593	638.583
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	35.508.387	21.011.923	5.630.813	1.394.469	14.567	-81.168	129.989	1.255.118	1.482.539
Denizbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	17.876.835	10.841.929	3.150.681	922.294	2.432	-430.271	-401	448.967	32.351
QNB Finansbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	17.184.574	9.306.793	2.799.449	547.312	5.716	-1.222.167	17.224	75.007	10.697
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	11.549.019	7.210.051	2.005.514	664.523	435	-422.768	-178.667	105.924	178.302
ING Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	7.273.105	3.612.001	715.522	229.933	167	-177.627	-40.888	652.156	627.028
Şekerbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	4.416.077	2.906.150	468.927	108.811	1.382	-116.761	18.304	88.894	44.744
Türk Eximbank	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3.391.095	2.531.631	350.141	206.315	151	181.863	-69	10.655	0
Odea Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	3.361.368	2.330.181	153.516	34.610	17	45.038	-58.430	144.369	78.313
HSBC Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	3.027.592	1.555.025	480.382	41.336	165	-398.944	-7.311	246.998	230.521
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	3.110.109	1.381.391	63.929	12.531	5.525	-329.200	2.202	109.093	90.322
İller Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	2.326.957	328.586	19.014	2.779	10	-935	0	750.383	263.318
Fibabanka A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	2.620.901	1.747.535	122.980	41.733	0	7.431	64.586	217.783	77.055

EK-2: 2018 Yılı Mali Verileri (Bin TL)										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Anadolubank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	2.524.954	1.632.114	224.875	33.898	181	-9.275	1.488	210.814	10.985
Alternatifbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.443.403	1.863.658	94.255	36.798	90	156.431	-5.252	296.606	295.963
Burgan Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.547.733	1.817.901	50.170	18.006	700	71.823	2.446	37.227	637
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	1.358.464	906.872	258.247	77.296	34.651	28.211	-26.704	188.032	210.872
Citibank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.382.726	585.809	119.130	42.426	0	157.457	29.478	105.865	0
ICBC Turkey Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.240.100	764.529	104.952	8.376	152	-16.793	10.378	59.371	26.427
Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	711.405	232.342	27.296	871	1.791	-4.925	19	15.737	38.411
Mufg Bank Turkey A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	843.893	284.954	30.863	40.599	0	-262.984	0	810	-28.963
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	684.568	152.164	239.317	24.336	600	7.573	0	3.060	35
Turkland Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	672.773	474.596	27.862	2.007	0	-604	-964	6.191	6.070
Intesa Sanpaolo S.P.A.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	385.207	30.221	5.463	54.074	0	21.893	0	9.824	-1
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	379.123	204.427	21.952	10.745	151	-51.622	-20.777	22.458	34.000
Deutsche Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	431.808	28.584	67.853	20.374	0	-183.492	1.163	18.571	0
Arap Türk Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	347.848	106.212	64.558	1.493	158	-9.736	-19.700	11.618	28.255
Rabobank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	168.922	7.851	8.174	878	0	944	0	1.358	0
Turkish Bank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	182.268	100.583	17.738	4.346	151	-6.457	1.180	11.039	2.252
Jp Morgan Chase Bank National Association	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	119.205	23.340	35.308	120	0	10.993	-14.123	799	0
Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	124.370	44.872	4.324	1.156	0	-1.009	532	855	-205

EK-2: 2018 Yılı Mali Verileri (Bin TL)[illegible]

EK-3: 2019 Yılı Mali Verileri (Bin TL)										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	69.718.782	41.903.049	5.428.248	2.188.414	25.972	-7.754.939	226.967	2.163.955	1.022.148
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	48.453.830	25.654.752	7.071.129	2.459.359	20.819	-4.633.920	430.068	10.942.888	8.398.241
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	42.045.625	21.372.200	8.643.797	2.370.224	11.276	-1.806.062	-157.084	5.676.784	4.036.723
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	47.668.735	36.007.406	3.851.049	1.134.567	14.441	-3.227.754	294.927	2.620.242	2.188.569
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	43.070.830	29.275.576	4.517.283	1.118.168	8.682	-2.496.541	499.899	6.581.012	5.348.940
Akbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	36.498.492	19.560.065	6.292.102	1.333.809	6.743	-1.145.675	296.385	855.488	608.428
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	37.851.770	22.320.754	7.367.158	1.838.412	16.972	-1.434.837	279.666	1.493.314	3.191.644
Denizbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	20.042.379	11.647.636	5.004.170	1.258.127	4.871	-335.785	163.709	413.144	584
QNB Finansbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	19.151.624	11.311.525	3.508.712	685.172	2.934	-1.340.686	65.103	146.658	74.818
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	12.667.409	7.039.703	2.407.521	887.885	1.326	-1.010.117	125.350	132.609	-45.948
ING Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	7.424.141	3.961.663	684.035	196.452	3.115	605.830	-2.680	604.888	542.981
Şekerbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	4.202.951	3.023.806	493.488	110.898	1.358	-135.538	78.227	492.742	442.829
Türk Eximbank	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4.856.159	3.741.609	428.486	253.324	70	627.029	38	7.789	154
Odea Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.954.151	2.002.074	131.898	24.937	13	10.849	28.379	191.739	-111.740
HSBC Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	3.254.551	1.739.182	498.426	42.489	6.420	-89.707	78.568	303.789	189.527
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	3.313.001	1.401.717	78.154	13.051	6.754	-419.123	3.737	65.550	92.141
İller Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3.460.661	544.787	53.194	17.923	5	-338	0	224.162	149.516
*Fibabanka A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	2.496.641	1.680.573	241.360	34.614	0	73.115	62.340	171.485	47.877

EK-3: 2019 Yılı Mali Verileri (Bin TL)										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Anadolubank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	2.700.047	1.723.463	256.886	29.431	2.879	17.194	5.399	227.296	19.787
Alternatifbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.846.103	2.179.638	163.522	62.882	2.804	203.989	5.434	19.449	24.583
Burgan Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.413.070	1.600.423	50.455	17.493	2.769	40.440	15.889	55.554	-1.795
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	1.836.877	1.293.909	255.739	106.046	61.069	141.973	59.395	176.462	108.628
Citibank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.605.347	639.850	127.509	40.379	0	222.582	74.070	112.239	1.365
ICBC Turkey Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.288.325	888.831	131.475	7.066	1	57.920	12.246	42.984	60.054
Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.133.147	425.427	15.747	1.231	2.380	39.457	25.742	40.439	23.066
Mufg Bank Turkey A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	725.644	364.373	52.812	44.240	0	-31.652	0	1.741	-27.727
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	732.323	184.720	309.353	29.731	37.918	69.017	13	24.290	252
Turkland Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	421.764	416.992	28.241	1.668	10	-10.819	-8.305	6.102	14.187
Intesa Sanpaolo S.P.A.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	554.445	67.096	4.589	63.654	0	34.573	0	23.072	0
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	459.409	250.381	57.527	8.726	69	-73.937	-9.150	19.593	107.980
Deutsche Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	351.429	76.487	68.815	16.227	0	-24.161	-481	16.793	0
Arap Türk Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	346.762	54.383	78.496	2.961	15	7.753	0	8.101	1.434
Rabobank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	220.500	4.145	13.407	394	0	36	0	1.399	0
Turkish Bank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	144.705	84.699	21.831	4.565	69	7.908	4.779	7.305	-4.462
Jp Morgan Chase Bank National Association	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	145.978	23.981	38.580	129	0	32.222	28.298	450	0
Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	140.925	43.865	5.386	1.369	0	-3.284	128	5.757	5.524

EK-3: 2019 Yılı Mali Verileri (Bin TL)[illegible]

EK-4: 2020 Yılı Mali Verileri (Bin TL)										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	74.450.737	36.972.540	5.445.765	1.861.360	7.314	-7.636.594	4.156.404	5.919.245	1.251.390
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	47.960.977	18.898.262	7.381.481	2.462.068	31.057	-1.206.769	1.228.185	11.733.929	8.186.013
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	39.393.261	14.000.693	8.296.891	1.709.226	22.178	702.894	574.332	6.550.123	3.757.236
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	54.729.179	35.197.360	3.922.178	1.032.229	4.960	-5.213.013	100.666	1.820.064	1.382.121
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	48.002.021	27.607.459	3.843.383	859.303	17.633	-2.336.832	1.611.005	8.080.957	6.150.679
Akbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	35.128.018	14.429.250	5.603.506	1.054.506	4.866	-675.547	445.908	1.395.938	1.065.655
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	35.000.149	16.969.223	7.173.819	1.419.583	17.158	419.706	423.193	1.601.279	1.343.714
Denizbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	18.711.843	7.739.184	3.895.026	841.995	2.537	571.422	161.288	470.422	141.789
QNB Finansbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	17.715.908	7.440.458	3.172.963	571.921	5.257	-2.558.740	333.094	82.214	-68.990
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	11.452.376	5.199.210	1.957.703	625.904	3.557	-1.736.637	-52.483	129.397	80.426
ING Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	5.225.358	2.170.377	550.735	183.040	476	216.896	98.407	587.554	537.020
Şekerbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	3.435.351	1.772.715	354.910	98.575	395	-76.341	34.520	419.060	232.633
Türk Eximbank	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5.011.499	3.788.554	573.966	349.550	89	844.842	10.003	14.766	0
Odea Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.634.527	1.555.837	101.585	24.066	0	42.888	42.457	430.386	383.977
HSBC Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.429.430	1.142.328	480.454	52.898	89	517.701	152.204	356.595	148.051
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	3.336.674	1.314.289	137.281	18.366	10.857	-10.807	5.119	138.534	29.635
İller Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3.559.376	283.239	71.588	38.503	0	508	0	289.060	191.726
Fibabanka A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	2.179.532	1.223.484	200.053	34.999	0	148.118	43.699	83.957	6.586

EK-4: 2020 Yılı Mali Verileri (Bin TL)										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Anadolubank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	2.269.222	1.535.227	230.135	29.578	132	55.562	12.303	338.141	75.180
Alternatifbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.361.138	1.679.066	224.043	80.363	53	11.249	12.847	71.424	66.353
Burgan Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.900.210	1.197.896	55.169	17.347	8	108.305	37.960	64.052	-17.123
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	2.001.012	1.089.878	279.906	123.331	89	164.395	89.861	143.786	48.959
Citibank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.210.235	181.573	121.103	31.920	0	307.113	101.717	111.410	82.103
ICBC Turkey Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.143.897	688.422	177.720	15.470	90	100.920	28.660	146.702	87.153
Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.216.379	479.060	31.144	10.521	5.556	10.063	5.987	176.264	173.128
Mufg Bank Turkey A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	330.439	97.894	31.028	35.690	0	54.110	0	507	-25.146
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	515.931	61.340	446.501	43.388	10.739	14.678	0	6.767	46
Turkland Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	267.415	162.070	24.106	2.490	37	-5.355	-1.016	41.148	24.176
Intesa Sanpaolo S.P.A.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	453.554	20.763	6.178	90.163	0	12.287	0	19.303	0
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	402.863	184.309	33.197	9.521	89	18.104	76.352	28.219	-34.157
Deutsche Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	228.392	76.297	72.232	12.146	0	28.140	7.983	22.756	0
Arap Türk Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	292.894	46.401	58.718	3.866	33	5.667	-162	13.669	3.900
Rabobank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	147.028	2.054	15.159	504	0	258	0	3.068	0
Turkish Bank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	84.080	35.656	28.348	4.830	89	11.847	9.065	7.847	19.516
Jp Morgan Chase Bank National Association	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	364.210	191.607	58.871	299	0	-3.167	-12.799	2.859	0
Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	129.745	53.853	5.923	1.737	0	5.476	0	9.065	5.621

EK-4: 2020 Yılı Mali Verileri (Bin TL)

Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	81.362	21.964	2.286	552	89	-2.502	6.860	6.414	4.696
Bank Mellat	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	28.121	-389	4.583	4	0	25.774	0	647	3.242
GSD Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	39.769	3.945	39.205	794	0	1.881	0	2.342	2.892
Bank of America Yatırım Bank A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	47.993	1.179	170.835	31.351	89	2.023	-3.068	84.133	4.327
Diler Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	16.099	64	643	708	0	4.716	0	297	538
Habib Bank Limited İstanbul Türkiye Merkez Şubesi	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	17.830	6.459	1.030	510	0	4.533	-207	395	-304
Societe Generale S.A.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	6.237	579	1.924	162	0	-1.760	-1.467	24.304	0
Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	7.699	12	45.129	24	90	163	0	1.014	-12
* [(Olağanüstü Gelirler) + (Sigortadan Tazmin Edilen Tutarlar) – (Gelir ve Gider Hesaplarından Elemine Edilen Tutarlar)]										

EK-5: 2017, 2018, 2019 ve 2020 Brüt Gelirleri ile 2020 ve 2021 Operasyonel Riske Esas Tutarları (Bin TL)							
Banka Adı	Cinsi	2017 Brüt Gelir	2018 Brüt Gelir	2019 Brüt Gelir	2020 Brüt Gelir	Operasyonel Riske Esas Tutar 2020	Operasyonel Riske Esas Tutar 2021
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	20.914.474	23.869.120	24.241.440	33.944.773	43.140.646	51.284.583
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	18.527.745	22.312.078	24.912.326	35.126.147	41.095.093	51.469.094
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	18.659.707	26.386.033	26.949.357	34.923.860	44.996.936	55.162.031
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	11.921.941	12.686.192	11.301.244	17.550.992	22.443.361	25.961.517
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	10.624.126	14.753.373	15.438.683	21.378.716	25.510.114	32.231.733
Akbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	14.107.718	20.172.377	20.708.463	24.461.462	34.367.848	40.838.939
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	12.636.566	18.308.797	17.663.901	24.056.398	30.380.790	37.518.185
Denizbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	7.247.218	9.252.471	12.058.723	14.766.994	17.849.008	22.548.868
QNB Finansbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	6.505.256	8.960.553	9.332.624	10.141.119	15.499.021	17.771.438
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	4.275.468	5.363.915	6.191.758	5.953.339	9.894.462	10.943.131
ING Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	2.995.349	4.035.249	4.623.593	3.592.175	7.283.868	7.656.887
Şekerbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	1.454.678	1.780.510	1.399.241	1.994.932	2.896.518	3.234.177
Türk Eximbank	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	939.484	1.196.028	1.924.408	2.297.055	2.537.450	3.385.932
Odea Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.565.540	1.319.634	1.345.000	1.203.049	2.643.863	2.417.300
HSBC Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1.289.834	1.536.622	1.923.713	2.288.788	2.968.854	3.593.201
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	1.034.921	1.473.010	1.533.690	2.245.130	2.526.013	3.282.394

EK-5: 2017, 2018, 2019 ve 2020 Brüt Gelirleri ile 2020 ve 2021 Operasyonel Riske Esas Tutarları (Bin TL)

Banka Adı	Cinsi	2017 Brüt Gelir	2018 Brüt Gelir	2019 Brüt Gelir	2020 Brüt Gelir	Operasyonel Riske Esas Tutar 2020	Operasyonel Riske Esas Tutar 2021
İller Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.606.851	2.500.746	3.025.458	3.407.064	4.458.159	5.583.293
Fibabanka A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	716.364	1.038.186	1.157.197	1.302.892	1.819.842	2.186.422
Anadolubank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	782.245	1.273.064	1.426.222	1.240.904	2.175.957	2.462.619
Alternatifbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	537.992	799.618	963.330	829.278	1.438.087	1.620.141
Burgan Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	588.992	868.663	930.278	891.664	1.492.458	1.681.628
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	815.539	699.269	904.142	1.237.159	1.511.844	1.775.357
Citibank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	658.014	1.107.465	1.312.013	1.352.548	1.923.433	2.357.516
ICBC Turkey Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	395.666	578.072	552.508	749.624	953.904	1.175.127
Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	289.290	479.661	755.704	770.710	952.909	1.253.797
Mufg Bank Turkey A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	190.947	315.992	367.659	307.646	546.624	619.561
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	470.222	758.583	958.185	889.842	1.366.869	1.629.131
Turkland Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	235.349	224.513	20.756	139.631	300.386	240.562
Intesa Sanpaolo S.P.A.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	203.883	338.093	485.929	380.396	642.441	752.761
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	98.429	143.667	104.724	246.447	216.763	309.274
Deutsche Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	170.418	284.619	320.643	255.094	484.800	537.722
Arap Türk Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	235.105	298.186	382.349	316.976	572.275	623.450
Rabobank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	119.335	170.669	230.803	162.955	325.504	352.767

EK-5: 2017, 2018, 2019 ve 2020 Brüt Gelirleri ile 2020 ve 2021 Operasyonel Riske Esas Tutarları (Bin TL)							
Banka Adı	Cinsi	2017 Brüt Gelir	2018 Brüt Gelir	2019 Brüt Gelir	2020 Brüt Gelir	Operasyonel Riske Esas Tutar 2020	Operasyonel Riske Esas Tutar 2021
Turkish Bank A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	77.658	96.378	92.237	63.144	166.421	157.349
Jp Morgan Chase Bank National Association	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	90.257	156.968	164.822	243.666	257.529	353.410
Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	45.588	82.185	97.898	88.998	141.044	168.175
BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	47.322	63.122	62.645	53.577	108.181	112.090
Bank Mellat	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	79.499	189.150	62.300	56.268	206.843	192.324
GSD Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	39.559	65.456	89.336	75.566	121.469	145.224
Bank of America Yatırım Bank A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	176.081	286.203	262.043	271.284	452.704	512.206
Diler Yatırım Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	16.351	21.263	29.737	20.445	42.094	44.653
Habib Bank Limited İstanbul Türkiye Merkez Şubesi	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	13.178	23.253	20.139	17.330	35.356	37.951
Societe Generale S.A.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	27.103	35.177	29.933	31.431	57.634	60.338
Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	28.330	54.459	56.919	54.071	87.318	103.406
TOPLAM						328.892.693	396.347.664

EK-6: 2020 Operasyonel Riske Esas Tutar Mali Veri Etki Oranları										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	30,97%	-17,70%	2,22%	-0,73%	0,01%	-2,36%	-0,05%	1,78%	-1,02%
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	23,50%	-12,62%	3,21%	-1,10%	0,07%	-1,50%	-0,18%	4,91%	-3,79%
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	21,22%	-10,34%	3,93%	-1,04%	0,01%	-0,91%	-0,07%	2,12%	-1,23%
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	20,70%	-15,20%	1,75%	-0,50%	0,01%	-0,55%	-0,07%	1,38%	-0,69%
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	19,02%	-12,52%	1,81%	-0,52%	0,02%	-0,28%	-0,13%	2,59%	-2,22%
Akbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	18,32%	-9,99%	2,80%	-0,59%	0,00%	-0,44%	0,11%	0,59%	-0,36%
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	18,31%	-10,75%	3,28%	-0,79%	0,01%	-0,39%	-0,09%	0,74%	-1,08%
Denizbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	9,64%	-5,52%	1,95%	-0,51%	0,00%	-0,33%	-0,02%	0,30%	-0,09%
QNB Finansbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	9,07%	-4,98%	1,61%	-0,30%	0,00%	-0,70%	-0,02%	0,07%	-0,03%
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	6,14%	-3,48%	1,13%	-0,37%	0,00%	-0,45%	0,02%	0,13%	-0,10%
ING Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	3,79%	-1,89%	0,40%	-0,13%	0,00%	0,00%	0,01%	0,31%	-0,28%
Şekerbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	2,21%	-1,45%	0,26%	-0,06%	0,00%	-0,09%	-0,02%	0,16%	-0,14%
Türk Eximbank	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1,99%	-1,42%	0,15%	-0,09%	0,00%	0,10%	0,00%	0,04%	0,00%
Odea Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1,86%	-1,22%	0,09%	-0,02%	0,00%	0,00%	-0,04%	0,07%	0,06%
HSBC Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1,62%	-0,79%	0,27%	-0,02%	0,00%	-0,19%	-0,02%	0,16%	-0,12%
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	1,58%	-0,69%	0,04%	-0,01%	0,00%	-0,15%	0,00%	0,05%	-0,04%
İller Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1,38%	-0,17%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,26%	-0,12%
Fibabanka A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	1,32%	-0,88%	0,08%	-0,02%	0,00%	0,02%	-0,02%	0,09%	-0,03%

EK-7: 2021 Operasyonel Riske Esas Tutar Mali Veri Etki Oranları										
Banka Adı	Cinsi	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Alınan Ücret ve Komisyon Geliri	Verilen Ücret ve Komisyon Gideri	Temettü Gelirleri	Ticari Kâr/Zarar (Net)	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	Diğer Faaliyet Gelirleri	Sair*
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	31,59%	-17,53%	2,32%	-0,82%	0,01%	-3,03%	-0,69%	1,82%	-0,73%
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	22,15%	-10,89%	3,17%	-1,07%	0,01%	-1,28%	-0,29%	4,86%	-3,67%
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	19,35%	-8,79%	3,77%	-0,93%	0,01%	-0,35%	-0,20%	2,48%	-1,41%
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	22,08%	-15,75%	1,67%	-0,49%	0,01%	-1,29%	-0,07%	1,09%	-0,70%
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	19,87%	-12,68%	1,81%	-0,46%	0,01%	-0,63%	-0,36%	2,93%	-2,36%
Akbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	16,90%	-8,50%	2,63%	-0,54%	0,00%	-0,39%	0,06%	0,52%	-0,36%
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	17,09%	-9,51%	3,18%	-0,73%	0,01%	-0,17%	-0,13%	0,69%	-0,95%
Denizbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	8,93%	-4,77%	1,90%	-0,48%	0,00%	-0,03%	-0,05%	0,21%	-0,03%
QNB Finansbank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	8,52%	-4,42%	1,50%	-0,28%	0,00%	-0,81%	-0,07%	0,05%	0,00%
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	5,62%	-3,07%	1,00%	-0,34%	0,00%	-0,50%	0,02%	0,06%	-0,03%
ING Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	3,14%	-1,54%	0,31%	-0,10%	0,00%	0,10%	-0,01%	0,29%	-0,27%
Şekerbank T.A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	1,90%	-1,21%	0,21%	-0,05%	0,00%	-0,05%	-0,02%	0,16%	-0,11%
Türk Eximbank	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	2,09%	-1,59%	0,21%	-0,13%	0,00%	0,26%	0,00%	0,01%	0,00%
Odea Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1,41%	-0,93%	0,06%	-0,01%	0,00%	0,02%	0,00%	0,12%	-0,06%
HSBC Bank A.Ş.	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankası	1,37%	-0,70%	0,23%	-0,02%	0,00%	0,00%	-0,04%	0,14%	-0,09%
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankası	1,54%	-0,65%	0,04%	-0,01%	0,00%	-0,12%	0,00%	0,05%	-0,03%
İller Bankası A.Ş.	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1,47%	-0,18%	0,02%	-0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,20%	-0,10%
Fibabanka A.Ş.	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	1,15%	-0,73%	0,09%	-0,02%	0,00%	0,04%	-0,03%	0,07%	-0,02%

